



Don Cíochóité

<https://hdl.handle.net/1874/377621>

Don cíocóité

an t-ádhair peardar na Laoigaire
canónac, s.p.

oo ríáib ón ríéal Spainneac

cuio a h-áon

brún agus ó nóláin, teor.

1 mbaile áta cliaç :: 1 mbéal feirste
1 georcaig :: :: 1 bportláinge

1922.

MEL

VAN HAMEL
309

E DONATIONE
A. G. van HAMEL
PROFESSORIS
ORDINARIJ IN
ACADEMIA
RHENO-TRAIECTINA
1923—1946



Don Cíocóte

AN t-ADAIR PEADAR NA LAOGAIRE
CANÓNAÍ, S.P.

DO RÍOIBH ÓN RÍEAL SPAINNEAD

CUIO A H-ADON

BRÚN AGUS Ó NÓLÁIN, TEOR.

1 mbairte áta cliaí :: 1 mbéal feirste
1 scorcáig :: 1 bportláirge

001 100000

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

ΕΘΝΟΤΑΤΕΣ ΣΑΘ ΟΕΑΡΤ ΔΡ ΟΥΡΝΑΗ



UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

EDITOR'S PREFACE

CERVANTES' immortal work—*El ingenioso hidalgo Don Quixote de la Mancha*—has been described as at the same time the most cosmopolitan and the most intensely national book in the world.

The first part of it was published in 1605; and almost immediately versions of it began to be made in the principal languages of Europe. Beginning with the first English version by Shelton, published in 1612, there followed in chronological order translations into French (1616), German (1621), Italian (1622), Dutch (1657), Russian (1769), Danish (1776), Polish (1786), Portuguese (1794), Swedish (1802), Hungarian (1848), Modern Greek (1860), Bohemian (1866), Serbian (1882). Not only so, but it has been translated several times into each of the most widely-spoken tongues of Europe; so that, in a sense, it may be said to have been translated more frequently than even the Bible or the *Imitatio Christi*. So far as I have been able to ascertain, no version has hitherto appeared in any of the Celtic languages; and so, to Irish belongs, in this respect, the glory of precedence among those tongues; and to Canon O'Leary is due the undying gratitude of the Gael. More than twenty years ago, I made the acquaintance of *Don Quixote* in the original; and I have read it several times since then. I have also, of set purpose, closely compared with it many versions in English and other languages. Accordingly

the Irish reader may rest assured that I have reasonable grounds for stating that, in my opinion, Canon O'Leary's version is, taking it all in all, by far the best that I have read. Nay more, I venture to assert that, in some respects, it is superior to the original. This is partly due to the wonderful flexibility of the Irish language—especially when wielded by the greatest living writer of that tongue.

In what other language in Europe could a place-name like *Taprobane* become so readily naturalized as it does in the Irish *Tiobruid Bhán*? Or a personal name like *Alifanfaron* yield *Amhlaoih-gan-searann*. In the second place, the Canon's versions and modernizations have always been characterized by judicious omissions and condensations; the residuum being always charmingly fresh and free from prolixity. For example, in the present version, the long and tedious disquisition on the relative values of early Spanish romances is wisely omitted, as containing no matter of ordinary human interest, even for a Spaniard of the present day. The version has gained—not lost—by such omissions. Canon O'Leary has concentrated all the reader's interest on the central figure of the story: in a word, he has given us the Quintessence of Quixote. Thirdly, he has surpassed Cervantes in wisdom, by stopping short at the end of the First Part of the story. Of course, Cervantes had no alternative, after the impudent plagiarism of Avellanada, but to complete the Second Part. Yet, the Second Part is an acknowledged failure, as compared with the First. Of it we can only exclaim, "What a falling-off was there"—"*Quantum mutatus ab illo*"!

And so, notwithstanding the promise latent in the

closing sentence, I prefer to take as farewell words those immediately preceding— $\text{ἄς αὖτις ἀνῆσαν ἰαο}$ —“Let us leave them there”! Leave the principal characters on the stage as the curtain rings down (for, although two of them are technically-speaking “off,” their reappearance is momentarily expected): Sancho seeking Don Quixote in the Sierra Morena, while the Priest and the Barber await the return of both. Leave them as Cervantes should have left them: Immortals—“deathless persons in an endless tale.”

CONALL CEARNÁC.

ḐON CÍOCÓTÉ

CAIBRIDÍOL A H-ḐON.

É FÉIN ḐḐUS A MÚINTIR ḐḐUS A CḐAIRDE.

Roinnt céadta bliadan ó fin bíod síme laoc ḐḐ
ḐluairéadḐ ar fuair na h-Éúróipe, ḐḐur Ríoríí Fáin
A tustí oíḐa. Ní bíod de fadóaltaḐḐ ḐḐ Ḑac níorpe
acu ac A arim ḐḐur A éíoe ḐḐur A cāpall, ḐḐur ní
bíod de cūalaḐḐ aige ac A Ḑíolla. Bíod an níorpe 9
Fáin ḐḐur an Ḑíolla ḐḐ ḐluairéadḐ nímpa, féadaint
cā bpaḐóir tíoránac le rmaḐtuḐaḐ, éasḐóir le
cearpuḐaḐ, níorpe le maíbuḐaḐ, nó Ḑon Ḑníom
uapal eile le déanamḐ do cūllpaḐ oíḐearcar do'n
c-é A déanpaḐ é.

10

Nuair A bí an síme ríim ar bíḐ ar féad níomnt sím-
rípe, ḐḐur íad ḐḐ déanamḐ A nḐníomáíḐa, do ḐorpuíḐ
rḐéalta ionḐantaca ar beíḐ o'á n-innínt ím Ḑac
Ḑon ball, 'n-a oḐaob féin ḐḐur í oḐaob na nḐnío-
máíḐa Ḑaile ḐḐur ḐaírḐe A déinóir. Annpān do 15
ḐorpuíḐeāḐ ar an rḐéalaíḐeāḐ rān do cūp ríor
í leāḐaíḐ, ḐḐur do ḐorpuíḐ na leāḐaí ar oúí ó
láim Ḑo láim Ḑo oḐí Ḑur leāḐaḐar, coitcāinn Ḑo
maíḐ, ar fuair na h-Éúróipe. Ní bíod puínn daome
an uair ríim A o'féāḐaḐ na leāḐaí do léíḐeāḐ; ac 20
nuair A bíod foḐ-óuime A o'féāḐaḐ, bíod an leāḐaí
ḐḐ an nóuime ríim, ḐḐur bíod lān tíḐe 'n-a címcéall
Ḑac Ḑon Ḑorac oíḐe, ḐḐur é ḐḐ léíḐeāḐ an leāḐaí

25 uóib, agus a mbéil ar leatao acu as éirteact leir
 na h-iongnaiú éact a léigti ar an leabair uóib; agus,
 níó náir b'iongnao, sac don ruo a léigti ar an leabair
 uóib pírinne glan ab' eao é, dar leo.

Nuair a tuig luét na leabair do cumao u'a uat-
 báraige na gníomairta a h-innrtí sup b'ead ba mó an
 30 meap a bíoó orca, do cornuiguar ar na gníom-
 airtaib a déanam níó uatbáraige 'na 'éile; so rí,
 fé úeire, sup euadar tar na beairtaib ar fad leo,
 san blúire ruime acu 'ra deabram ba ceart a beic
 le rgeal, ac sup cuma leo an domán cé'cu ba rgeal
 35 san uac é nó náir b'ead, an fadó a ceirorí é.

Bí a lán daome náir géill, ó corac, so ríob puinn
 pírinne 'ra rgealairdeact ran na ruimeacta. fé
 mar a euair an rgealairdeact i n-anhriantaact euair
 an aicme rin i méio; so rí, fé úeire, so mearti
 40 oircaó pírinne beic i rgealairdeact ruimeacta, ar
 fuair na h-éuróipe, agus do mearti a beic in rna
 rgealtaib fianairdeacta a bíoó agus in i n-éirinn
 tamall ó rin.

Do lean meap ar rgealairdeact na ruimeacta,
 45 agus ar an ruimeact féin, 'ra Spáinn ceap, abfad
 tar éir ríob rgealairdeact agus ruimeact do tuicim
 fé mí-meap i n-aiceanaib eile.

Timceall na h-aicme rin bí 'n-a cómnuide 'ra
 Spáinn, i Lá Mancha, i mbaile beas náe cuimh liom
 50 cao é an ainm a bí air, agus sup cuma liom, duine
 de rna h-uairtib úo sup gnát leo roinnt de rna cór-
 aduib a bain leir an ruimeact do éimeao agus do
 beic acu. Bí aige, anáirde ar raca, rleas ruime
 agus reana-rgeat meirgead. Bí aige reana-capall
 55 lom agus cú; agus bí fé féin, ar nóir an éapall, lom
 láir. Bí fé lom so maic, fé 'cu bí fé láir so

É FÉIN AŽUS A MÚINTIR AŽUS A ČÁIRŮE 3

maic nó ná faib. Ar nóř na coo' eile de'n aicme,
 ní ró-mabairneac an cořuřad a cuirtead pé ari féin.
 Bíod rúp cun dinnéiri aize, ařur ba mó an čaoirfeoil
 'ná an maicřfeoil a curti i nočanař an trúp řin. 60
 Bíod an feoil břitte, ařur i řuar, cun řuiréiri aize.
 Leite a bíod aize De n-aoime. O'řadřad řan tem-
 lear 'n-a bolř De Sačarainn, ařur iarračt de čuir-
 linn ari. Annřan b'féiri řo mbead colúr mar
 řóřluirč aize De Dořnaiz. Deirtead an mabairne 65
 řin uair čri ceatřamařa o'a mbíod ař teacč irteacč
 čuize de řaióbrear. Do čuirtead an ceatřamad
 curd eile balčair čadaiř ari; člóca čadaiř uarail,
 břitte beilbeit, ařur břóřa čadřoma de'n řuir
 čadřna, i řčóiri an Dořnaiz; ařur čaróř maicč láiri ři 70
 břéire i řčóiri laetanta eile na řeacčmaime. Ní
 řaib de múintiri čize aize ac bean-čize a bi óř cionn
 a dacad, inřean ořitár a bi pé bun řice bliadřan,
 ařur buacail a deirtead řmóčalam irčiz ařur amuč
 ari; buacail a bi řo maicč cun ari čadairč do'n 75
 čarail, nó cun řřeice an řđirióin do beairad. Bi
 pé féin čimčeall deic mbliadřna a'ř dacad, ařur é
 čnámac, deařřlámteacč, lom. Bíod pé 'n-a řuirde
 řo moč ari marřin; ařur amuč i očeanřa na
 břiařaite ba maicč leiř beic nuair a bíoir amuč. 80

Deiri curd de'n múintiri a deiri řeanačar ari řur
 Čiódad ab' ainiř oó. Deiri aicme eile acu nár
 b'ead ac Čeapánac. Do řéiri na tuairime ir řeáriř
 ir Čiódán ab' ainiř oó.

Do čárila, črác čiziri, do'n tuin'uarail bočč, pé 85
 ainiř a bi ari, řo očáiriř pé n-a lám leadar čiziri
 de leadbřaib řřealairdeacča na řuiriřeacča. Do leiř
 pé an leadar. Do čairč an leadar leiř. Do leiř
 pé ariř é. Do čairč pé níř řeáriř leiř an čarila

90 n-uair 'ná mar a tairn ré leir an céad uair. Do
 foláiríúis ré leabair eile de'n tragar céadna agus
 do léis ré é. Do tairn an tarra leabair leir níb'
 feárr 'ná mar a tairn an céad leabair leir. Bí ré
 95 as foláirí na leabair, agus 'sá léigead, so oí nár
 95 fan don truím i n-don cor aise i n-don tragar eile
 gnóta. Tús ré faillige i ngnó an eiréic bis a bí
 aise. Ní feicte coróce amuic i dteannta na bpiag-
 aite é, ar muin an capall rrasais úo a bí san
 iomaó feóla air. Bíod re 'n-a fuide ar marom ar
 100 an scéad folur; ac ip ór cionn na leabair a bíod ré.
 Nuair a bíod a bhuocairt ollam, do glaoiróci air
 cuige. Ar éisín a tusaó ré uair do féin ar é d'ite
 le n-don compóro, nuair ríúo tar n-air cun na
 leabair é. Mar rim do sac don béile bíó eile, leir.
 105 Níor d'annam, dá n-éirigead an bean-tige 'ran oíóce,
 so bpeicead rí an folur ar laraó 'n-a feómra aise,
 agus é páiróce in rna leabair i n-meao beic ar a
 leabair 'n-a cóolaó so rám do féin.

Bí ragar na paróirte 'n-a cómnurde 'ra baile
 110 beas. Fear léigeanta do' ead é a fuair árocéim
 i n-Ollrsoil Síghénra. Tasaó duin'uaral na leabair
 uairéanta cun cainte leir; agus bíod ré 'sá fiar-
 raiige de cé'cu ba d'óic leir ab' feárr de ríóie,
 Palmesín Sárana nó Amadóir na France. Deiréad
 115 beairóir a bí ann, daró'ainm Nioclár, gur b'feárr
 Ríóie na Síéme 'ná doinne de'n beir; ac so ríóie
 ríóie do' feárr 'ná Ríóie na Síéme féin, agus
 gur b'é fear é rim ná Don Galóir, ríóir Amadóir.

Bí an duin'uaral boct as gabáil do rna leabair
 120 rim, agus as cuimneam ar na ríóiríóealóir rim, agus
 ar na ríóiríóealóir a deiróir, agus san don ríóir d'á
 méaratal air ná gur b'fíunne glan an uile focal

de'n rḡealaídeact. Cimeádo ré i n'aigne an uile
 focal v'ár léig ré ar cómpacaib, ar gleiceanaib, ar
 aighear, ar cóimrḡar, ar buillib trioma, ar ḡonaib 125
 maibuisḡeada, ar fuirḡe, ar ḡrád, ar éad, ar
 v'ioḡaltar, ar an uile faḡar puada vob' ionḡantaisḡe
 aḡur ba v'eacla a éiredeamaint 'ná 'céile; aḡur é
 lán-veimniḡeadaḡ sup v'aine a v'ead ar a meabair
 a v'earpaḡ nári b'f'irinne ḡlan an uile focal ve'n 130
 páiméir rin ḡo léir. Na v'aoime vo rḡr'ioḡ na leabair
 a v'iarraib buav'actaint ar a céile i n-innrint an
 éitig; v'á ḡuirvead v'aine acu b'v'eaḡ m'or r'ior nári
 b'foláir le v'aine eile b'v'eaḡ ba v'á m'ó 'ná i vo cúir
 r'ior; aḡur an v'uin'uaral boct lán-veimniḡeadaḡ 135
 sup b'v' puo a v'ioḡ t'ior ná f'irinne ba v'á m'ó.

Fé v'eire vo cúair v'á meabair. V'ioḡ ré aḡ
 v'eanam compairáire v'oir na puirib m'ora. R'oirne
 tréan, v'ar leir, av' ead an Sío Rui V'iar; ac ní maib
 don b'v'eit aigḡe ar R'oirne an Clairim Soluir, an fear 140
 a bí aḡ cómpac leir an v'á faḡad m'ora, aḡur vo
 maib id ardon le n-don rḡuab-buille amáin ve'n
 élaídeam; aḡur vo cúir oirvead ran n'ir leir an
 mbuille rin sup veinead v'á leat ve ḡac faḡad v'ioḡ,
 v'irvead maib a v'earpaḡ r'v'eal v'á leat ve ḡac v'ioḡ 145
 ve v'á v'ioḡ luacra!

Iré puo a táinig fé v'eire ar an maotnam ran v'ó,
 aḡur ar an ḡcompairáire rin a v'ioḡ aigḡe 'á v'eanam
 v'oir na puirib fáin, ná sup buav'ead irvead i n'aigne
 ḡo v'ainḡean ḡo maib ceanḡailte air féin imḡeact 150
 'n-a v'oirne fáin maib id! Sup b'v' a v'ualḡar, ó cúig
 ré an rḡeal ní' f'v'ar 'ná maib a cúig doinne eile
 an uair rin é, arim aḡur éire vo ḡlacad, arim coranta
 vo cúir uime, a élaídeam aḡur a rḡiaḡ aḡur a f'v'eaḡ
 vo t'ḡaint; v'ul ar muin a épaill, aḡur annran 155

imteacht ar fuid na ndútaíge ag rmaéctuzad tíoránac,
 ag ceartuzad éagsóira, ag coraint na las, ag cab-
 ružad leó : n-azair na láirir, ag loig éact le
 véanam, agus ag véanam na n-éact nuair a caphi
 160 ar iad. 'Do tuis ré, an duine boct, go ndéanfad
 ré ar an gcuma ran cairbte do tír a dúctair, agus
 do tíorctaid larmuicé di; agus 'ran am gcéadna go
 dtuillfad ré móir-éilú dó féin, agus cáil agus oir-
 véaricaf ór cómar an domain go léir. 'Do tuis ré go
 165 rshíobfí tuillead de rna leabhair muidheacta, agus
 go mbead a anim féin in rna leabhair a bí le teact;
 agus go mbead a anim i gcómhuadar na n-animne-
 eacta móra eile úo, .i. Palmerín Sarana, agus Amair
 na France, agus Don Galadór, agus Róipe na
 170 Gréine, agus Róipe an Clairín Larmuicé, agus Don
 Belianir na Gréige, agus an cur eile acu mar a
 bíodar. 'Do tuis ré, leir, nuair a tíorad a anim
 féin amac in rna leabhair, agus áiréam ar na h-éac-
 taid móra a bead véanta aige, agus ar na triob-
 175 lóirid a bead fuilingte aige; ar na h-éagsóirid a
 bead ceartuigte aige, agus ar na tíoránacaid a bead
 rmaéctuigte aige, agus ar na shíomairctaid móra saile
 agus sairge a bead véanta aige, náir baogal ná go
 mbairfí ó'n oirvéaricaf a bí ar na h-animneactaid
 180 eile úo. 'Do tuis ré san don dact gur b'é veiré
 bead ar an rgeal dó ná níg véanam de ar tír mór
 leactan éigin; nó impire, b'féirir, ór cionn na
 h-Éiríope go léir.

Bí aige, i gcúinne éigin d'a tíg, rean-éirde a bíod
 :85 azá rean-actair, agus a bí lán de meirg ó veit cóm-
 rada san don úraro a véanam di. Cairraig ré éirge
 an trean-éirde, agus érom ré ar i glanad. Tuis ré
 lá ó maroin go h-oirde ag rshiomar uiré, ag baint

na meirge ói. Do ceartuis ré i agur do veirig ré
 i cóim maic agur o'féad ré é. Níor b'fuirirte dó é. 190
 Bí mórán veiriúcaim le véanam uiréi, mar bí sí bhirte
 nó leatbhurte i n-a lán áiteana. Fé veirne bí sí
 curta i vtréad aige cóim maic agur 'dob' féiríor i cur
 i vtréad. Bí don mácaíl amáim uiréi, ámtac. Ní
 raib de'n catbárrí ann ac an cloigeann. Bí an 195
 cealltar imtígte. Cuairuis ré gac don cáinne
 de'n tuis, féadaint an bpaíad ré an cealltar. Ní
 bfuair. Cuir ré cloigeann an catbárrí ar a ceann.
 Cuair a plaorís irteac ann go ráim agur go rocair,
 cóim rocair agur cóim n-oirneamnac agur dá mba dó 200
 féin a véanrí an catbárrí an céad lá. Tuis ré i n'
 aigne gur b'amlaíó a fuair ré plaorís a fean-atar
 ó dútcar. Do taitn ran leir. O'féac ré 'ra ríatán.
 Connaic ré an plaorísín maol! Connaic ré an
 liaéiríóirín cinn a bí air, agur é anáiríoe ar an 205
 ríruígal muiníl; agur gan ionta araon, íoir líat-
 ríóirín agur ríruígal, ac mar a bead colpa rúirte!
 Ní véanraó an colpa rúirte rin an gno go veó, dar
 leir, mar ceann agur mar múineál ar míoíre páim a
 bí ceartaice ar gabáil tríó an n'íomán bpaonac ag 210
 véanam éact a cuirraó iongnad ar an raogal!
 O'aimrís ré páiréar maic láiríor, agur veim ré ceall-
 tar páiréir agur rocairuis ré ar an gcatbárrí é,
 vtréac mar a rocairíóí cealltar ceart. Anran do
 cuir ré uime airíor an catbárrí, agur o'féac ré 'ra 215
 ríatán agur bí a aigne rarta. Bí a aigne rarta
 go leór leir an gcuima 'n-ar féac an catbárrí ar a
 ceann, ac ní raib a aigne ró-rarta leir an gcuima 'n-a
 vtríoeaó an ceann ar dá mbuailti buille 'clairíeam
 air. Cúin go bpeirraó ré conur a tíoeaó ré ar, cuir ré 220
 an catbárrí ar bairra bata, agur tarrnaís ré a élaríeam

féin agus buail ré buille de ar an scealltar. Óein
 ré cimil-a-máilin de'n cealltar, níð nár b'iongnadó.
 Annpán do óein ré cealltar eile, agus cuir ré fún-
 225 raí beaga iarainn fillte irctis 'ra páiréar, 'gá neap-
 tuḡadó. Nuair a bí ré deanta aise, tudairet ré leir
 féin go ndéanfaó ré an gnó go h-áluinn. Níor
 t'raíl ré le buille 'claiream é, ámtad.

Bí arim agus éirde annpán aise go h-iomlán, agus
 230 éuinneis ré ar an gcapall. Siúó cún na h-áite 'n-a
 raib an capall é. Da ríó-aindeir an capall é gan
 ainmpar. Ar éigin a bí loct riam i gcapall ná raib
 ann. Bí re cóm lom ran gur dóic le dume ná raib
 ann ac cpoiceann agus cnáma, agus go raib a dá éli
 235 buailte ar a céile. Ac, dar leir an noum'uaral
 go mba leir é, ní raib a leitéro eile d'eac riam, ná
 an uair rin, le ráḡail 'ra domán, agus búcephalur
 Alexanóeir do cuir leir, nó an Dabíeca úó a bí
 ag an Síó. Ac caó é an ainim ba ceart a tabairet
 240 ar an gcapall? D'fíni an ceirt annpán. Tug
 an d'uin'uaral boct ceirpe lá a d'iarraio cunn-
 neam ar ainim ceart do'n capall. Dar leir, níor
 ceart i n-aon cor eac cóm h-uaral do beit ag proipe
 cóm h-uaral, agus gan ainim uaral do beit ar an eac.
 245 Do tuis ré gur tuḡadó búcephalur ar an eac a bí
 ag Alexanóeir toirḡ ceann mar ceann tairb a beit
 ar an eac ran; mar ir ionan "búcephalur" agus
 "ceann tairb." Do éuinneis ré ar a lán ainimneada,
 ac do éairt ré uair id cóm tuis agus éuinneis ré
 250 orca, go d'cí go d'áinis an maetnam ro 'n-a éroide.
 Iré ainim a tugcti 'ra Spáinn ar capall oibre ná
 "pórin." Ní raib i gcapall an d'uin'uarail ac
 "pórin," .i. "cábós capall," go d'cí an uair rin.
 Bí ré le beit 'n-a capall proipe fáin ar ran amac.

O'á b'púg rin, "Rórin noiúe" ab' ead é. 1r ionan 255
 "anté" 'ra Laroin agus "noiúe" 'ra Saeluin.
 Éuir an tuim'uaral an dá focal le céile, "rórin"
 agus "anté." Anrahan bí "Rórinanté" aise. Cíom
 ré ar an b'focal do máó d'ó féin. "Rórinanté";
 "Rórinanté," a'weiread' ré. Fé 'weire do taitn an 260
 focal go n-ionganatad leir. Dar leir, bí fuaim agus
 ceól agus fuinneam agus uairleat' labairta 'ra
 b'focal ná maib i m'úcephalar ná i m'abieca,
 ná i n-ainim don éapall muirne fáin go maib t'ráct
 i n-don leabair air. Socaruis ré ar an b'focal ran 265
 mar ainim o'á éapall.

Bí ainim aise ar a éapall. Níor móir d'ó, anrahan,
 ainim do éapad d'ó féin. Tug re trí nó ceatair de
 laetantaid eile ag maectnam agus ag cuar'ad, a
 o'iarriat' na n-ainime o'fásgail amad' d'ó féin. Fé 270
 'weire do focaruis ré ar an dá focal "Don Cioócóte"
 mar ainim d'ó féin. 'Weir luct' reanadair go o'tair-
 beánann ran gur "Cioócáda," nó "Céaráda," a bí mar
 ainim air noiúe rin. Anrahan do éuimníg ré ar
 conur mar a éuir amad'oir mar agus rin le n'ainim féin 275
 ainim a t'irne d'úctair; agus gur tug ré "Amad'oir de
 Saul" ar féin, nó "Amad'oir na France." Cúin beir
 éom maib le n-Amad'oir de Saul, tug ar tuim'uaral
 "Don Cioócóte de la Mancha" air féin. Bí, dar
 leir, anrahan, d'óit' don muirne fáin o'ar máir maib 280
 o'ainim agus de flomne air; agus bí o'iread' onóra
 tabairta aise d'ó féin agus o'á d'úctais agus a tug
 don muirne fáin maib d'ó féin agus o'á d'úctais, nuair
 a éuir ré ainim a d'úctá i n-aise le n'ainim féin.

Bí gac don puo um an o'taca ran aise do ceap- 285
 tuig uair' cún beir 'n-a muirne fáin, o'iread' mar
 ainme de rna muirib fáin ar ar léig ré in rna

leabhair; fad aon ruo ac aon nio amain. Connait ré
 in rna leabhair ná raib aon muirne fáin san niozan
 290 uapal éigin aise go raib ré i ngráó léi. Da cuma
 cé'cu bioó aicne aise ar an niozan nó ná bioó. Da
 cuma cé'cu bioó 'fior aici-rin a leicéio-rin vo beic
 ann i n-aon éor nó san a beic. Ac muirne fáin san
 niozan uapal éigin aise, asur é i ngráó léi, nior
 295 muirne fáin i sceairt i n-aon éor é.

Deirtear go raib 'ra cómarpanact ingean fir
 tuata, cailín doatamail slan deabruigsteac, asur go
 raib ar n'uim'upal i ngráó léi. Má bí, ní raib aon
 ploc o'a fíor ran as an sceailín. Níor labair an
 300 uim'upal nam léi mar géal ari, asur o'a labraó
 ní ró-réio a glacfi a éaint. Tuig ré i n'aigne go
 noéanraó rí rin an gno'óo mar niozan. Ní raib aon
 ploc o'a fíor as an sceailín go raib an rocapusaó
 ran deanta 'n-a taob. Ní n-innreair cao ab' ainim
 305 oi. 'Do éap an uim'upal ainim oi, ré mar a éap
 ré ainim o'a éapall asur ainim oó féin. "Oulrmeá"
 an ainim a tuig ré uiréi, a san fíor oi féin asur a
 san fíor vo fad doinne o'ar bain léi.

Nuair a bí an méio rin rocap aise bioó ré as mac-
 310 tnam. "Ó!" doirpeao ré leir féin, ar a maectnam,
 "Nac álunn a beio an rgeal asam nuair a beao
 as gluaireact im' muirne fáin, asur nuair a beio
 piarua patais éigin trearfarra ar lár asam—nío
 nac annam as muirne fáin—asur nuair doéarfao
 315 mar reo leir an bratac: 'Ní maic liom an ceann a
 baic oíot, a piarua patais; ac cuirim oe gearaib
 oir anoir oul as tual ar mo niozan, Oulrmeá
 oel Tobóro, asur tú féin vo caiteam ar vo
 gláimib 'n-a látair asur a ráo léi mar reo: "A
 320 niozan uapal, éionn tú annro io' látair an patac

Caracaliambriō. Demeap cōm̄pac don-ḥip leip an
 m̄oipe ḡō-oiḡdeip, Don Cioōtē v̄ē lā Mancha.
 Do buaiō p̄ē oim le neap̄t a lāime ḡsur le ep̄ōdāt
 a ḡnīm. Do leos p̄ē m'anam liom; ac̄ v̄o cūip p̄ē v̄e
 ḡeap̄aiō oim teāt̄t anḡo ḡḡ t̄riall oip̄-ḡa, a ḡioḡan, 325
 ḡsur mē p̄ēim a t̄abaiḡt ḡuar v̄uit, cūn ḡo v̄t̄abaiḡp̄ā
 oim p̄ē cor̄ ip̄ maiḡ teāt̄t.

Dioō ep̄oiōe an v̄oim'uaraiō v̄oiēt̄t ap̄ m̄ipe le mōp̄-
 taiḡ nuaiḡ a v̄ioō p̄ē ḡḡ ḡāō na cainte ḡim leip p̄ēim.
 "Tobōrō" an ainiḡ a v̄i ap̄ an m̄baiḡe 'n-a ḡaiō an 330
 cailin 'n-a cōm̄nuḡde ann. Va maiḡ an v̄ail ap̄ an
 n̄oim'uaraiō nā ḡaiō 'ḡioḡ ḡḡ an ḡcailin, nā ḡḡā
 n-ataḡ, nā ḡḡ doimne v̄ā m̄uic̄ip, ḡo ḡaiō "ḡioḡan"
 v̄ēanta ḡiḡe v̄i. V̄ā m̄beaō ḡioḡ an ḡḡēil acū ba
 m̄eap̄a v̄ō cūiḡe iav̄ 'nā an p̄at̄ac. P̄ē p̄peaḡḡaiōi 335
 eile a v̄i ap̄ an v̄ḡeap̄ m̄boēt̄t, ba maiḡ an ēiail v̄ō an
 m̄ēio ḡim ḡūim v̄o ēimeāō ḡiḡe p̄ēim.

CAIBROIOL A V̄O.

Α ΘΕΑΤΟ ΞΑΒΔΑΙΛ ΑΜΑΘ.

ḡac̄ oliḡūc̄ān v̄ā ḡaiō le v̄ēanam̄ v̄i p̄ē v̄ēanta:
 an caḡḡaiḡ v̄eip̄iḡtē, an ēiōe ḡḡiomaiḡc̄a ḡlan, ainiḡ
 cūp̄c̄a ap̄ an eac̄, ainiḡ cūp̄c̄a ap̄ an m̄oipe p̄ēim, ainiḡ
 cūp̄c̄a ap̄ an ḡioḡam; ḡac̄ don ḡuo cūp̄c̄a i v̄c̄p̄ēō cūn
 ḡluaiḡtē. Anḡḡan t̄āim̄ḡ buaiōiḡt ḡiḡne ap̄ an 5
 m̄oipe uap̄aiō.

"O," ap̄ p̄eip̄ean leip p̄ēim, "p̄ēac̄ anḡo mē p̄ōḡ
 ḡan cor̄ ḡḡam 'ā cūip v̄ioim, ḡsur nāc̄ p̄ioḡ caō ē an

5 ZÁTAR ATÁ LIOM AR FUAID NA DÓIÓRТА! NÍ FÍOR CAO
 10 1A'D NA TÍORÁNAIS ATÁ LE RMACTUGA'D, NÁ CAO 1A'D NA
 h-ÉASGÓRТА ATÁ LE CORZ, NÁ CÉ h-1A'D NA FACAIS MÓRA
 ATÁ LE CLAOI'D; ASUR RINÉ AN ZHÓ ZO LÉIR AS FEITEAM
 LIOM, ASUR MIPE AS RZAOILEA'D NA h-AIMPIHE TÓIM,
 ASUR B'FÉIRIPI AN CAOI AS IMTEAÉT UAIM, CAOI NÁ
 15 TIOCFI'D AIRÍP, AR ZHÍOM ÉIZIM IONGANTAÉ A D'ÉANAM.
 NÍ MÓP D'OM ZLUAIRAÉT ZAN A TUILLEA'D MIZHÍP!"

 CUIP RÉ UIME AN ÉIPE. CUIP RÉ AN CAEBÁRPI AR A
 CEANN. CUIP RÉ RPIAN ASUR IALLAIC AR RÓRINANTÉ.
 SOCARUIS RÉ NA RPIUP AR A D'Á FÁIL. D'AMZIMIS RÉ AN
 20 RZIAÉ AR A CUIPLINN ÉLÉ; RÉ MAP A CONNAIC RÉ, IN RPA
 LEABHAI'D, A D'EINEA'D MUIPI. ANHPAN CUIA'D RÉ AR
 MUM AN EIC, ASUR TÓZ RÉ AN TPLEAZ 'N-A LÁIM D'ÉIP,
 ASUR ZLUAIR RÉ AMAÉ AN ZEAТА A BÍ AR AN D'ТАO'D TÍAP
 D'Á ÉLÓP, I D'TPEO NÁ FEACAID DOMNE AS IMTEAÉT É.
 25 NUAIR A FUAIP RÉ É RÉIM AMUIÉ, ASUR AN PAOZAL MÓP
 ÓP A CÓMAIP, ASUR NA ZHÍOMARТА MÓRA LE D'ÉANAM
 AIZE, TÁMIS OIPEA'D EILE DE ÉMOIPE DÓ. CÓMÁIN RÉ
 LEIP ZO D'CI ZO MAID RÉ TIMCEALL LE CEADPAMÁD MÍLE
 Ó'N D'CIZ. ANHPAN DO CUIMNIZ RÉ AR MUO A CUIP
 30 FÍACAMT AIR PTAO. TÁRPAIS RÉ AN TPPIAN, ASUR DO
 PTAO RÓRINANTÉ 'N-A CUILZ-FEAPAM—MUO NÁPI MIPTE
 LEIP. IPÉ MUO RÉ N'DEÁPI AN PTAO NÁ PO. DO CUIMNIZ
 AN MUIPIE AR D'EAIPMÁD A BÍ D'ÉANTA AIZE. NÍ MAID
 CEADUIZTE D'ÁON FEAP ZABÁIL AMAÉ 'N-A MUIPIE FÁIN,
 35 NÁ DON ZHÍOM MUIPIE DO D'ÉANAM, ZAN É BEIT ZAIRMTE
 'N-A MUIPIE. TUIS RÉ I N'ÁIZNE NÁPI ZAIRMEA'D 'N-A
 MUIPIE FÓP É; ASUR, D'Á BPIZ PIM, ZO MAID AN ZHÓ ZO
 LÉIR BUN ÓP CIONN. BÍ 'FÍOR AIZE, AP NA LEABHAI'D,
 ZO MBEA'D D'ILIZE NA MUIPIEAÉТА AIZE 'Á BPIPEA'D D'Á
 40 RMACTUIZEA'D RÉ DON TÍORÁNAÉ, NÓ D'Á N'DEIMEA'D RÉ DON
 ZHÍOM EILE MUIPIEAÉТА, ZO D'CI ZO ZCUIPI ZAIRM MUIPIE

αη. Νυαιρ α ευνιμνις ρε αρ αν μερω ριν βα οδβαιρ
 σο ζσαρσδ ρε ταιρ η-αιρ αβαιτε ; το βαμεαδ α λειτερω
 ριν δε ρπειθ αρ, λε η-εαγλα σο ραιθ υλιζε να ριορ-
 εαετα θυρτε εεανα ρειν αιζε. Οι ρε ας μαετναμ 45
 αρ ρεαδ ταμαιλλ, ρεαεαιτ εαο βα εεαρτ οδ α θεαναμ.
 ρε θειρε το ευνιμνις ρε αρ ρυο α λεις ρε ι λεαδαιρ
 ειζιν, ι οταοθ ριρ ειζιν α θι ας ζλυαιρεαετ αρ αν
 ζευμα ζεεαονα, αςυρ ζαν ε ζαιρμτε 'η-α ριορ-
 ιρ ε ρυο α θειν αν ρεαρ ραν να κομαιτ λειρ σο 50
 οτι ζυρ θυαιλ ριορ-ριορ-ιειμε αρ αν ρλιζε, αςυρ α
 ιαιρμιαδ αρ αν θρφορ-ριορ-ιει ριν ε ζαιρμ 'η-α ριορ-
 ραιμ. Σοσαρμνις ρε αρ αν ρυο ραν το θεαναμ. Οι
 'ρφορ αιζε, λειρ, το ρειρ υλιζε να ριορ-εαετα, να ραιθ
 εεαομνιςτε ο'αον ριορ-ιει νυα-ζαιρμτε ουλ ι ριορ-εαετ 55
 αε αμιαμ ι η-ειρε ζεαλ ; αςυρ να ραιθ εεαομνιςτε οδ
 αον εομαρτα, ι θρμνιρ ρυαεανταρ, το ευρ αρ α ρζιαε
 σο οτι σο ηβαρμπαδ ρε αν εομαρτα ραν αμαε δε
 εορσδ ζνιμ. Αε ουδαιρτ ρε λειρ ρειν σο ηθεανραδ
 ρε αν τρεαν-ειρε α θι αιζε το ρζμιορ αςυρ το ζλαναδ, 60
 σο οτι σο ηθεαδ ρι εομ ζεαλ λε ρνεαετα, ηο λε ελυμ
 ερμινε. Νυαιρ α θι ροσαρ αρ αν μερω ριν αιζε, το
 βοζ ρε αν τρμιαν αιρρ ευν Ρορμαντε. Το βοζ
 Ρορμαντε αιρρ ευν βοεαιρ, αςυρ ηι η-αρ εορ-
 αιρθε ε. Τυζ αν μαρκαε α ρλιζε ρειν οδ, αςυρ εεαο 65
 α ροζα βοεαιρ το ζαβαιλ. Σιν μαρ βα ζηαετ λε ριορ-
 ραιμ α θεαναμ, μαρ το εμνιςοιρ ζυρ θ'ρμ μαρ βα
 οοιειζε οοιθ εαετ ειζιν το τεαετ 'η-α οτρεο. Σιν
 μαρ α θειν Οοη Οιοεοτε αν υαιρ ριν. Τυζ ρε α ρμιαν
 ρειν το Ρορμαντε. Οι Ρορμαντε ας ριυδαλ σο 70
 θρεαζ ρειο, αςυρ ιρ οδεα σο ραιθ αιζνε ρυαμνιερραε
 αιζε αν ραιρ να ραιθ ρυρ να ρρορ να ρμιαν ας θεαναμ
 αον ευρ ιρτεαε αη. Ηι ραιθ αον τρμια ι η-αον εορ
 ας αν μαρκαε ο'α ευρ ι Ρορμαντε. Οι ρε ευαρ 'ραν

75 iallaic, agus é ag maétnam agus ag caint leis féin.
 Bí ré ag cuimhneam ar na leabhair a rḡníodad noimír
 rin ar na gníomharthaib a 'dein na muirí fáin a bí 'ra
 traosgal faob; agus bí ré 'ḡá beartuḡad i n'aigne
 conur mar a beaḡ cúntar ar a gníomharthaib féin
 80 in rna leabhair a bí le teacḡ, agus conur mar a
 "dein Don Cíocóte de lá Mancha a leitéro reo
 de gníom agus a leitéro riuḡ de gníom; conur mar
 a rmaétnuḡ ré le neart a láime mó-éiróda a leitéro
 reo de tíomáac, agus conur mar a tḡearḡair ré i
 85 ḡcómraic don-ḡir a leitéro riuḡ de riaroa faḡais a
 bí tar éir buaḡaḡcaint ar muirí fáin an domáin
 ḡo léir, agus ḡo rnaib easal acu ḡo léir noimír; agus
 conur mar náir buail a 'dionḡabáil o'ḡeari cómraic
 uime rnaḡ ḡo oḡi ḡur carad 'n-a tḡreḡ an muirre éiróda
 90 uaral oirḡeire caḡbuaḡac, Don Cíocóte de lá
 Mancha!"

Bíod ré ag caint leis féin ar an ḡcuma ran, agus
 nuair tḡaḡad amaḡ 'ra caint oḡ focal éirim molta air
 féin níba mórtairḡe 'ná 'céile, cuirḡad ré rḡearḡad
 95 ḡáire ar a bameaḡ rḡeab a' Rórinanté boḡt a bíod
 ag míḡarḡnaḡ.

Tuḡ ré féin agus an capall an lá ran ḡo léir ag
 cur na rḡiḡe díob, agus ní bḡuair an muirre uaral
 don éaoi ar éacḡ ná ar gníom a 'deanam, bíod ḡur
 100 fáḡ ré fé Rórinanté a rḡearuḡad cao é an bótar a
 ḡeḡbóir. Bí an oirḡe ag teacḡ, agus bíodar araon,
 roir capall agus marcaḡ, buailte amaḡ le tuirre
 agus le h-ocḡar agus le tarḡ. O'ḡeac an muirre
 'n-a timḡeall rḡeacaint an bḡeicḡad ré cairleán
 105 tḡeḡarna nó boḡán uime boḡt i n-aon ball, agus ḡo
 bḡeacḡad ré loirḡin na h-oirḡe o'ḡáḡail oḡ féin
 agus o'á capall. Bí 'ḡior aḡe, ar na leabhair, ḡur

b'rin mar ba gnát le mroibín fáin a d'éanam. Níor
 b'fada go bfeacaib re, tamall uair, tig órta. Cuir
 ré bportugaó ar Rópinanté, cun beic as an 'otig 110
 rin, pé rásar é, rar a 'otiofraó an 'oiméadé.
 D'íreac asur é as d'éanam ar an 'otig, do réirdeac
 adarc. B'i garrún as dozáireadé muc tamall beas
 ar an 'otaob eile de'n tig. Teartuis uair na muc
 tabairt irteac i gcóir na n-oirde. Séro pé an adarc 115
 cun iad do éruinnuá. Cóm luac asur d'airis an
 mroie an adarc, do buaileac irteac i n'aigne láit-
 reac sur cairleán uaral éigin an tig órta, asur sur
 eus muintir an cairleán pé n'oeara as teac é péin,
 asur sur as fáiltiúac noimr a réirdeac an adarc! 120
 B'i 'fior aise, ó rna leabhair, sur mar rin a curc
 fáilte noim mroie fáin nuair a tásac pé cun cair-
 leán; go n'oeimeac adac an cairleán an adarc do
 réirdeac, cun a cur i n-úil do sac doinne de muintir
 an cairleán, íreac asur uaral, go raib an mroie móir 125
 as teac, asur nar d'foláir doib go léir teac asur
 úmlúac d'ó, asur é glacaó leir an onoir a bi as 'oul
 d'ó. Nuair a connaic Don Cioócóte buacail na muc
 as réirdeac na n-adairce; b'é an buacail rin, dar
 leir, adac an cairleán, asur cun teac an mroie 130
 do cur i n-úil a bi pé as réirdeac na n-adairce. B'i
 ácar dar bárr ar an mroie boct nuair a cuair an
 méir rin 'n-a luige ar a aigne. Táimís pé go doimur
 an tige órta. B'i beirt ban as an n'ooimur, beirt
 cailíní amirre do ban leir an 'otig. Nuair a connaic 135
 an mroie iad níor cailíní amirre i n-don cor iad, dar
 leir, ac beirt m'ogan; beirt ingean do'n rís go mba
 leir an cairleán. Táimís an mroie anuar d'a capall,
 asur érom pé ar úmlúac do'n beirt m'ogan, asur ar
 labairt leó in rna rcarcaib cainte do curc in rna 140

leabhairib' muirdeáda mar éomháid' roir muirne agus
ríogán.

“Tugaim go h-úiméal,” ar reireadh, “do búr n-uair-
leáct ró-uairal, ró-áirí, ró-ríoga, an onóir ir dual
145 agus ir ceart a éabhairt do búr roilre; agus beirim
a buiréar leir an nDúilíniam gur i t-íre búr scair-
leáin do carad mé le linn doirdeáda na h-oiré
do tuitim ó néalairb' neime ar élar an domáin!”

Bí an beirt cáilíní as féadaint air agus as éir-
150 teáct leir, agus ná feadairí ó talam' an domáin
cáid é an raḡar duine é, ná cáid é an búr a bí aise
leir an raḡar ran cainte do labhairt leó. Bí a rúile
ar leáid' acu as féadaint air, agus níor labair doinne
acu don focal. Bí 'fíor acu gur raḡar éigin duine
155 é, mar 'dairíodair a glóir; ac ní raib' fíor acu cáid é
an raḡar duine é, mar bí an cealltar úo tarraigte
anuar ar a aḡair aise. Bí rḡeón as teáct ionta,
agus bíodair as d'íreim lairtis de'n doirí uairí.
Tug ré fé n-deara an rḡeón. D'áiríug ré an ceall-
160 tar agus tug ré a aḡair le feirgint doib. “A
ríoga ró-uairle,” ar reireadh, “ná bíod' rḡat ná
easla orairb. Ní baogal doairb. Níor éirde dóm-
ra, acá im' muirne fáim, marla ná tarrairne ná ear-
onóir a éabhairt do bantraáct uairal. A málarit rin
165 ar fáid acá ceangailte orim a d'éanam, do réir oligte
agus maḡalta na muirdeáda.”

Nuair a éonnaic na cáilíní an aḡair lom mí-lítead,
agus an d'íre a bí ar an nduine ar fáid, ó mullac
talam', iré muo a d'eimeadair ná rḡearcáid ar ḡáirí.
170 Níor éirí ran leir. Le n-a linn rin cáimig fear an
tíge amaé, féadaint cáid a bí as cup na scailíní as
ḡáirí. Fear móir beairigte ad' ead' é, agus bolg
ans-móir air. Nuair a éonnaic ré an rḡeónrḡeir, ba

nó-úobair nó pléarḡad ar ḡairí ar nór na ḡcailíní.
 Acé connaic ré an fearḡas aḡ teacé ar an rḡrómḡeip, 175
 aḡur méar ré ḡo mb'fḡeoir ḡur b'fḡairi veit rḡuamḡa.
 B́i an fear, aḡur a cúro airim, aḡur a éirde, áiréireacé
 ḡo maic; acé b́i an tḡleacḡ mór fada úo 'n-a láim aḡe.
 Ruo contabarḡac ab' eadó í. Níor b'adon úóicín í.
 Níor maic leir an b'fear mbeacḡiḡte don maḡad 180
 úéanam fúicí réim ná fé'n t-é 'na maib rí 'n-a láim
 aḡe. Iré ruo a úeim ré ná labairḡ ḡo bḡeacḡ réir
 urḡamamail. Ú'úmluḡ ré úo'n muirde aḡur úo
 labair ré leir.

“A muirde uairil,” ar reirean, “má'r lóiróin 185
 oróce acá uait anḡro tá ré le páḡail aḡat' onóir
 aḡur fáilte. Tá ḡacé don ruo le páḡail aḡat'onóir
 acé amáin leabairó. Níl don leapaéa aḡam.”

“Ní úeimeann ran veirḡiḡeacé ar bit, a Cárḡileánaiḡ
 uairil,” arḡa Úon Cioóóte. “Úéanḡrú don ruo mo 190
 ḡnó-ra, óir iriáú m'airim aḡur m'éirde m'órnáirí, aḡur
 ní bíonn ve fúamḡnear aḡam acé an fánaíreacé.”

Céar an fear beacḡiḡte, nuair airḡ ré “Cár-
 tileánac” 'á tabairḡ air, ḡur méar an rḡrómḡeip ḡur
 ó Cárḡilia é. B́i 'fior aḡe réim náir b'eadó, acé ó 195
 Anóalúria, ó bḡuacé na faraiḡe; aḡur áro-éleairde
 ab' eadó é, aḡur áro-biteamḡac.

“Acé,” ar reirean leir an rḡrómḡeip, “má'r mar
 rin acá an rḡeal aḡat, a úuim'uairil, ní bíonn ve
 leabairó aḡat ḡo minic acé an éarḡaiḡ, aḡur ir fairde 200
 a úeimeann tú nuair a úeimú úaoime eile coúlaú.
 Ú'á bḡiḡ rin fan anḡro aḡam; aḡur ḡeallaim úuit
 ḡo mbeirú úo úóicín ve cúir aḡat éun na fairde
 úéanam, ar feadó bliadna, ní áirḡim ar feadó don
 oróce amáin.

205

Úo ruḡadó irḡeacé é, aḡur iré a b́i ḡo ḡabḡa ruar

aḡur ḡo cmaraitē 'n-a c̄nām̄aib, ó beit̄ ran iallaic
 1 i ḡcaiteam̄ an lae ḡo léir, aḡur an b̄ioḡal 'ḡá c̄rao-
 c̄aó. Nuair̄ a b̄i ré aḡ 'dul ir̄teac̄, 'dubair̄t ré leir
 210 an b̄reap̄ m̄óir, m̄oipe an c̄airleáin, 'dap̄ leir, aipe
 m̄aite a t̄abair̄t 'do'n eac̄; "an t-eac̄ ir̄ reáir̄," ar̄
 reir̄ean, "do c̄oḡuiḡ doimne m̄am̄!" 'D'féac̄
 'm̄oipe an c̄airleáin' ar̄ an eac̄. Má féac̄ ní 'dub-
 air̄t ré don m̄uó. 'Do m̄uḡ ré an capall̄ ḡo 'oḡi an
 215 r̄c̄ábla. Annp̄ran t̄áimiḡ ré t̄ap̄ n-air̄. 'B̄i an beirt̄
 c̄ailiní t̄ap̄ éir̄ a ḡcuro r̄ḡeóin a c̄ur̄ 'oib̄ um an 'otaca
 ran; aḡur b̄i 'duine acu ar̄ ḡac̄ t̄aob̄ 'de'n r̄eip̄óim̄reir̄,
 aḡur iad̄ a 'd'iar̄m̄aib̄ na n-éir̄e b̄aint̄ 'de. 'B̄i an
 l̄úipeac̄ b̄aint̄e 'de acu, aḡur níoir̄ b̄'fuiuir̄te 'dóib̄
 220 é, b̄i na b̄úclaī aḡur na c̄nair̄í aḡur na t̄uirleana
 c̄óm̄ 'dúr̄ c̄óm̄ calcaite r̄im̄ le meir̄ḡ. 'Do t̄eip̄ oir̄ta
 an r̄ḡóim̄án a b̄aint̄ i n-don c̄or̄ 'de, aḡur ní leoḡf̄aó
 ré 'dóib̄ an c̄aḡb̄áir̄ a b̄aint̄ 'de; mar̄ b̄i an ceall̄tar̄
 ceanḡailte 'de'n c̄aḡb̄áir̄ le m̄ib̄inib̄ 'deara, aḡur níoir̄
 225 m̄aite leir̄ iad̄ 'do ḡearraó.

An f̄aio a b̄ioḡar̄ aḡ 'déanam̄ na n-oib̄re r̄im̄ 'dó,
 b̄i ré 'ḡá molaó aḡur aḡ c̄aint̄ leó mar̄ ba c̄eair̄t
 c̄aint̄ a 'déanam̄ le m̄ioḡanaib̄ uair̄le. Níoir̄ t̄uirḡeadoar̄
 an r̄c̄ar̄aib̄eac̄t a b̄i ar̄ r̄iubal̄ aige, ac̄ ba c̄uma leir̄:
 230 'do leán ré air̄ 'ḡá inn̄r̄int̄ 'dóib̄ c̄aó i an onóir̄ a b̄i
 r̄áḡalta aige, aḡur an 'd̄á m̄ioḡain uair̄le a beit̄ aḡ
 r̄m̄ioḡálam̄ air̄ mar̄ a b̄ioḡar̄. Níoir̄ c̄um̄im̄ leir̄, i n-don
 c̄eann̄ 'de r̄na leab̄raib̄, c̄úntar̄ ar̄ a leir̄t̄eio r̄im̄ 'd'onóir̄
 'á t̄abair̄t 'd'aon m̄oipe r̄áim̄. 'B̄i, 'dap̄ leir̄, buair̄óte
 235 'ra méir̄o r̄im̄ aige oir̄ta ḡo léir̄. 'Da m̄ó-'deacair̄ 'do r̄na
 c̄ailinib̄ r̄anm̄aint̄ ḡan ḡáipe 'déanam̄ an f̄aio a b̄i an
 obair̄ r̄im̄ ar̄ r̄iubal̄ acu; ac̄ 'd'fanadoar̄, mar̄, b̄ioḡ ḡur
 t̄uḡ an éir̄e, aḡur a féac̄aint̄ ar̄ f̄aó, c̄úir̄ a n̄od̄ic̄im̄
 'dóib̄ c̄un ḡáir̄í, 'do c̄uir̄ an r̄c̄ar̄aib̄eac̄t c̄aint̄e eḡal

orpá; so móir móir nuair a bíod ré ag tabairt síogán 240
orpá agus ag úmhuasú óóib, agus san ionta ac
cailíní ainmíne!

Ré deirene bí an méir féadadair de'n iarann bainte
de acu, agus táinig an t-am éun bíó a tabairt dó;
agus so deimín ir aige a bí sáó so cruair le biaó 245
agus le tíg! Dé n-doime ab' ead é, agus ní maib le
fásail aige, do péir deabhairm, ac iars.

"Caó é an róir éirí atá agat, a ní?" ar peirean
le fear an tige, le muine an cairleáin, dar leir.

"Ní'l agaim ac noimnt beas breac," arfa fear an 250
tíge.

"Má tá puinn acu ann," arfa Don Cioóóte,
"d'éanfir ríad an gnó; ac d'á luatacct a geódam
iad ir ead ir fear é."

Do cuir ead an bóir ag an n-oorur, i t-riod so 255
mbead an ionfuarie ag an r-riodríer an fáir a bead
ré ag caiteam a coóda. Anran ir ead táinig an
cruairtan. Bí an catbáir ar a ceann ag an bfeair
mboct, agus bí an cealltar ceangailte de'n catbáir.
Ní féadfaó ré aon fuó do cup ir ead 'n-a béal san 260
an cealltar do éimead ruar d'á agair le n-a dá
láim. Nuair a bí an dá lám ar an gcealltar aige,
ní maib an t-riamad lám aige éun an bíó a cup 'n-a
béal. D'éigean do duine de'n veirt cailíní an biaó
cup ir ead 'n-a béal dó, mar a cuirí i mbéal leimib 265
óis. Anran ir ead a bí an móiríl ar fáir air. Veirt
síogán ró-uair ag f-riodlam ar an gcuima ran air,
ag cup an bíó ir ead 'n-a béal dó! Ní bfeair muine
fáim maib a leitéir d'onóir! Caó é an iongnad
faoisil a d'éanfir de'n méir rim r-geil, nuair a 270
bead ré r-riodta rior i leabair muineadta, agus
doime ag léigead an leabair ar fuó an doim!

- Do veimeadh an t-*gnó* maidh go léir an fáil a bhí an
 diaidh d'ádh eirí i mbéal an t-*uim'uarail*, ac nuair a táinig
 275 an t-*am* eun t-*aise* t-*adair* do t-*reab* t-*áinig* t-*deacair* t-*act*
 na h-*oibne*. Bhí a dhá lánm ar an t-*cealltar* aise 'sá
 éimeadh ruar d'ádhéal; ac ní féadfaid ré an t-*cealltar*
 do eirí ruar áir a dhóitín, ná a ceann do t-*leogaint*
 riar a dhóitín, eun t-*aise* d'ól ar don áiréad. D'éigean
 280 do t-*uimne* an t-*airleán* féadán d'ádhail, nó t-*riopa*
 éigin i t-*uimne* cleite; agus ceann an t-*féadán* do eirí
 i mbéal an t-*uim'uarail*, agus an ceann eile de'n
 féadán do eirí t-*riop* 'ran áiréad; agus annsan t-*leogaint*
 do'n t-*uim'uarail* an t-*deod* do t-*deól*, nó do
 285 t-*rághad* eiríse ruar ar an áiréad, go dtí go maid a dhóitín
 t-*deolta* aise. Ní mairte a máid ná go t-*uimne* t-*ran* na
 t-*caitíní* as t-*áir* ar a t-*noiceall*, ac an t-*easla* beir óiréa.
 Sác don t-*oir* d'áir eirí ré de, bhí as dul 'n-a t-*uise* ar
 aise na t-*caitíní* sup t-*uime* buile é; nó, murar d'ead,
 290 náir t-*rághad* uair é. Níor sáid an t-*uoblóir* go léir
 i n-*don* t-*oir* dá mb'áil leir t-*leogaint* do t-*na* t-*caitíní*
 na t-*uimne* a bhí ar an t-*cealltar* aise do t-*sear* t-*ad*; ac
 ní féadfaid, agus ní féadfaid easla t-*uimne* t-*uol*
 t-*rághad* 'sá t-*uimne* aise.
- 295 An fáil a bhí an béile áiréiread ran ar t-*uimne*, do
 t-*áir* go dtáinig eun an t-*aise* t-*deod* t-*uimne* muc a bhí 'ra
 t-*deacair* t-*act*. Nuair a táinig ré i t-*uimne* t-*act* de'n
 t-*aise*, do t-*uimne* ré ruar t-*uimne* ar t-*uimne* t-*deod* a bhí aise:
 t-*uimne* éigin a bhain le n-a t-*deod*, agus a t-*uimne* le t-*uimne*
 300 do t-*uimne* an t-*aise* go maid ré ann. Óm t-*uimne* agus
 d'áiréad Don Cíocóité an t-*deod*, do t-*uimne* t-*reab*
 i n-*aise* sup t-*deod* é a bhí as t-*uimne* an t-*airleán* 'a
 t-*deanam* as t-*uimne* t-*uimne* t-*uimne* agus 'sá t-*uimne* t-*uimne*.
 Bhí an t-*reab* go léir t-*uimne* i n-*aise* annsan. Cair-
 305 t-*leán* uair ab' ead an t-*aise* óiréa. D'é fear an t-*aise*

míoipe an éairleáin. Beirt míogán ab' eaó an beirt
 cáilíní. Arán cóm geal le rneácta, dar leir, ab'
 eaó an crúirta dub' díombairta a tugadó le n-íte
 úó. Fíon oipeamínac' do míš ab' eaó, dar leir, an
 muo fearb' a tugadó le n-ól úó tríó an nbeócán. Úi 310
 šac' don muo ar áilleáct an domáin, ašur bí an fear
 boóct lán de mórtair ašur de móráil, toirš šo maib'
 éirúšte leir cóm maic' 'n-a óeao éuairto míoipeácta
 fáin. Úi don níó amáin aš' úéanam' buadóirca' úó. Úi
 ré šan šairm' 'n-a míoipe fóir; ašur bí 'fíor aige ná 315
 beaó ré 'oleaštaó' úó šníom' míoipeácta do úéanam'
 šo úóti šo mbeaó ré šairmíte 'n-a míoipe do péir
 'olige na míoipeácta, pé mar' a' connaic' pé an 'olige
 in rna leab'raib' a' bí 'ra baile aige.

CAIBIDÍOL A TRÍ.

CONUS A FUAIR SÉ A ŠAIRM RÍOIREÁCTA.

Cóim luac' ašur bí an crúirta deirneac' de'n arán
 dub' ítte aige, ašur an' úiúir' deirneac' de'n fíon
 ólta aige, tríó an nbeócán, do b'šair' pé ar fear'
 an tige, ar' míoipe an éairleáin, dar leir, ašur do
 muš' pé irteac' i reómra é; ašur ní túirš' a' bíodar 5
 irtiš', ašur šan ann ac' an beirt, 'ná mar' a' cáic' 'Don
 Cíocóte' é péim ar' šealacán' a' úá' šlún ar' ašaró an
 fíir eile amac'. Úi iongnadó ar' an' úreair' eile, ašur
 ponnit' easla. 'Do labair' 'Don Cíocóte'.

"A míoipe ró-uairil," ar' feirean, "cá aige ašam 10
 le h-iarraib' oir. Aige ircaó' i a' éabairíó onóir

cúḡat-ra, aḡur a dḡanpṛo tairḡḡe do'n éine daonna
 50 léir; aḡur ní éiréḡḡao ar ro 50 ḡtuḡair-re an
 aṛḡe rin dom!"

15 "Ac, a dḡuin'uarail," arpan fear eile, aḡur ion-
 ḡnaḡ a éiríḡe air, "éiríḡ aḡur rocaḡuirḡmír an
 rḡḡeal!"

"Ní éiréḡḡao ar ro éiríḡe, a mṛoṛe rḡo-uarail, 50
 nḡeallpṛ dom 50 bḡuil an aṛḡe le rḡḡail aḡam
 20 uait. Ní'l don dḡuine eile éun na h-aṛḡe ḡabairt
 dom ac tura, a dḡuin'uarail rḡo-rṛoḡa, aḡur ní éir-
 eḡḡao 50 nḡeallair dom 50 bḡaḡao uait i."

"ḡabairtḡo dḡuit aḡur rḡáilte, a míc ó," arpan
 fear eile, "an aṛḡe acá uait, má tá ar mo éumar i
 25 ḡabairt dḡuit."

"Ó, a mṛoṛe rṛoḡa," arpa Dón Cíocóte, "táim
 ana-bḡurḡeac dṛot! Úi ré dḡainḡeán im' aṛḡne ná
 h-eiréḡ' do foilre mé. aḡur anoir, ipí aṛḡe acá
 aḡam le h-iarrairḡ ar do foilre ná ro: 50 nḡeánrḡ,
 30 ar mairṛin amáirḡeac, mé ḡairim im' mṛoṛe. Níor
 ḡlḡeacḡ im' mṛoṛe rḡor mé, aḡur d'á bḡíḡ rin, d'á
 ḡcarpí im' éirḡ an éaoi éun ḡníḡ mṛoṛeacḡa do
 dḡeanaḡ, ní beac ar mo éumar an ḡníom a dḡeanaḡ.
 Ac nuair a dḡeairpṛ-re mé ḡairim ar mairṛin amáirḡeac,
 35 beac im' mṛoṛe i ḡceairt ar ran amac; aḡur ní beirḡ
 bac orim aḡairḡ a ḡabairt ar éirḡe h-árḡaib an
 dḡomáin, aḡur tíoránaṛḡ do rḡmacḡtuḡaḡ, aḡur éaḡcḡoir
 do éorḡ, aḡur an laḡ macánta do éoráinte ar an
 lároir mí-macánta. Dḡeairtḡo anocḡ, mar ip dḡual
 40 do réir ḡlḡe na mṛoṛeacḡa, an rḡairḡe ip ceairt ar
 m'airim aḡur ar m'éirḡe; aḡur beirḡ mé ollam ar éirḡe
 lae dḡuit-re, a ní, aḡur dḡeairpṛ mé ḡairim im' mṛoṛe."

Nuair aṛḡíḡ fear an tíḡe an éaint rin, aḡur nuair
 a éuinmíḡ ré ar an ḡcuma 'n-a rḡaib an dḡuin'uarail

bocht 'gá iompair féin ó táinig ré go dtí an tís, agus 45
 ar an rásar cainte a bí aige 'á déanam, 'oo tuis ré
 go maib an 'uime bocht par beas amú' 'n-a meabair.
 Ceap ré noinnt ruit a beit aige ar an proipeacht.
 'Do ršaoil ré a fšian féin leir an nouin'uaral mbocht.
 Bí ré féin 'n-a proipe, agus bí fíor dlige na proip- 50
 eacra aige, mar 'dead; agus 'deanfad ré proipe de'n
 uim'uaral ar eirge lae ar maidim.

"Ó tuigim anoir," ar reirean le 'Don Ciochté,
 "go bfuil mianac proipe uaral ionnat, ní mirté liom
 a 'd'innrint duit sup proipe mé féin, mar 'deirir; 55
 agus sup fiubluigear a lán de'n domán, i 'torac
 mo fšogail, as 'deanam éact ré mar a fšeibinn caoi
 ar iad 'oo 'deanam. Annpán, nuair a bí mo fšit
 dem' fšogal cainte asam mar rin, im' proipe fám,
 'oo tánas annro, agus cúirear ruar an cairleán ro 60
 'dom féin; i 'tmed go mbead ré asam cun cónnuróte
 ann, agus cun lóiróin oiróce 'oo tabairt, leir an onóir
 ir 'dual, 'd'áon proipe fám eile 'oo reolpí an tmed
 agus 'oo bead 'n-a gácar."

'Dob' fíor 'oo'n ropaire go maib a lán fiubalta 65
 aige i gcaiteam a fšogail; ac ir as 'deanam 'proc-šnióm
 a bíod ré, agus ní h-as fšmactušad na 'noaine a
 'veinead iad. 'Da beas má bí cúirt dlige 'ra Spáinn
 ná maib ré 'n-a lácair uair éigin, agus nári 'daořad
 ann é i gcoir éigin. 'Da beas má bí pšiorún 'ra 70
 Spáinn ná maib aicne maic aige ar an 'ořad irtis
 de. Nuair a bí oiréad airtio curca le céile aige,
 'oo 'ořad g'adairéacra agus fiobála, agus óimead-
 řad ruar é an cúro eile 'd'á fšogal, 'oo cúir ré féi
 'ra tís óřta úo. Siné rásar proipeacra fám a bí 75
 'deanta aige. Níor bac ré, ámtac, an 'ořad řan de'n
 ršéal a 'd'innrint 'oo 'Don Ciochté an uair rin. 'Dá

n-innreabó féin ní cieroí é. Bí na ppeabruaí nóláirín ar Óon Cíocóte, agus bí 'fíor as an bfeab
80 eile so rabadaí. Do rzaoil ré a fhuán féin leir, agus do mol ré leir an uile ruo, díreac ré mar ba maíe leir.

“Ac féac, a Óon Cíocóte do Lá Mancha,” ar reirean, “ní'l réiréal curca ruar 'ra éairleán ro
85 asam fóir; agus, o'á b'píe rin, caiteirín an faíre déanam ar an arm agus ar an éire anhrúo amuic 'ra éíor, i n-aice an tobair.”

“Déanrío ran an gnó so n-áluinn, a ní,” arra Óon Cíocóte.

90 Do ruo Óon Cíocóte an t-arm agus an éire leir amaé, agus cuir ré i n-don éairmán amám iao, anáirde ar éeann umair a bí i n-aice an tobair.

“An bfuil don ahrgeao asac?” arra fear an tíge leir.

95 “Ní'l, a ní,” arra Óon Cíocóte. “Ní feaca i n-don leabair ruirreacáta so mbíod ahrgeao as ruirrib fáim.”

“Tá dearmádo anhran orc, a dhin'uarail,” arran fear eile. “Iré cuir ná fuil don tráct in rna leab-
100 raib air, mar do tuis luéc na leabair do rzióbaó náir gáó tráct air. So dtuisraó an uile dhime sur ruo ró-miacáanaé ahrgeao do dhime a éairraó beic ar bótar i scoimnuide: agus féac féim,” ar reirean, “muia bfeacaír don tráct ar ahrgeao a
105 beic as ruirre fáim, cuirrío mé zeall ná feacaír i n-don leabair ruirreacáta don córs air. Ní feacaír don dlíge i scoimnuib ahrgeao a beic as ruirre fáim?”

B'éigean do Óon Cíocóte a dh'arómaíl ná feacaíó
110 ré i n-don leabair o'ár léig ré—agus ba beas má bí

don leabhar acu náir léis ré—don tlighe i gcóinnib an airtio.

“Níl, a dhun’uapail,” arsan fear eile, “don tlighe ’n-a cóinnib. Agus ’ran airtio atá iméighe, nuair ná bíod an t-airtíeas ag na ríoirib féin, bíod roinnt 115 de i gcóinnuirde agá nglólaib. Bíod an rparián, agus é teann go maic, ag an ríoiré féin nó agá glóla. Ca b’ríor ná go dtuicfaod tionsóirg amac do’n ríoiré doct, agus ná beaod leannán ríde ’ná t’raoirdéaodóir aige do t’iofpaod ag t’riall air, ar 120 r’gamall nó ar ríod gaoite nó ar r’plinc tóiréimge, cun r’óiréimic a d’éanam air i n-am a gátair; agus go b’rágáirí i n’-donair é, gan cádair gan cóngnam, go dtí go dt’iofpaod an b’ár air. Iri mo cómairle-re d’uit-re, a mic ó, gan t’uail ar don éuairé r’anairéacra gan r’ágaltair 125 airtio a beic agat i gcóirí lae an gátair. Da ceairt d’uit, leir, roinnt leigiréana beic agat, agus eóluir a beic agat ar conur an úráio ceairt a d’éanam t’íob. Ní fearópaír i n-don cóir cáitín a beaod gáod, go r’uairé b’féioir, agat leó.”

130

Dubairt Don Ciocté go nglacfaod ré an cóim-airle rin; agus go maib ré ana-buiréac do’n t-é a bí ag cádairt na cómairle do, i t’teannta gac tairéce eile do’a maib aige ’a d’éanam do. Annran do d’aingnis ré an r’giac ar a éuiréinn élé, agus t’óis re a 135 r’leas ’n-a láim d’eir, agus r’íúo ag d’éanam na r’airé é ar a éuro airm. D’i ré ag r’iubal anonn r’anall t’ar an t’odair, agus a r’íúil go g’éair aige ar a éuro airm; agus gan airtíar do m’ear ré féin gur b’óic an t’óic é do’n námaio a t’iofpaod cun an airm a g’oio uairé, 140 nó cun don éuro do do b’reit cun r’iubail ar éigin.

D’iméighe fear an t’lighe irteac, agus d’innir ré do’a maib iréighe cao a bí ar r’iubal ag an b’fear amuic, agus

So raib an duine boct ar éadtríomáct. Ba gárra
 145 So rabhadar so léir tuar in rna fuinneogaidh as raire
 air. D'innir fear an tige d'óib sup b'é iud a bí aise
 'á d'eanam ná as raire an airm, mar a d'eanfao duine
 a beao cun muirleacta do glacao.

"Asur cá nglacfiró ré muirleact?" ar ríao-ran.

150 "Glacfiró ré muirleact annro ar maroin," arfa
 fear an tige.

"Asur cá bfuil an muirle a d'eanfiró é gairm 'n-a
 muirle?" ar ríao-ran.

"Muirle an muirle a d'eanfiró é gairm," arfa fear
 155 an tige.

"Tura!" ar ríao. "Asur, ar nóim, ní muirle
 tura!"

"Deir ré ríao sup b'ead," arfa fear an tige.

"Cá buailte irleac i n'aigne sup muirle mé, asur
 160 sup cairleán an tige reo, asur sup maá uairle móra
 an deirte cáilíní reo; sup dá ingean ríao is iao, asur
 sup cun onóra tabairt do féim a bíodar as cur an
 bío 'n-a beal ó cáimib."

"Ní d'eanfirinn don iongnao de," arfa duine de
 165 rna cáilínib, "mar g'eall ar a ríao sup ingean ríao is
 muirle; ac má deir ré sup muirle uairle tura cá ré ar
 a meabair glan."

Cómáineodar leo mar rin as d'eanam fuilc d'óib
 féim, asur iao as féacaint amac ar an nduin'uairle;
 170 asur san don truím as an nduin'uairle 'á cur i n-aon
 iud ac 'ra b'raire a bí aise 'á d'eanam ar a cur airm.
 Dá ngorotí an t-airm uairle, nó dá mbeirte uairle ar
 éigin é, bí náire págalta so deo aise asur níor b'
 féoirí coróce é gairm 'n-a muirle. D'i an maótnam
 175 ran so gárra ór cómarí a aigne aise, asur d'á gáire
 a deim ré an maótnam irleao ba gáire a deim ré an

raire. Ní raib puinn eagla aise roim námaro a
 tiocfao do h-ordailte, agus doéarfao leir an t-arm
 do tabairt uair nó tpoio. Bí ré ollam ar tpoio
 a tabairt do pé rašar námaro a tiocfao. Ac 180
 pleamhánaide biteamháis do tiocfao a san fíor
 ob, agus beao imtíste agus an t-arm aise rar a
 breicfi é, riné an rašar námaro do raib an t-eagal
 aise roimir. Díreac agus an rmaimeam ran ór
 cómair a aise aise, cé buailfao i dtreo an tobair 185
 ac cairéaraide a bí tagaite cun an tige órta. Bí
 ártac ar a cuirinn aise cun uirge breic ag
 triall ar a capall. Connaic fear na raire é. Do
 rtao pé o'á fiubal, agus o'iompuis pé cun an
 cairéaraide. Do labair pé leir do h-ápo agus do 190
 coiméac.

“A roirre san meabair!” ar reirean, “ná bain le
 teac 1 nsoirre na n-arm ran! Trealam roirre an
 t-arm ran; trealam an roirre ir tréine o'ar lámuis
 arim šairse ruam. Fás annran an trealam ran má tá 195
 aon mear ar t'anam féin agat!” Níor cuir an cair-
 éaraide boct blúire ruime 'ra cáint. Bí an trealam
 'ra trlige air, agus ní féarfao pé teac ar an uirge
 san é cur ar an rlige. Do rus pé ar na beilteanaib,
 agus cáit pé an reana-ruo meirgeac, oar leir, uair 200
 anonn pé'n gclóir! Cóim luac agus connaic Don
 Cioócté an earonóir rin 'a tabairt o'á trealam
 šairse, o'féac pé ruar 'ra rpeir. Cumuis pé ar
 an rašar cáinte, do péir na leabair, doirreao roirri
 fáin i gcóimuirde nuair a tugti earonóir mar rin 205
 oóib, agus dubairt pé an cáint.

“Ó a Dúlrinéa! a roigan m'anama, cabruis anoir
 liom cun na céao earonóra ro do díogailt mar ir
 cóir agus mar ir cuibe do roirre fáin!”

- 210 Le linn na cainte rin 'do má'ó 'óó, 'do r'gaoil ré uair'ó an r'gíat 'd'á éuir'linn éilé, a'g'ur éuir' ré an 'd'á láim' ar an r'leas' a'g'ur éar' ré í, a'g'ur buail' ré buille 'óí anuar' í mulla'c an éinn' ar an r'gair'ear- ar'óe! 'Do éuit' an cair'ear'ar'óe. 'D'im'éis' 'Don
- 215 Cíoc'óte, a'g'ur é'ós' ré a é'realam' a'g'ur éuir' ré ruar' a'ir'í' é 'ran' áit' 'n-ar' éuir' ré ar' 'ó'áir' é. Ann'ran 'do é'ós' ré an r'gíat' a'ir'í', a'g'ur an t'r'leas', a'g'ur éomáin' ré leir' a'g'ur r'iu'bal' 'so b'reas' réir'ó, a'g'ur 'óéanam' na r'air'e, 'gan bl'úir'e r'uime' éur' 'ra b'fear' a b'í ar' lár!
- 220 Ní'or' 'óeim' fear' na r'air'e don f'ó'ó'ram. Ní' ba'ó'gal' 'g'ur 'óeim' an fear' a b'í ar' lár' don f'ó'ó'ram. 'Óí' a éom- pá'd'ar'óe, cair'ear'ar'óe eile, a'g'ur f'eiteam' leir', a'g'ur ion- g'na'ó' a'ir' éar' a b'í 'g'á' éime'á'ó. Nuair' ná r'air'ó an é'á'ó' cair'ear'ar'óe a'g'ur t'ea'c't, éáin'is' an t'ar'ina cair'ear-
- 225 ar'óe, a'g'ur á'r'í'ac' á'ise, f'éacáin't' éar' a b'í a'g'ur éur' an r'í'g'uir' a'ir'. Sí'ú'ó' éun' an tobair' é. Connáic' ré na r'iu'dá' meir'g'ea'ca' 'ra t'r'lig'e. 'Do r'us' ré ar' na beil'teanaib', 'óir'eac' mar' a 'óeim' an é'á'ó' fear', a'g'ur 'do r'teall' ré an t'realam' uair'ó f'é'n' g'cl'ó'r. 'Óir'eac'
- 230 a'g'ur an t'realam' a'g'ur im't'ea'c't' ar' a 'd'á' láim', éonnáic' ré a éom'pá'd'ar'óe ar' lár. Éuir' ré b'éic' ar'. Ní' r'air'ó' ac' leat' na b'éice' t'agáir'e' ar' nuair' a éáin'is' an t'r'leas' é'á'ó'na' anuar' 'ra r'la'or'is' a'ir'; a'g'ur 'do r'ine'á'ó' é, 'so b'reas' éi'úm' r'ocair', í n-áice' a éom'pá'd'ar'óe!
- 235 'D'air'is' fear' an t'ig'e' a'g'ur an éuro' eile' 'de'n' m'uin't'ir' ir't'is' an b'éic'—ní' h-éar' ac' an leat'-b'éic'; a'g'ur 'd'air'is'ó'ar' an buille' a 'óeim' leat'-b'éic' 'óí. Sí'ú'ó' amá'c' íar'ó. 'D'air'is' an éuro' eile' 'de' r'na' cair'ear'ar'ó'c'ib' an leat'-b'éic' a'g'ur an buille. Sí'ú'ó' éun' an tobair'
- 240 íar'ó. Connacá'd'ar' an b'eir't' ar' lár; a'g'ur 'Don Cíoc'óte' a'g'ur r'iu'bal' 'so b'reas' réir'ó' anonn' 'r' anall' í n-áice' an tobair', a'g'ur a r'gíat' ar' a éuir'linn' á'ise, a'g'ur a r'leas'

ar beartušaò 'n-a láim ðeir aige. Tugadar iarract ar ðul cùige cùn é ðualað. Tug re ašarò orða. "Fanarò uaim amac, a flogirš!" ar reirean, "nó 245 ir ðaoib ir meara!" Do labair ré còim h-àrò ran ašur còim neam-eašlac ran šur cùir ré ršeòh ionta. Do rtaòðar. Bi an féacaint ró-fiarðaim aige, ašur bi an tpleaš ró-contabaríac. Nior rtaòðar ac tamall, ámhac. D'aimrišòar na cloca, ašur croma- 250 ðar šo leir i n-aonfeact ar na cloca do iarðeað leir. Táinig na cloca šo tuiš ašur šo ðian air. Do corain ré a ceann maic šo leòr ar na clocaib, leir an ršiac; ac do busileað šo tiubairteac é 'ra cabail ašur in rna coraib ašur in rna luiršuib. Da cuma 255 leir. D'ran ré i n-aice an tpealaím; mar do mear ré šur cùn an tpealaím do ðreit leo ar éišin a bíòðar, ó bi teiríte orða é šoir uairò. Do šlaoir ré aիր ar ðulrínéa. (Tuiš re šur ð'rin mar a ðem-eað na ruoiri in rna leaðraib nuair a bíòð cat aš 260 ðul ðian orða.)

"A ríòšan uarał," ar reirean, "anoir an t-am ašac cùn nire ašur mirniš ašur meanamna do cùir irteac i šeoirde do ruirre acá còim h-úmal ðuit. Anoir an t-am ašac cùn ruinnim do 265 cùir 'n-a šéašuib, i ðtreò šo mbuaòrìò ré šo tpean ar an flogirš námaò ro acá aš cùir air còim ríocmar!"

Nuair a bi an caint rin ráròte aige, do mócuig ré šo ðtáinig a leicéirò rin ðe neart 'n-a šéašuib, 270 ašur ðe mirneac 'n-a cpoirde, ná rašarò re órlac i ruairò a cùil ðá mbeað cairéarairòte an ðomam ar a ašarò amac!

Le n-a linn rin ríúò amac fear an tige. Tuiš ré šo raib an rult aš ðul ró-faòa. Do labair ré leir 275

na cairéaraíochtib. Pé caint a 'dein pé leó do rtao-
 doar de rna clocaib. Annpán do táimis pé ašur do
 labair pé le 'Don Cíocóte:—

“féad, a 'dum'uarail,” ar reirean, “meapaim 50
 280 bfuil gac níó 'deanta ašat atá ceangailte ar 'dum'-
 uaral a 'deanam' 'gá ollamh'gáó féim éun m'ioipeadta
 do glacaó. Tá níor mó 50 mói 'deanta 'ná mar a 'dein
 a lán uairle eile sup éuirear-ra šairm m'ioipe oita.
 Tá an fáire 'deanta ašat. Tá éitire h-uairle 'éluig
 285 'deanta; ašur ní'l ceangailte ar 'duine a 'deanam' ac
 'dá uair a' 'éluig. Tá gníom' eile 'deanta ašat, a
 'dum'uarail, ašur ir minic a éuirear féim šairm
 m'ioipe ar féar ná beaó a leaó oipeaó de gníom'
 'deanta aige. Tá rmaóct curta ašat ar an rloisigis
 290 rin; rmaóct 50 mbeió cuimne acu air 50 ceann tamaill.
 'Dá mb'é do toil anoir leogaint 'dóib an beirt rin
 atá ar lán do tógáilt leó ašur glanaó ar do raóaire,
 'f'éaó'fimir an éuro eile 'd'ár ngnó féim do 'deanam'
 annro ar ár ruaimnear. Mar 'dubairt let' onóir,
 295 ní'l réipéal 'ra cairleán ro fór 'n-a b'éaó'fi tú
 šairm; ac ní'l don 'gáó leir anoir tar éir an gním
 reo atá 'deanta ašat. 'Deintear m'ioipe do šairm—
 ašur ní 50 h-annam' é—ar páire an cáta, ar an b'fóó
 'n-a mbíonn gníom' gáile ašur šairse 'deanta aige.
 300 ar an b'fóó ro pé n-ár šcoraib' ipeaó 'deinir-re an
 'dá gníom' atá 'deanta ašat anoct, a 'dum'uarail;
 ašur ar an b'fóó ro pé n-ár šcoraib' ipeaó ba maic
 liom-ra tú šairm 'o' m'ioipe anoir.”

“Táim lán-tráirta leir rin, a ní,” arsa 'Don
 305 Cíocóte, “ašur 'dá luadaóct a 'deanfiri é ašur beió
 mé imtigte ar an áit reo ipeaó ir féarri é: mar dá
 'otugti a tuilleaó earonóra 'dom tar éir mé beic
 šairmte im' m'ioipe ašat, ní fášfimm don 'duine beó

ra cairtleán, ac amáin an méirí díob a glactá-ra ar do comairce."

310

Bí átar ar fear an tige an tictinear cun imtigithe beir ar fear na buille. Do rug na cairdeairíte leó an beirt a bí gortuithe agus o' imtigithe. Do tarrtais fear an tige leabair cuige, agus éom ré ar é léigead. Ní raib 'ra leabair ac leabair cúnairí 'n-a raib cúnair 315 curta ríor aige ar an méirí féir agus tuige agus coirce a díolaó ré leir na cairdeairíte. Níor tug 'Don Cíocóte ré ndeara cao é an rásar leabair é. Ní cúnairí féir agus tuige agus coirce do léig fear an tige amac ar, ac ráiméir éigin muirdeacta 320 a bí 'n-a ceann féir aige, nó ráiméir éigin a ceap ré i látar na n-uairé rin. Bí buadail ag cimeáto rólur dó, mar d'ead, cun go bfeicfad ré na focail a bí 'ra leabair. Nuair a táinig ré go dtí ráir áirigithe de'n léigtheoirdeact, b'éigean do 'Don Cíocóte é féir 325 do leogaint ar a glúinib. Anran do léig an fear eile an ráiméir go n-ana-folmant; mar d'ead gur caint ana-naomta a bí aige o'a léigead. Tar éir tamail do rcao ré de'n léigtheoirdeact, agus do buail ré buille maí láríor o'a bair 'ra leat-ceann 330 ar an muiré nua. Anran do tóg ré claidéam an muiré nua, agus buail ré buille de 'ra gualainn air: agus níor buille ró-las é, ac ní leir an bpaobair a buail ré an buille. Anran o'órduig ré do dume de rna cailínib an claidéam do cur ar an muiré nua. 335 Do deim rí an gnó ran mar a duibead léi, agus bí átar agus móraíl an domáin ar an muiré nua, a ráo gur deim an ríogán uaral ran a claidéam do cur air le n-a lámh uarail féir!

"Cao ir anim duit, a ríogán?" ar rairéan. 340

"'Tolóra' ir anim dom, a dume'uarail," ar ríri.

“Abair ‘Donna Tolóra,’ a níosan,” ar reirean.

“‘Donna Tolóra,’ a d’uim’uairil,” ar riri, agus ní féadfaid a díceall i cimeadán san rígearaíocht ar gáirí,
 345 ac an t-eagla beir uirí mar gheall ar an puo a connaic sí as an bfeair buile ‘á d’éanam leir na cairéaraidí.

“Dúdarit fear an tige leir an gcaitín eile na rruir do cup ar an puoie nua. Do d’em. Bí an móráil
 350 céadna ar ‘Don Cíócóte mar gheall air rin; níosan sío-uairil as epomaí síor agus cup na rpor ar a fálaib do lé n-a dá lám uairle síosa féin. U’fíarfaiš ré d’i rin, leir, cao ab’ ainim d’i.

“‘Mólinéira,’ a d’uim’uairil,” ar riri.

355 “Abair ‘Donna Mólinéira,’ a níosan,” ar reirean.

“‘Donna Mólinéira,’” ar riri, agus í i maítaib dul i laige le neart fonn gáirí, bíod ná leofaíocht eagla d’i an gáirí do d’éanam.

360 “D’em ré a lán cainte leir an dá níosan, as molaíocht a n-áilleadta agus a n-uairleadta, agus ‘gá maorí-eam náir cuirleá gáirí puoie ar don fear maí le h-oirleá onóra; beir síosa, ‘Donna Tolóra agus ‘Donna Mólinéira, as fíocáilí air an fáir a bí an
 365 gáirí ‘á cup air!

Ac bí ana-dítimear cun bóair air. Bí ré ‘n-a puoie i gceart ré deire, agus b’é b’fada leir so maí ré ar riubal, as lois éad le d’éanam. Agus má bí dítimear air-rean cun iméigíte, bí dítimear ba
 370 mó ‘ná ran ar fear an tige cun beir ríarí leir. D’em ré a lán cainte, ré mar a d’emead na puoie in rna leabraib, as sabáil a d’uiríair le fear an tige agus as fáirí plán aige. D’em fear an tige puoie d’em tréasair céadna cainte leir-rean, ac níor cainte

SEO MAR A TÁRLA

Timceall ceitche bliadna fícead ó rin b'íor t'iar i gCill Áraí agus an fáile. 'Do buail umam ann, agus mé agus riubal go réir ar bhuaic na paraisce, fear a bhí agus riubal ar an gcuma gcéanna. 'Do labramair. Níor d'fada, 'ra cáint d'úinn, gur tuigear féin gur Spáinneac é. 'Cromar ar trácht ar an Spáinn; ar éilinn mílead a táinig go h-Éirinn faoi ó'n Spáinn; ar an gcogad mór a bhí 'ra Spáinn i n-ainmhir 'Dónarair; ar na tréite Spáinneaca atá le feicint, anoir féin, i n-a lán de rna daoine a fuasad agus a tógad 'ra cúinne rin t'iar t'ear de'n oileán ro na h-Éireann; agus mar rin.

'Da cáint dom leir cuigear ceitcheana cuige i 't'aoib na Spáinnire; annran, i 't'aoib r'ghrúinní na Spáinnire, agus i 't'aoib léiginn na Spáinnire, agus i 't'aoib na leabair agus na n-úg'ar atá acu 'ra Spáinnir. 'Bí fé agus f'eadair na gceitcheana dom, agus ba maic cuige é agus ba tuigeanac. Fé 'deire cuigear ceit éigin cuige i 't'aoib "Don Quixote."

"Don Quixote; Don Quixote;" ar feirean agus é agus maicnam. "Ní h-eól dom don úg'ar Spáinneac, ná don leabair Spáinneac, ná don focal Spáinneac de'n tróir ran," ar feirean agus iongnad air. "Níor airigear nam an focal ran 'Quixote,'" ar feirean.

"Ó," arsa mire, "ní foláir nó d'airigir. Sgéal i'ead é atá leatca ar fuaid na h-Éiríope go léir. Miguél Cervantés ainm an f'ir 'do r'ghrúob an leabair."

DON CIOCÓTÉ

“Ó!” ar reirfean, agus tug ré léim ó'n d'atalam,
“‘Don Ciocóté’ atá ar riubal agat! ‘Don
Ciocóté’; ar nóin d’airis gac doimne teacó tairur
rin!”

Tuigear-ra im’ aighe an uair rin sur “Don
Ciocóté” an ainim ceart, agus sur loit muintir
an bhearta é nuair a d’imeadair “Don Quixote” de,
agus go raib an lot cóim tiubairteacó ran náir aitim
an Spáinneacó féin é nuair airis ré é!

D’ran an méro rin rgeil im’ aighe miam ó rin, go
otí leat-bliadain ó rin, nuair a cuimnigear sur
maic an ruo an rgeal Spáinneacó ran do cup rior
i nGaeluinn. Anran do tuigear, dá mbead don
creanr go scarfi an Gaeuinn rin agus an Spáinneacó
úo ar a céile, sur maic an ruo “Don Ciocóté,”
an ainim a tug ré dom, a beic mar ainim ’ra Gaeuinn
ar an rgeal.

Cuir duine éigin bhearta ar an rgeal; agus, cóim
fao d’r térdéann mo tuairim-re, tá feadair an rgeil
'ra bhearta cóim fao ó n-a feadair 'ra Spáinnir agus
atá an focal “Don Quixote,” ó'n b'focal “Don
Ciocóté.”

PEADAR UA LAOĞAIRE.

Caipleadn ua Liatáin

Bealtaine 5,

1912.

ró-fada i. Fé deire do cúir ré rriann agus iallaic 375
 ar Rórinanté, agus éuaib ré " ar muin an eic," agus
 riuó eun bótair é 'n-a muidre fáin lom dáiríuib, dar
 leir féin.

CAIBIDÍOL A CEADAIR.

CAU DO TÁRLA DÓ ANNSAN.

Nuair a fuair an Don é féin amuic ar an mbótair
 móir, agus é 'n-a muidre fáin san mearaéal ar bit,
 agus ceitire n-áiríod an domáin ór a éomáir, agus san
 bac air agus a tabairt roirínó riar, ó-déar nó ó-tuaib,
 agus san ar cumar doinne beó, dá mb'é an ní féin 5
 é, don éorís do cúir leir; d'éiríís buile átair 'n-a
 éiríde agus 'n-a éuaib, agus do gluair an buile
 átair rin ruar 'n-a ceann, agus ríor fan énaim a óromá,
 agus ríor tíre n-a géasaib, agus amac tíre n-a cúir-
 leanaib; i dtreó do dtáinís geárrí-análaige air agus 10
 raotair agus luar éiríde, le neart agus le míre agus
 le meanamna an átair rin. B'éigean do an ttrian
 do tarrac, agus a cúir fíadaint ar Rórinanté ríad
 ar an mbótair ar fead tamail. Do éiom ré ar éaint
 leir féin ríir gac don dá anál d'á dtarráigead ré; 15
 ac ríí an éaint a connaic ré in rna leabruib muidre-
 eadta a bíod ar ríudal aige nuair a bíod ré ag caint
 leir féin ar an gcuma fan, agus ní féadad doinne a
 bíod ag éirtead leir don bhríís baint ar an gcaint.
 Nuair a táinís a anál do do cúirínís ré ar an gcóm- 20
 airtle a tús " muidre an éairleáin " do i dtadob an
 airtíó, agus i dtadob an cúpla léime glan ba ceart do

a beit aise ar a cuasoib proipeácta. Cúimniḡ ré
 ar puo eile, leir. Cúimniḡ ré náir b'foláir do ḡiolla
 25 proipeácta beit aise, mar a bíod aḡ na proipiḡ in rna
 leabroib. Bí aítne aise ar fear doct 'ra cómar-
 ranaáct, aḡur áear ré ḡo mb' féioir ḡo noéanraḡ ré
 an ḡnó dá otagaḡ ré leir. Níoir b'foláir do, o'á
 bpiḡ rin, dul abaille ar o'táir rar a raḡaḡ ré ar don
 30 éuairḡ proipeácta. O'iompuisḡ ré abaille. Cóim luac
 aḡur fuair Rórinanté ḡo raib a aḡaib ar an mbaile,
 táinis rpionnaḡ ann, aḡur táinis miḡe aḡur miḡneac
 do; o'ipeac mar a táinis o'á máisḡrcir nuair a fuair ré
 é réim 'n-a proipe fáin o'áiríuib. Níoir o'óic le duine
 35 ḡur b'é an capall céaona i n-don cóir é, táinis a
 leitéro rin de foḡar do. Ní puinn rliḡe a bí curca
 o'íob acu, aḡur iad aḡ ḡluairéacḡ ḡo mear ar an ḡcuma
 ran, nuair aihis an proipe, ircis i ḡcoill bis ar a
 o'eir, ar áaob an b'óair, mar beaḡ duine aḡ ḡol aḡur
 40 aḡ ḡearán ḡo tḡuaḡm'éileac. Do rcaḡ ré an capall
 aḡur o'éirt ré leir an nḡol.

“Seáḡ!” ar reiréan, “beirim a buiróar leir an
 n'Óuilmáin caoi do teacḡ cúḡam, cóim luac ro tar éir
 mo proipeácta do ḡlacaḡ, ar ḡníom proipeácta do
 45 o'éanam! Tá annróo duine éisín acá aḡ fulang
 éaḡcóra; aḡur ní n-éaḡcóir fuaraḡ i, má tá bpiḡ le
 níneacḡ ḡuil.”

O'iompuisḡ ré ceann Rórinanté irteac 'ra cóill
 bis. Do ḡluair ré tḡío an ḡcoill irteac, ré mar
 50 féaḡ ré rliḡe fáḡail cum ḡluairte roir na ériannaib.
 Níoir b'fada ḡo b'peacaib ré puo: buacáill aḡur é
 ceangailte ḡo o'ainḡean de ériann o'araise, aḡur ḡan
 don luro éaḡais uime o'n dá ériomán ruar; aḡur fear
 móir lároir 'n-a fearam lairtiar de, aḡur beit leatáir
 55 'n-a lám aise, aḡur é aḡ ḡabáil do'n beit ar an

mbuacáil, agus fad don tuig suil as an mbuacáil 'a cur ar i n-ádhad fad buille de'n beilt o'a mbuailtí ar a cpoiceann lomraéta!

"Ó!" adheiread ré, "ní déanfad go deó airéar a leitéir! Ní déanfad go deimín! Ó! a máigreir, 60 leos dom agus tabairfad aige níor fearr do rna caoige fearra! Ó, Ó, Ó!"—agus fad don leabóg de'n leatár as teact 'ra dhom agus in rna rlinneánaib aig; agus focal éigin mí-éadótae as teact ar an bhfear a bí as fadáil aig, i n-ádhad 65 fad buille o'a mbuailtead ré aig.

Cóm luae agus connaic an ptoige nua-déanta iad cuir ré ulrairt ar. "Stao!!" arpa Don Ciocté. Do labair ré cóm n-ádhad ran agus cóm fearfadae ran sup tuit an beilt o' láim an fíir, agus sup deas ná sup 70 tuit ré féin i gceann a cor. O'féad ré ar an bhfear a labair. Connaic ré an fear caol ádhad, agus é ar muin an éapail, agus a tpealam fairsge uime, agus a fleas 'n-a láim deir aige, beartuigte cun gním, agus a rsiat ar a cuirinn éle aige, beartuigte cun 75 coranta. Céap ré go gcuirí an tpeas tpe n-a cpoide láitheada bonn, rar a mbead uain aige ar "Dia le m'anam!" do rádh. Do tpiomuis a teanga iriis 'n-a béal, i tpead go raib rí as ceangal o'a éapal; agus dá bhfad ré éirí aig ní féadfad ré oiréad 80 agus don focal amám do labairt.

Ad do labair an ptoige.

"Náe móir an náirí dhuit-re," arpa Don Ciocté, "a ptoige fan méar oir féin, beir as fadáil do'n beilt rin ar an mbuacáil mboct ran ná fuit ábalta 85 ar é féin do coraint oir!"

Bí láir an fíir ceangailte de ériann eile, agus bí pleas leir 'n-a fearam ruar leir an gceann.

“Deir ar do fleasg láitreach,” arsa Don Cíocótcé,
 90 “asur corain tú féin orm-ra. D’féoiri go sguirfimm-
 re i n-úil duit, a cábdóis muirne! ná ceart duit
 duine ir laise ’ná tu féin do bualaó gan éir!”

Cóm luac asur d’airis, fear na beilte caint as
 teact ar an maracac uacóarac, cáinis a caint do féin;
 95 bíod sup fan a béal tium go maic, asur go maib
 cneacán ’n-a ballaib beata asur rnas ’n-a slóir.
 Cait ré é féin ar a dá slúin asur do labair ré.

“Comairisge! m’anama oit! a muirne ró-uairil!”
 arsa fear na beilte, “ná maib me! buacail
 100 aimirne atá asam é reo. Tá poimnt caoraic anro
 asam, asur tá ré reo asam as tabairt aircaicir doib;
 asur tá ré cóim faillicteac ran go scaillim caoirca
 sac don lá. Anran, nuair a cairim sabáil air mar
 reo, mar seall ar an bfaillige a dmeann ré, deir ré
 105 sup le raint a dmeim é, i tpeó go mbeaó leatrséal
 asam cun gan a tuararóal do díol leir. Ac i lácair
 dé, a muirne uairil, asur mar ir maic liom beic im’
 beacair, tá an t-éiteac aise!”

“An bfuil ré de d’anairdeact ionnac a leicéir rin
 110 de caint do labairt liom, ruar lem’ béal, a cuirpéig!”
 arsan muirne. “Dar an ngrém rin tuar, ar díorán
 buirde go sguirfimm an tpleas go tpeó’ éoirde anonn.
 a cuirpéig! Díol a tuararóal leir láitreach gan a
 cuilleaó cainte, nó bainrao-ra an t-anam arac-ra!
 115 Bain an ceangal ran de an neómat go!”

Do bain.

“An móir an tuararóal atá as dul duit ó’n
 bfeair go, a mic?” arsan muirne.

“Tá, a duin’uairil,” arsan buacail, “tuararóal
 120 tpi ráca as teact cúsam uair, do réir react réa-
 laca ’ra mí.”

“Sin trí réalacha agus trí fiéir,” arsa Don Ciocóte. “Sin amac an t-aiḡead ran láiteacá cun an buacalla,” ar peirean le fear na beilte.

“Ó, a púipe onórais,” arsa fear na beilte, “am’ 125
 bhatair mórde, agus san ōróc-níú ar m’anam, agus
 dar an leabair ran a túsar ó éiamib”—níor tús an
 bíteamnac don leabair—“táim as mhrinc na síinne
 doo’ foilre, ná fuil oipead agus don leatpínge
 amáin aiḡeio im’ feilb an neómat ro! Mar is maí 130
 liom beit im’ beatair, ní’l go deimín a d’uim’uairil.
 Agus ní’l an oipead ran i n-don cor as dul dó.
 Túsar trí féire brós dó ar cáirde, agus do díolar
 réal leir an mbeairbóir a táimis agus do bain fuil
 ar nuair a bí ré bheoirde.” 135

“Tá go maí,” arsa Don Ciocóte. “Do éit ré
 leatair na mbros a túsair dó. Cuirimír an leatair
 ran i gcoinnib leatair a ōroma atá geárrta ro’ díaró-
 re, ó beit as gabáil do’n beit rim air; agus an fuil
 áo, ’n-ar túsair an réal do’n beairbóir ar í bain 140
 ar, cuirimír an fuil rim i gcoinnib na pola atá bainte
 asat féin ar a ōrom anoir leir an mbeilte, agus san
 don bheoirdeacá air. Fágann ran an trí réalacha
 agus trí fiéir plán. Sin amac an t-aiḡead láit-
 peac éirge.” 145

“A d’uim’uairil na n-áirann,” arsa fear na beilte,
 “cao a déanfad i n-don cor! Ní’l oipead agus don
 réal amáin aiḡeio annro asam, ac tagad aintriar ro
 liom abailte agus tabairfad an t-aiḡead dó go mac-
 ánta; agus tabairfad duit-re anoir, a d’uim’uairil, 150
 don deairbúgad is maí leat, nó don uirairdeacá is
 maí leat, go ndéanfad an méir rim san teirp.”

“Ní iarrfad-ra de deairbúgad ’ra rgeal oir,”
 arsa Don Ciocóte, “ac an t-don deairbúgad amáin,

155 Dearbúgadh ír dainzine 'nā don dearbúgadh eile.
 Zeall dom dar do zairim muirleadta zo tabairfir an
 t-airghead do mā téirdeann ré leat abaille!"

"Ó, a d'uin'uarail," arsan buacail, 'nā h-iar
 orm dul abaille i n-donleadt leir! Mā téiridim leir
 160 ceangalócaid ré mé airí, agus zebdair ré do'n veilt
 orm cóim luat agus beir-pe imcízte! Ní muirpe i
 n-don cóir é, a d'uin'uarail. Níor cuirhead zairim
 muirleadta miam air! Seán raibidir Alóúdo ír ainim
 do, agus i n-aice Cúintanár a cóimnuirdeann ré."

165 "Ní deimeann ran bliúipe deirruigleadta, a buacail,"
 arsa Don Cíocóte. "D'féidir," ar reirdean, "zo
 raib fear éigin de t'reid Alóúdo 'n-a muirpe, nó
 d'féidir a lán acu. Iriad a zniómairta réim a deim-
 eann d'uin'uarail de d'ime."

170 "Dā mbeadh don uairleadt ann, a d'uin'uarail,"
 arsan buacail, "ní beadh ré as cimeadh mo tuarar-
 dail uaim-pe! Ní déanfad zniómairta de'n t'róir
 ran d'uin'uarail d'aoimne."

"Ní'lim-pe as cimeadh do tuarardail uait, a Ain-
 175 óriair, a míc ó," arsa fear na veilte. "Téanam ort
 abaille liom, agus tabairfad duit an uile réal de'n
 trí réalaca agus trí ríco atá molta as an n'duin'-
 uarail duit. Dar zac zairim muirleadta d'á raib
 miam tabairfad duit an uile réal acu, agus crocfad
 180 uirge cúmaria ort a i n-óndoir do'n d'uin'uarail ro!"

"Táim buirdeac díot mar zell ar an uirge cúm-
 aria," arsa Don Cíocóte. "Ac réac! Tabair an
 t-airghead do agus bea-ra rára. Tabair an
 t-airghead do zan teir; nó muirpe deuzair, dar na
 185 mionna atá tabairta ceana asam tiocfad-ra tar n-air
 as tríall ort, agus ní beid dul uaim asat dá
 dtéiridá irteac i bpoll trídair i bpolac uaim!

Cuimníú cé n-é atá ag caint leat; Don Ciochté dé lá Mancha atá ag caint leat; an príomhe oibréiric, fear rmaéctuígte luét éagsóira agus luét feill. 190 Cuimníú ari rin."

Le linn na cainte rin do éiríochtúgadh dó, o'iompuis ré uata agus eus ré na rpuir do Rórinanté. Níor b'fada go raib ré amuic ar an mbótar ariir, agus Rórinanté ag robar leir go bheadz zéar, coirz a 195 agus a beic ar an mbaile.

Bí fear na beilte ag fáine ari go dtí go raib ré ar a raobairc. Nuair a bí re imtígte ar a raobairc, o'fan ré ag éirteact le ceól an troobair go dtí go raib an robar imtígte ró-fada uair cun éirteact a tuillead 200 leir. Annpán do labair ré leir an mbuacail.

"Tar éúgam annro, a Ainrímar, " ar reirean, "go noiolad do tuarparal leat."

"Caitfir é díol liom," arpan buacail, "an uile réal de, mar adubairc an príomhe uaral." 205

"Díolrad go macánta," arpa fear na beilte, "agus i oiréó go mberó bheir le díol agus ní móir do tuillead do éur leir!"

Do rug ré ar an leanab, agus bain ré an t-éadac ariir de; agus ceangail ré de'n ériann céadna é, agus 210 bí ré ag zabáil do'n beilc ari dtí go raib ré zeall le beic maró ar rad aige. Nuair a bí a aighe pártá aige ari, do bain ré an ceangal de agus dubairc ré leir imteact.

"Sead!" ar reirean, "a Ainrímar, a mic ó, imtíg 215 leat féin anoir, agus lean an duine buile úo; agus nuair a tíocfir ruar leir innir do zup díolar-ra do tuarparal leat go macánta, agus innir do conur a díolar leat é."

"Imteó'o," arpa Ainrímar, "agus tíocfad ruar 220

leir, agus tíoceir é éar n-aif anho as triall oir-ra; agus seallaim duit go n-íolfir ar an fuo atá déanta asat, agus ar do seallamaint a bhfead leir."

Níor deim fear na beilte ac sáire do cup ar, agus
225 bí ainmhar boct as sol go fuigead as imteact do,
agus a cúir aise.

Comáin Don Cíocóte leir abailte, agus é go móir-
álad agus go páirta i n'aigne mar seall ar an ngníom
míreacáta a bí déanta aise, agus san a sáirim míre
230 aif ac ó corac an lae céadna. Bí an capall as rodar,
agus an míre as caint leir féin.

"Ó," afeiread fé, "a Dúirnéa déi Tobóró, ir
duic-re náe míre beit móir-álad inoiu! Tá id' míogan
as an míre móir-ghníomac Don Cíocóte dé lá
235 Mancha; an fear mí-éiréda do glac a sáirim míre
ar maidm inoiu, agus rap a maib puinn de'n lá curta
de aise do cóirg éasóir érom. Do bain fé an beilte
a' láim an cláiríe úo a bí as sabáil go neam-
aétraasac ar an leanó las ná maib ábalta ar é féin
240 do coraint aif, agus ná maib don cóir déanta aise!"

Siné an rásar cainte do éonnaic fé in rna leabmaib;
an caint a deinead mírí fáim leir na míognoib 'n-a
mbíoir i ngnáó leó, mar é'ead, agus san don míogan
acu i ngníomact céad míle, b'féirí, do'n míre
245 a bíod as caint ar an seuma ran léi; nó b'féirí
san don éómnurde i n-aon ball ar an míogam ac i
n-aigne an míre féin! b'áiread an aigne í!

An fear a bí an míre oirdeire as caint leir féin
ar an seuma ran, táimig fé go tci éorairíe. Bí dá
250 bócar as sabáil éar a céile ann, i tceó go maib a
míga as an míre dul ar asaró, nó iompáil éun na
láimíe veire, nó éun na láimíe clé. Do rtaó fé
féadaint cas ba ceairt do a déanam. Cummíg fé

ar na leabhair, agus ar conur mar a d'imeadh muirí
 fáin leogaint do'n éapall an bótar do tosa. Cailt 255
 ré an ttrian ar a lámh amach ar muing an éapail.
 Tug an éapall, níó náir b'iongnadh, agus ar an
 mbótar abairte.

CAIBIDÍOL A CUIG.

AN CÉAD BÁTARÁIL.

Nuair a bhí ré cúpla míle ó'n gcroisne, donnaic
 ré cuige, as teacht an bótar céadna, roinnt daime.
 Bhí reirear fear ann, agus a rgháileán anáirde as gac
 fear díob roir é agus an srian. Bhí ceathrar reirb-
 íreac ar éapailib acu; agus triúr giollaí as giollaic 5
 mílilí, agus iad 'n-a scoir. Cóm luac agus donnaic
 ré iad do buairead irteac i n'aigne gur muirí fáin
 iad. Do labair ré.

"Stadad!" ar reirean.

Do labair ré cóm h-áiré ran gur rtaodair go léir 10
 ruar.

"Stadad fih an domáin," ar reirean, "muir
 n-admúigro fih an domáin gurib' i Dultiméa vél
 Tobóró an míogan ir áille 'ra domáin." Cuig ré
 ó rna leabhair gur mar rin ba éairc do muirí fáin 15
 labairt nuair a buairead muirí fáin uime. Nuair
 a donnaic an múinteir eile é, agus nuair ariúgar an
 éaint a éainis uair, cuigeadair go raib an fear boic
 ar a meabair. Bhí don áilteoir amáin oirca, áiméac,
 agus éap ré go mbear roinnt rroiric aige ar an 20
 uime buile. Do labair ré.

“A m'ioipe uairil,” ar peirean, “ní'l don aithe
 aghainn ar an mbain-tigearna ran a'Veirir. Cair-
 beáin d'úinn í. Annpán, má feicimís go bfuil a
 25 h-áilleacé cóm mór a'gur a'Veirir, aomó'mís láit-
 reacé go bfuil.”

“Dá 'tairbeánainn daoib í, a b'odaig,” arpa Don
 Cíocóte, “cao é an bui'ócár a beacé a'g t'ul daoib
 mar g'eall ar an aomáil rin? Cairéirí rib an aomáil
 30 a 'déanamh gan don ma'aric f'á'gail uiréi, a'gur cairéirí
 rib 'dearbu'gacó 'ran aomáil, a'gur r'íunne an r'g'eil
 'o éire'eamaint iréig i n'úir g'oiró'cib; nó r'ós-
 raim-re anoir ar gac m'ioipe fé leit a'gaid, nó oraid
 go léir i n-don'feacé, muia b'fuil fé d'urram a'gaid
 35 'o 'ólige na m'ioipeacéta gan teacé i n-don'feacé
 c'úgam, cómrac báir a'gur beacá! B'oda'ca éicig
 ireacó rib go léir!”

“Caint éruaró ireacó an caint rin, a ní,” arpa
 t-áilteoir. “Ní'l don fonn orainn 'ólige na m'ioi-
 40 eacéta 'o b'ireacó ná 'o m'illeacó, ac me'ram-re
 g'urab í céad-aithe na n'ólige gan leabair éicig 'o
 'adairc. Veiró, b'féoirí, leabair éicig a'gam-ra 'a
 'adairc má 'dearbu'gim g'ur b' í an 'Dulrinéa rin
 leat-ra an m'íosan ir áille 'ra domán, a'gur ná feaca
 45 miam í. Ca b'fior dom ná go b'fuil rí cam'fúileac,
 nó b'féoirí b'ra'fúileac; nó g'eancac; nó r'mutac,
 nó bio'rac; nó cam'f'ónac; nó r'p'á'gac; nó bacac?
 Nó ca b'fior dom ná go b'fuil 'omonn uiréi? Cair-
 beáin d'úinn í a'gur annpán——” Ní maib uain a'g'e
 50 ar a t'uilleacó cainte 'déanamh, mar cónnait fé a'g
 'déanamh air, 'n-a lán-m'ic, an mar'cac a'gur a 'capall
 ar cor-anáir'oe a'g'e, a'gur a 'ceann éroméa a'g'e, a'gur
 a r'leac'g r'inte r'omir amac a'g'e, a'gur r'c'úir níme air!
 D'iompuig a lit 'ran áilteoir. 'Bí fé veim'ig'ceac go

pasad an trleas ran tré n-a éliab irteac agus riar 55
 amac tré n-a úiom. Níor b'áon maic do léimt i leac-
 taoib. D'iomróc' an trleas 'n-a diair níba tapamla
 so móir 'ná marí féarad re léimt. Ac úireac nuair
 a bí an trleas i nsiomraic cúpla rlat o'a uot, do
 bainead bairtuirle a' Rórinanté agus ríú ar lár 60
 roir éapall agus maricac! Táinig puinte na pleige
 ar an dtalam, agus gluair admas na pleige anonn
 'r anall 'n-a plirneacáib! Da ró-maic an bail ar
 an muirne so dtáinig an trleas ar an dtalam ar an
 gcuma ran, mar do éimead rí a ceann féin san teac 65
 ró-úireac ar an dtalam. Dá dtasad a ceann
 anuar úireac ar an dtalam, ba ró-baozal so mbuirfi
 cnám a muinil, agus so mbead veirle le n-a cuar-
 daib. Ac irí a guala éle do táinig cun tailim ar
 dtúir, mar do éaic an trleas riar an guala deir le 70
 h-oirlead ran fuinnim sur iompuirgead an maricac
 ar pleas a úroma ar an mbótar. Cuir ré cun
 éirigte ac do teir air éirge. Dá dtasad ré éirle
 air ní féarad ré éirge. D'iomloirge ré é féin ar
 an mbótar cúpla uair, a d'iarrair teac ar a bonn- 75
 aib. Ní raib don maic do ann. Bí an éirle ró-úiom,
 agus na rruir ró-fad agus ró-géar. Nuair a bíod ré
 ar a úiom ní féarad ré a fála do cur ar an dtalam,
 agus nuair a tarraigead ré a cora ruar cuige do
 rriacac na rruir a bhirte. Anran, nuair iom- 80
 puigead ré é féin ar a beal réi, ní féarad ré a cora
 do tarriac cuige ruar; mar ní lúbad an éirle ac rior-
 beasán, agus bíod an t-eagal air so ndéarad na
 rruir úioc-obair do. An fáil a bí ré 'gá úirairt
 réin ar an gcuma ran, do léim an t-áilteoir agus do 85
 rus ré ar ceann de rna plirneacáib a veinead de'n
 trleas, agus úiom ré ar an dtasad a bí ar lár do

léarad ar a díceall leir an rliarne. Úi ré as gabáil
 ar leir an rliarne so uí sur dem ré cipineac de'n
 90 rliarne rin. Anrhan d'ainriú ré rliarne eile, asur
 bí ré as gabáil ar so uí sur dem ré cipineac de
 rin, leir. Úi ré as gabáil ar an noum'uaral mboct
 an fair a bí ré ábalta ar fearam ór a éionn. Níor
 féad ré an bataráil so léir do cup i bferóm ar.
 95 Do éorain an éroe é ar a lán de rna buillib. Do
 éorain an catbáiri a éann maic so leór, ac do
 loitead an cealltar glan. An fair a bí an bataráil
 ar riubal níor rtao béal an mriore ac é as rrioiúcán,
 so tréan asur so rriocmar, ar na mrioiú glan onóir
 100 a bí as brireaó sac ólize mrioreacra d'ar weinead
 mam.

“Ní meactact ré noeara dóm-ra beic ar lán
 anro,” adreiead ré, “ac an bairciple a leas mo
 éapall tréan! Leogtar dom éirge asur dul ar m'eac,
 105 asur tmoirfad an uile duine mam asaid, a rloisirs!”

Fé weie do coiread an bataráilairde asur do rtao
 ré. D'imtigrar so léir asur d'fágarar anrhan
 an mriore boct asur a éapall. Nuair a bíodar as
 imteact do labair duine acu leir an dilteóir.

110 “Ir minic adubaric leat,” ar reirean, “so scuiri-
 rad do béal féin teinnear riacaille oir. Da ró-
 úóbari do teinnear crioide cup mriou oir! Méarar
 so maib weie leat nuair a éonnac as wéanam oir é!
 D'fearra duic so móir do béal a éimead dunta.
 115 Murra mbead an bairciple bír réró!”

“Conur féarfad doinne a éuinneam so n-íompóc'
 ré mar rin oim!” arhan fear eile. Ceannairde ab'
 ead iad a bí as dul ó Coléod ó-óear so Murra as
 ceannac rioda. Úi adbar cainte acu an éuro eile
 120 de'n trlige ó-óear.

O'fásadair Don Ciocóte rince ar pleasg a dhroma
 ar an mbótar. Sar a bhuair ré an bataráil ní raib
 ré abalta ar éirge. Tar éir na batarála ní raib don
 bheit aise ar beit abalta ar éirge. Níor cuir ré
 cuirge. O'fan ré mar a raib aise, rince ar a dhrom 125
 agus a dá fáil arduighe ó'n ucalam as an dá rpor,
 agus teinnear inr sac ball o'd ballaib beata. Ac
 bí ré as maótnam ar a díceall. Bí ré as cumneam
 ar na dhóc-tionóirgib go léir a tuit amac do mhóirib
 fáin, agus gur léis ré cúntar oirca in rna leabhaib 130
 mhóirneáca. Do teip air a dhéanam amac go dtáinig
 ar don mhóir fáin acu mí-féan óm tiubairteac leir
 an mí-féan a bí tagairte air féin an lá ran. Do leasad
 cuir acu go minic i sac. Do creáctnuighead cuir
 acu go n-olc, i dtreó go rabadair ainrii fáca san 135
 teact cúca féin. Ac ní feacaid ré don cúntar 'gá
 ráb gur leasad doinne acu le baircuirle capail, agus
 gur deinead rirneáca o'd fleasg, agus annran gur
 gabad do rna rirneácaib rin air go dtí náir fásad
 ball o'd ballaib san teinnear! Bí buairte aise 140
 oirca go léir 'ra méir rin. Cuir ran ana-fólar
 aigne air. Bí 'fior aise go scuiri an cúntar ran
 rior in rna leabhaib a bí le teact, agus go bheicfad
 an raogal go léir, agus go 'neorri ó rlióct go rlióct,
 an cruadcan a bí aise o'd fulang an lá ran. Bí ré 145
 fáca. O'fuingeod' ré oirnead eile ar ron an méir
 rin. Bí ré as caint leir féin. 'Sa caint do, leir
 féin, dubairt ré na focail seo:—

“Ó, a Maircuir uairil Mantua, ó'r tú mo sacol
 agus mo tigeairna ó dhótar——”

150

Oirnead agus an caint as teact ar a beal, cé buair-
 pad an bótar ac cómairra do ó n-a baile beas féin,
 agus ualac cruicneáctan aise as dul go dtí an

muileann. Connaic ré an fear rínte ar an mbótar.

155 “Ainú cé n-é túra? nó cad tá iméighe ort?”
ar reirean.

“Do buileadó irtead i n-aighe an fíri a bí ar lár sup
b’é Marcuir Mantua, a gaoil, a bí tagaithe cúige agus
a bí tar éir labartha leir! I n-inead fíreagha tab-
160 airt ar an gcómairrain, do comáin ré leir as caint
le Marcuir Mantua, ré mar a bí an caint ‘ra leabair
muirneáda. Céar fear na cruinneáctan sup ‘duine
buile a bí rínte. Anghan céar ré go mb’féidir sup
‘duine bheoíote é, agus sup ríreabhaíotí a bí air.
165 Táinig ré anall cúige, agus bain ré an cealltar bhurte
o’á agharó. Anghan do glan ré an ceo bótarí agus
an ralaicair de’n agharó. Anghan o’aitin ré cé bí
aighe:—

“Ainú, a ‘duin’uairail a’ éiríote ‘rtaig!” ar reirean,

170 “Cad o’iméighe ort i n-aon cor, nó cad a tús an cor
ran ort?”

Ní bfuair ré o’fíreagha ad tuilleadó páiméire ar
an leabair i n-aghairó gac ceirte o’á gcuirneadó ré. Do
rtad ré de’n ceirteúcán, agus érom ar fuo éigin ad’
175 feárrí ‘ná ceirteúcán do ‘béanamh. Do rsup ré cean-
galaic na n-éiríote cóm mairt agus o’féad ré é. Nuair
a bí ‘rom na n-éiríote bainte de, do cuairtáig ré ‘rom
an fíri, féadaint an mairt cnead ann, nó an mairt fuil as
teadót ar. Ní bfuair ré cnead ná fuil. Anghan
180 bain ré an leat eile de’n éiríote o’á uct, agus deim ré
an cuairtad céadna. Ní bfuair ré cnead ná fuil ar
an uct ad cóm beag. Táig ré an ‘duine anghan, agus
cuir ré anáiríote ar an ualac cúige é, agus focairuig
ré ann é i ‘ortíed ná tuirfadó ré anuar de.

185 “Bí Rórinanté as inéiríote do réim i noig an bótarí
i scaiteam na haimpíre go léir. Do fuo an cóm-

airr ari, agus cuir ré an éirde agus na ziairleirí eile anáirde ar an iallaic, agus ceangail ré ann iad. Annsan do ruz ré ar an rhuain agus ar ceannraic an arail, agus comáin ré leir aboile, agus a aigne lán 190 de máctnamh ar cead é an donar ruoda ré noeara do'n duim'uaral ran beic rinte leat-maibh ar an mbótar mar a bi ré! An fáid a bi an cómarra ag máctnamh, bi Don Cioóoté anáirde ar ualac an arail ag ornadál agus ag cneadais agus ag liacarnais le 195 teinnear.

“Cao 'tá oir i n-don éor, a duim'uarail?” arsan cómarra.

Níor deim Don Cioóoté ac tuillead de éaint na leabhar do rceallad leir.

200

“Díod 'fíor agat-ra, a Séniór Don Roríógó de Narbáer, suiab i an ríogán Duirinéa deil Tobóro an Caríra Aluinn rin ar ar éirdear anoir leat, agus go noéanrad ar fon na ríogna ran, agus go bfuil déanta ceana agam ar a fon, rníomairca ríoirleacta 205 náir deimead a leicéir riam rór ar talamh an domáin le n-oirdearcar!”

“Réad, a duim'uarail,” arsan cómarra, “ná bí ag masad rúm. Ní Don Roríógó ir ainm dom-rá, ná Marcuir Mantua. Ir mé readar Alonró, do cóim- 210 arra réim. Agus ní Balvobinór ná Abindarráer ir ainm dot' onóir-re, ac Séniór Cioóada.”

“Ta 'fíor agam go maic cé hé mé,” arra Don Cioóoté, “agus tá 'fíor agam, leir, go bfuil ro ar mo éumar; .i. sur mé iad rúo go léir adubairc, agus 215 sur mé dá ríoir deas na rramce, agus an naonbúr oirdeire i n-donfead; mar buadpro mo rníomairca ar a rníomairca rúo go léir i n-donfead.”

D'éiric an fear eile nuair airis ré an éaint rin.

220 Níor éirte Don Ciocóté, ámtad. Comáin ré leir as
 pteallad na cainte rin uaird ar na leabhair go dtí go
 rabhadar i n-ácmairéad do'n baile. Do rtao pheadar
 Alonró Larmuic do'n baile go dtí go maib an oirdce
 ann; mar níor máit leir go bfeicrao na daoine an
 225 duin'uaral boct 'ra moct 'n-a maib ré, agus é cóim
 barraite bhúigte batarálta agus bí ré.

Nuair a táinig an doiréad do fleannuig ré
 irtead 'ra trháid beas, agus táinig ré go doimur tige
 an duin'uarail féin. Bí an tig 'n-a círeip. Bí an
 230 ragaite ann, agus an bearbóir. Bí an beirt rim ana-
 muintearca, ana-áirdeamail, le Don Ciocóté. Bí
 an bean tige ann agus í as caint go n-áro.

"Ó, a dtair," ar ríre, "cao tá imtígte ar mo
 máigrtir i n-aon cor? Nó ca bfuil ré imtígte uainn?
 235 Tá ré féin agus a éapall imtígte le ré lá uainn, agus
 ní bfuamamair don rabaric air leir an méro rin ain-
 ríre! Tá an éirde úo imtígte, leir, agus an rsiad,
 agus an trleas. Ologón ó! cao a déanpimíó i n-aon
 cor? Cóim ríuráilta agus táim im' beataró, ir amlaíó
 240 a comáin na leabair muiréadta ar a meabair é! Ir
 cuimh uíom anoir conur mar aiginn as caint leir
 féin é, agus 'gá maoidéam go n-imteó' ré 'n-a muiré
 páin ar fuair an doimain, as loig éad le déanam.
 Surab é an mac mallactain a béarpió na leabair rin
 245 leir! Tá an duin'uaral do' feáir éirim aigne dá
 maib i Lá Mancha curca ar mí-óéill acu!"

"Agus féad, a Niocláir," arsan bean ós leir an
 mbearbóir, "bíó m'oncuil boct as léigead na lea-
 bair ran do ló agus do' oirdce go minic, agus annsan
 250 do cáitead ré an leabair ar a láim, agus cáirraigead
 ré a élardeam ar na fallaid go dtí go mbíó na
 rputana alluir leir. Nuair a bíó ré buailte amad

ó'n obair rin, deireadh ré go mbíod ceathrar fátaic
 maib aise, agus fad fátaic díob éom móri éom h-áir
 le cairleán. Deireadh ré nári b'allur a bí leir, ac 255
 gur fuil a bíod aise 'á tabairt, ar na créadtaib a
 bíod fágalta aise ó rna fátaic. Tugaimn deoic uirge
 cuise, agus d'ólad ré lán an éiríoga de'n uirge.
 Nuair a bíod an t-uirge ólta aise, deireadh ré nári
 b'uirge i n-aon éom é, ac lionn dlúinn a táinig cuise 260
 ó éara thaoideadta a bí aise. Da móri an díc
 céille éom, a thaoime muintearta, gan na neite rin a
 d'innirint thaoib-re nuair a tugar ré n'eara ar dtúir
 iad, i dtíed go dtiocfaid rib agus go n'ógradh rib
 na leabair rin far a mbeadh an díobháil reo thanta 265
 acu."

Bí Don Ciocté agus Peadar Alonró ar an t-éad
 amuic de'n t-ómar, agus d'airíodar an éaint iricic.
 Nuair airic Peadar an éaint do cuic ré cad a bí ar an
 n'uin'uaral. Do glaoib ré ar an muinteir a bí as 270
 éaint iricic.

"Oráil an t-ómar!" ar reirean "do Séimóir
 Daltoobínóir; agus do Maircúir Miantua atá annro
 créadtnuicte go tnom; agus do Séimóir Abinóiríadéir
 an Mórúic atá annro 'n-a p'íofánaic as Róimígo de 275
 Narbáéir, goberníoir Anticéira!" Siú amac iad
 go leir nuair airíodar an éaint rin. D'airíodar
 Don Ciocté éom iad agus d'féadadar air. Siú
 cuise iad as fáiltuicéad roimir.

"Fanáib go leir riar!" ar reirean. "Cuirtar ríor 280
 ar an liaic móri Uirgúna, go n'óimíod ré mo éneadaca
 d'féadaint agus do leigear."

"Mo g'raibín mo fúil!" arsan bean-ticé. "Nac
 maic a bí 'ríor asam cá maib an b'íod as luicé ar mo
 máicricir! Tar riar éun do réómra a máicricir," 285

ar riri, “asur le congnam Dé leisipimíó tá gan
don congnam ó'n Uirgun'oa úo, pé n-é féin.”

“Do ruga'odar leo ruar é, agus éuirea'odar ar a leabaíó
é, agus éromaa'odar ar éua'roac féacaint cá maib na
290 cnea'óaca. Ceip o'ra don énea'ó o'pá'gail! Bí
iongnao' o'ra. O'mnir pé úoib an'nan cao o'im'cis
air.

“Ir am'laró,” ar reirean, “a bí cat tréan ep'óa
fuit'ead a'gam 'á énoio i n-a'gairó veicniubair p'acac
295 de rna p'acac'uib ba mó agus ba óana o'á maib ar
talam an dom'ain. Bí'odar go léir maib a'gam mu'ra
mbea'ó sup baimea'ó ba'p'uirle a' Ró'rinanté, agus sup
tuit pé!”

“Sgeimle o'ra maib leab'raib!” ar'nan bean-tige.

300 “Cur'par 'ra teime amá'p'ead i'ao maib leab'raib,”
ar'nan p'asair.

CAIBIDÍOL A SÉ.

CONUS DO MÉALL SÉ SANCHÓ LEIS.

Bí'odar as ceip'ciúcan ar 'Don Cíocóte, a o'iar'raio
a óéanam amac uairó conur a éair pé an am'p'ri ó p'as
pé an baile. Ní maib don maic úoib ann.

“Tug'ar mu'ó éigin le n-ite óom,” ar reirean,
5 “agus leog'ar óom co'la'ó óéanam. Siné acá
uaim.”

“Do tuig'ea'ó go maib an ceairt 'ra méio rin aise, pé
buile a bí air i neic'ib eile. Do tug'ó an bia'ó úo, agus
o'ic pé é, agus tuit pé 'n-a co'la'ó go páin.

10 “Do érom an p'asair an'nan ar a f'iar'p'aise de

Beathar Alonró conur a fuair pé an t-uim'uaral, agus cao é an cor a bí air nuair a buail pé uime. D'innir pé dóib conur mar a fuair pé rince ar an mbótar é; agus d'innir pé dóib cao iad na rpeab-
maítoí san éipeact a bí ar riubal aige nuair a fuair 15
pé é, agus i gcaiteam na h-aimirne an fáro a bí pé 'gá
tadairt abairte leis.

"Sead!" arsan ragar, "na leabair pé n'edair
an t-rioc-obair go léir. Tar annro amáiread, a
Nioclár," ar reirean leis an mbeairbóir, "agus 20
d'éanrimís teine énam de rna leabhair malluigte
reo, i dtreo ná cuirreo ríad don uime macánta ar
a meabair go deo air." "

Táinig an beirt ar maidin. Bí Don Ciocórté 'n-a
coidlad nuair a t'adair. Do tugad eodair feómra 25
na leabair do'n ragar.

"Tar annro," ar reirean le Nioclár, "agus rin
cúgam na leabair reo, 'n-a gceann a'r n-a gceann, go
bfeicead an bfuil don éuro acu ná ceairt a loigad."

"Ó, a dtair," arsan beirt ban d'aon gú, "loirg 30
iad go léir! Táir ríad go léir go h-ole! B'féidir
gur b'é an ceann fáspá san loigad dóib a d'éanrad
an t-oiogbail. Loirg iad go léir, a dtair!"

Níor dem an ragar ac gáine cup ar, agus cor-
nugad ar na leabhair a féadairt 'n-a gceann a'r 'n-a 35
gceann. Do cuir pé i leat-taoib na leabair máite
a bí oirta. Tug pé an éuro eile do rna mnáib le
caiteam an fúinneos amac. Do éair na mná amac iad
fonnaíair go maic, bí a leitéro rin de gáin acu oirta,
agus a leitéro rin d'eagla acu rómpa. Céardair 40
go maib ruo éigin i bfuim t'maírdéacta ar na leabhair
rin, agus náir b'féidir ríad ná réan a beir i n-don cig
leó. I lár an r'gíruigte dóib, d'airgudar Don

Cíocóité 'n-a feómra féin ašur é aš caint go n-áir.
 45 “Tasairé annro! Tasairé annro!” ar reirean, “a
 muirí tréana! Annro atá ašairé neairé úir ngeas
 o'oiriušaró! Tá buad an cómraic reo aš na muirib
 cúirte 'á b'ieit leó!”

Do mteadair irteac 'n-a feómra. Bí ré n-a
 50 fearam i lár an úrláir, ašur a clairdeam aige 'á
 óaraó go tréan; fé mar a beaó ré i lár námaó,
 ašur é 'šá leasáó leir an šclairdeam, ar a ašairé
 amaó ašur ar šac taob de. Bí ré 'n-a lán-
 dúireacé, ašur aš šlaóac go n-áir ar na muirib
 55 páin éun go otabairfir conšnam oó i šcoimib na
 muirí cúirte. O'éalaig an beirte irteac air, ašur
 ní šan contabairte é ó'n šclairdeam: baimeadair an
 clairdeam ar a lám ašur ríneadair ar an leabairé é,
 ašur óimeadadair ann é go o'í šur óiúnig fé. Nuair
 60 a bí roinnt ruaimhir ašairte air, o'iompuig fé éun
 an trasairte ašur do labair fé.

“Šo veimín, a šurpín,” ar reirean, “a áir-eair-
 buig uairil, ir móir an náire dúinne, ašur šur rinn
 an o'á muirne o'éas oirdeirte, a páó go leošpimír
 65 do rna muirib cúirte an óraó do b'ieit leó!”

“Ná bac ran, a mic ó,” airan ašairte, “Ní'l leigear
 air anoir. O'féoiri šur b'é toil an Tigeirna an lá
 ro do šabáil i n-áir šcoimib, ašur go mbeir lá eite
 ašainn féin ar ball. Dein-re aineacair a tabairte o'ó'
 70 rláinte, i o'ireó go mbeir ar áir šcumar an lá
 róšanta o'špíocálam nuair a óiocfir fé. Meairam
 náé poláir tuirre beirte o'ir anoir, nó b'féoiri tú
 beirte ó'éacétnuigte.”

“Ní'lim ó'éacétnuigte,” aira Don Cíocóité. “Do
 75 óorain mo lám deair féin mé o'ra. Ac táim b'ruigte
 baršairte batarálta ó'n maršal úo, Don Rolóán,

a beic ag gabáil oim le crann d'araisge; agus san
don cúir aige oim ac lán a cinn d'éad a beic air, toirg
a fíor a beic aige ná fuil don fear eile beo a d'féad-
fad é tioro ac mife. Ac cóm riúrála agus sup 80
Réinaltóó de Montalbán ir anim dom, cóm luac
agus beao-ra im' fuidé ar an leabairí reo díolpíó ré
go daoir ar, i n-aimhdeóm na d'raoirdéacta acá aige.
Ac tugtar muo éigin le n-ite dom anoir, mar tá gáó
go cruairé agus leir, agus fágtar fúm féin 85
m'éagseóirca do díogailt."

Tugadar an biaó dó. O'ic ré an biaó agus anhran
do tuit ré 'n-a córlaó airí. O'fágtar anhran é,
agus d'imtígtar uair; agus ir oirca a bí an iongnadó
agus an alltaó, a fáó go maib a anim féin imtígte 90
ar a cúinne, agus sup meaf ré sup "Réinaltóó de
Montalbán" ab' anim dó!

O'imtígt an ragaric agus Nioclár abairle. Nuair
a díodar imtígte abairle, do d'óig an deiric ban na
leabair, ac amáin an méio a muo an ragaric agus 95
Nioclár leo díob. Deir an reanadóar sup d'ógadó
a lán leabair an uair rin nári ceairc a d'ógadó, agus sup
móir an truaig iad do d'ógadó. Ac bí an fuac ag na
mnáib díob, agus an t-eagal acu rómpa, mar g'eall
ar an gcuma 'n-ar báineadair a diall agus a meabair 100
cóm tiubairteac d'fear an tige. Bí ré daimgean 'n-a
n-aighe ná beao ní ná maó ar an tóig, ná ar doimne
ann, an fáo a beao na leabair d'raoirdéacta ran ann.

Bí eagal ar an ragaric go ragaó Don Cioócóte ag
loirg na leabair cóm luac agus beao ré tagairte éuige 105
féin ó'n mbataraíl. Iré muo ar ar íocruigtar ná
reómra na leabair do d'únaó le falla cloice. Nuair
a bí an reómra d'únta ruar ar an gcuma ran acu, ní
beao 'fíor ag duine go maib a leicéio de reómra

110 miam ann, mar gheall ar an gcuma 'n-ar ceapad é an
 céad lá. Dá lá tar éir na h-oibre rin a beic déanta
 d'éirigh Don Ciocóte. I ré céad ruo ar ar cumm-
 nigh ré ná sup máit leir cuairt a tabairt ar na leab-
 raiú. Siúo i dtreó na h-áite é 'n-ar ceapit na leabair
 115 a beic. Do teip air dojur an treóimha d'fágaril.
 Meap ré sup d'amlaio a bí dearmhao aige 'd
 déanam, agus sup i n-áit eile a bí an dojur. Cuairt
 ré eun na h-áite eile. Ní raiú an dojur 'ran áit rin.
 Bí iongnad air. Tar éir tamail do labair ré leir
 120 an mnaoi-tige.

“Ca bfuil reóimha na leabair?” ar reirean.

“Cao é an reóimha? nó cao iad na leabair, a
 d'um'uarail?” ar ríre. (Bí a ceact foglumta aici
 ó'n ragarit.) “Ní'l reóimha ná leabair 'ra tigh, a
 125 d'um'uarail,” ar ríri. “Táinig an t-áirreóim-
 ríogair na Cioire roir rinn agus é—táinig ré 'ran
 oirde, an fáit a bír ar do leabair, agus do ríob ré
 eun ríubail leir iad.”

“Ní h-é an diabal a táinig,” ar ran bean ós,
 130 “ac fear d'raoirdéacta éigin. Táinig ré ar ríamail
 an lá tar éir an lae fágar an baile, a Oncuil.
 Bí ré ar marcaigeact ar ollriart mhóir gránna.
 Do táirling ré de'n ollriart agus ríúo irteact
 é i reóimha na leabair. Tar éir tamail ríúo amac
 135 é tpe buaic an tige, agus d'fás ré an tigh go
 léir lán de deatac. Nuair a bí ré imtighce, ríúo eun
 an treóimha an beirt agusinn go bpeicimír cao a bí
 déanta aige. Ac do teip orainn an reóimha d'fágaril!
 Ní raiú don treóimha ann ac cóim beag agus dá mba
 140 ná bead ré miam ann! Ac muia bpeacamar ruo
 d'áirigmar ruo. D'áirigmar an éaint.

“Míre Múniatón. Tá fuac agus do'n t-é sup

leir na leabhair reo agus an reómha ro. Tá gníomh
 uéanta annro agus agus ní fada go n-aipeófar
 teacht tairr! Mire Múniatón.”

145

“ ‘Ffirtón’ a méar ré a ráb,” arsa Don Cioócóte.

“ Ní feadaí,” arsan bean-tiúge, “ an ‘Ffirtón’ é nó
 ‘Ffirtón,’ ac go raib ‘tón’ mar eirball air, pé’r
 doiman é.”

“ Iy fíor,” arsa Don Cioócóte. “ Fear atá oite 150
 go n-áirí ar úraoideacht ipeab é. Agus námaio
 fíochmar uóm-ra ipeab é. Iy eol uó, ó méio a léiginn,
 go n-óanrao-ra, tar éir aimirie, cómhuac donfir le
 púirre atá ‘n-a óara aige; agus go mbuaórafó air,
 i n-aiméóim a úraoideachta go léir. Siné cúir uó 155
 beic ag cur oim cóim móir. Ac bíob’ fíor aige uaim-
 re nác don máit uó beic ag cur oim, mar nác péirir
 uó an puo atá ceapaithe ag an n’Óuilmain uo fáir-
 úgáó ná uo cur ar neamhíó.”

“ Oócón, a Oncuil a éiríde ‘rtiú, ar nóim tá ‘fíor ag 160
 an raogal go bfuil ran fíor,” arsan bean ós, “ ac
 cao é an baint atá ag neicib ué’n troiró ran leat-ra?
 Náir b’fearra uuit fanmáint annro ‘ra baile agusann
 ‘ná beic ag imteacht ar fuair an doiman ag loirú aráin
 a beab níb’ feáir ‘ná arán cnuicneachta; agus a 165
 fíor agusann go léir sup mimic a téirdeann uine amac
 ag loirú oina, agus sup beáirca a tagann ré abáile.
 Téirdeann ré amac cun uaoime eile uo beáirca; agus
 beáircaí é féin, agus rtaoitear abáile é san puibe
 air!”

170

“ Á, a ‘ngín,” ar reirrean, “ ní tuigeann tuir an
 rgeal i n-aon óir. Sar a mbearraó doinne acu
 mire, beáircaó agus rtaoírafó ar na priedámcaib an
 uile puibe féaróige u’á bfuil ar doinne acu uo méar-
 rafó barrma méire uo cur ar aon puibe liom!”

175

tuisaodar fé n-deara an fearis as teacht air, agus ní
 dubhadar a tuilleadh.

O'fan fé 'ra baile go bfeáig rocaim ar fearó cúis
 lá déas. I scaiteam na h-aimphe rin tásad an
 180 rásaric agus nioclár go minic, agus deimtoir poimic
 cainte leir. Bíod reirean coitianta 'sá déanam
 amac sur b'feáirtoe an raogal dá bfeadóir mtoireadé
 an fáin do neartusaó aihír, agus sác rásar eile
 mtoireadé, leir. Tásad an rásaric 'n-a cóinnib 'ra
 185 rseal uaireanta, ac do molaó fé leir an rseal go
 minic. Do tuisead fé nári b'foláir é glacaó réiró,
 féadaint a' bfeadóir é caraó ar a céill.

Bí a gnó féin, ámtac, as Don Cíocóte 'a déanam
 a san fíor doib. Bí duine 'n-a cóinnurtoe 'ra cóim-
 190 arpanadé; duine macánta, má'r oleagtaó duine
 macánta tadhairc ar duine san paróhpear. Duine
 boct san puinn doimhir aigne doob' ead é. Bí Don
 Cíocóte as tatant air dul i n-donfeadé leir 'n-a
 síolla mtoime. Bí bean agus clann as an nouine
 195 mboct, agus níor máit leir imteadé uata. Do seall
 Don Cíocóte na huic a'r na h-aihc do ac dul leir.
 Níor máit leir imteadé ó'n mnaoi agus ó'n seclainn;
 ac do tuis fé, nuair a seóbad fé na neite móra a
 bí as an nouin'uaral 'a seallamaint do, sur mó an
 200 tairbte féadpad fé a déanam do'n mnaoi agus do'n
 clainn 'ná mar féadpad fé a déanam doib dá bpanad
 fé 'ra baile acu.

"I' fearma duic go móri teadé liom," arsa Don
 Cíocóte, "mar i' mó cuma 'n-a doicpad paróhpear
 205 go h-obann eúgat. Do tuitpad amac go mb'féirtoir
 go bpaigmir reilb oileán éigin, de corad cača; agus
 do tadhairinn duic an t-oileán, agus déanpinn sob-
 ernóir bíot ór cionn an oileán rin i doicé sur

cuma tú nó sí. Beiteá ro' níg ar an oileán, agus beiteá as déanamh dligte do mhuintir an oileáin, agus 210 as cur na ndligte i bpeirín oirta."

Níor leas ran. Do coilig an tume boct. Sanchó ranra ab' ainim do. Do focairis ré ar dul le Don Cíodóte, 'n-a siolla mroime; as bpač ar go bpeáorad ré banríogam a déanamh d'a mnaoi, agus clann níog 215 a déanamh d'a clann, nuair a beaó ré féin 'n-a níg ar an oileán. Anran do torruis Don Cíodóte ar poinnt aigro do cur le céile, do féir na cómarle úo a eus "mroime an cairleáin" do nuair a deim ré mroime páin de. Do díol ré poinnt neite. Cuir ré 220 poinnt eile neite i ngeall, agus tóg ré aigseao oirta. Fé deime bí poinnt maic aigro aige. Do glan ré an éire, agus deiris ré an cealltar bhirte, agus do foláctar ré pleas bpeáig nua, agus ceap ré lá do féin agus do Sanchó cun gluairte ar cuairt pánaidéacta. 225

"Agus tabair mála maic móir leat, a Sanchó," ar peirean, "i tpeó go bpeáorimíó na neite a beid maictanaó d'áinn a tabairt linn."

"Na bíod easal oirt, a d'áin'uarail," arra Sanchó. "Tabairfad-ra an mála liom agus tabairfad ruo eile 230 liom, leir. Ní péirtigeann ré liom beic im' coir, agus tabairfad liom an t-aral atá 'ra baile agam. Aral maic ireaó é, agus tá ré cóm lároir náó móir le capall. Déairt ré mé féin agus an mála leir go neamppeaóac." 235

Nuair aigro Don Cíodóte i tcaó an arail, do rtaó ré agus deim ré maictnam. Bí ré as cumhneam, péactant an bpeacató ré i n-don leabair mroimeacta go mbíod an siolla ar mun arail. Níor péad ré a tabairt cun a cumhne go bpeacató. Dubairt ré 240 leir féin, ámtac, go leogfad ré do an t-aral do

caibairt leir; agus an céad muirne do-tigrac a buail-
 rað úmpa go dtuairpach ré é, agus go mbairpach ré
 a capall de, agus go dtuairpach ré an capall ran
 245 do Sanchó. Cuireadar irthead 'ra málá ponnit
 léimthead agus neite eile mar rin, ré mar a cóm-
 ahlis "muirne an cairleadin."

Nuair a bí gac nío rocair acu, d'éaluis an beirt
 amac ar an áit, a gan fíor d'aoinne, bíthead ar tuitim
 250 na h-oirde. D'imtis Don Cíocóte a gan fíor d'á
 mhnaoi-tige agus d'ingean a dtuair, agus d'imtis
 Sanchó a gan fíor d'á mhnaoi agus d'á clainn.
 Cuireadar an trlisge díob cóm gáir agus d'féadadar
 é, i dtread go rabadar cóm fada ran ó baile ar éirige
 255 lae náir baogal doib, dar leó, go dtreadach don
 luét cuairtuis a beath ar a dtuair teact ruar leó.
 Nuair a bíodar, dar leó, ó'n mbaozal ran, do fíu-
 luisodar níba réirde. Bí Sanchó ar a fuaimnear, ar
 muin an arail, agus é ag maectnam i n'aigne ar
 260 an raogal bheadh a beath aige nuair a beath ré 'n-a
 góberndóir ar an oileán úo. Do tárla gur tug Don
 Cíocóte an tread céadna ar a gáir ré nuair bí ré
 ag dul i n'áonair ar a céad cuairt. Tré lár
 mácaire Montiel ab' ead é. Níor goill an tarpa
 265 cuairt ar oiread agus do goill an céad cuairt;
 mar bí ionfuarie na h-oirde agus na maroine ann, i
 n-inead nirt agus brioatíl na gneime i lár an lae.
 Nuair a bíodar ag gluairthead go réir ar fead
 tamail, do labair Sanchó a' maectnam a bí aige 'á
 270 déanam.

"Aitcím ar t'ónóir," ar reirean, "a muirne uairil
 páin, gan do géalamaint i dtuair an oileán úo do
 dearmad! Beath-ra ábalta ar an oileán ran do
 maigluach, ré fairringe a beir ann."

“Tuis-fe an méro reo, a Sanchó Panra,” arsa 275
 Don Cioóóte. “Nór ab’ ead é i gcómnurde amearz
 muiri páin, nuair a feibóir reib oileáin nó tíre, de
 corad catá asur cruad-cóimraic, an toileán ran nó
 an tír rin do bponnad ar a ngiolla, asur sodeinóir
 a déanam de, nó ní. Táim-fe lán-éarraithe ar san 280
 an nóir maic ran do bpiread. Ní h-ead, ac táim ear-
 aithe ar feadar do cup ar nóir cóim maic. Ir minic
 ná tusaó muiri páin eile oileáin le reabusaó v’á
 ngiollaib, so v’á so mbíod na giollaí as tuicim le
 h-aoir; asur an cur ab’ feáir v’á raogal caite acu, 285
 as fulang cruad-tam asur anróid, fé bpoctá an lae
 asur fé fuaót na h-oirde, as fpuótalam ar a máig-
 rciúib. Ní mar rin a déanrao-ra leat-ra, a Sanchó.
 Ní móide so mbead don tpeactmáin amáin curca
 díot asat, nuair a bead nígead éigin buairde asam; 290
 asur so bfeáorinn ní déanam díot ór a cionn, asur
 coróinn níosa do cup ar do éann. Ná meap,
 ántac, sur v’adon níó mó-iongantac é rin. Tuiteann
 zac don tpeagar muad amac do muirre páin, muad ná
 bíonn don cionne i n-adon cor leó. V’feóir so páin- 295
 eóó’ so mbead ar mo cumap níora mó déanam duit
 ’ná mar atá geallta asam a déanam.”

“Asur má páimgeann duit, a duim’uairil, ní
 déanam díom-ra, beid Siobán ’n-a banríogáin, asur
 beid an mac ’n-a níg-dáimna, asur an élann so léir 300
 ’n-a zelann níog!” arsa Sanchó.

“Cé déanraó don dabta de?” arsa Don Cioóóte.

“Deim-fe zac don dabta de, a duim’uairil,”
 arsa Sanchó Panra.

“Cad ’n-a táob aróó?” arsa Don Cioóóte. 305

“Mar,” arsa Sanchó Panra, “níl adon maic i
 n-adon cor i Siobán cun banríogna. Vá líonad Dia—

moladh 'r burdeachar leir—an raogal mór de mígead-
 aib, ní oirpáð sí d'aon mígeadé acu! Ir 'n-a Siobán
 310 a tógadh í, agus dá ndeimtá banríogán reacht n-uairde
 ói, ní beadh astat inti tar éir do faochair ac Siobán.
 Ní déanfað aon ruo banríogán ói. Ní déanfað go
 veimín, a d'uin'uarail. D'féiríu go ndéanfað sí
 baintigeairna maic go leor. Ac banríogán! Ní
 315 beadh aon bheic astat ar banríogán a déanam ói."

"Fás pé Óia í má' readh. Ac reácaim agus ná
 leog-ra doot' aigne beic páirta le h-aon ruo ir írle
 'ná fear mío míos, pé 'n' domán é," arfa Don Cíocóté.

"Ní leog-rao, a d'uin'uarail," arfa Sanchó, "go
 320 mór mór ó tá fear éom h-oirpéire leat-ra 'n-a
 máisrúir astat; fear a tuisrú conur an ruo ir
 fearr a d'oirpéimíró mé do tabairt dom."

CAIBIDÍOL A SEACÉ.

na mullinn shaoite.

Bíodar as cur na rúge díob agus iad as caint
 ar an gcuma ran. 'Sa caint díob, do tánaoair i ma-
 airc timdeall deic gcinn píeadó de mhuileannaib shaoite.
 Connacaoar uata iad ar an maóaire. Do rtao Don
 5 Cíocóté agus d'féac pé oíra.

"Féac, a shíolla," ar reirean, "tá an t-áó as
 éirge linn níor luata 'ná mar a méarar a d'eireóé'
 pé linn! Féac tall iad! bheir agus veicniubar
 agus dácaó acu; fácaó móra sháma. Tabairrao-ra

“Aghaidh ort a anoir, agus troidtear iad agus marbó’o iad, agus beir a gcuid ruidéir agus anna d’inn féin. Níl don éagsóir ann. I sé bliain an éagsóir an t-é ‘n-ar leir an buaó gur leir an éreac.”

“Ca bhfuil na fácais a d’air, a d’uin’uairil?”
 arfa Sanchó Panra. 15

“Ná feiceann tú éall iad!” arfa Don Ciocté,
 “agus iad as luarsaó a ngeasa as basairt cafa
 oim!”

“Acé! ní fácais iad ran, a d’uin’uairil,” arfa
 Sanchó Panra. “Muilinn gaoite iad ran atá as 20
 obair anhran as meilt arbhair; agus ní geasa fácaó
 na pucaí rin atá as luarsaó, acé feóita na muileann
 atá as caradó leir an ngeait, as cimeáto na mbóinte
 as meilt.”

“I ruidéir,” arfa Don Ciocté, “ná fuil puinn 25
 eóluir asat-ra, a Sanchó, ar cao a baineann le
 puimeacé an fáin. Fácais ieadó iad. Má tá eagla
 asat-ra rómpa, iméig i leat-taoid agus abair do
 puimeaca; agus éidíir anoir conur a troidtear-ra
 na fácais rin, bíod go bhfuil deicmubair ar féicé acu 30
 ann i gcóinnib don fíir amáin!”

Le n-a linn rin do fáid ré na rpuir ipeacé i gclia-
 tán Rópinanté, agus ruidéir cun na bpaacé é ar cor-
 anáirde; an tpeacé rinte amac aige, agus an rsiac
 daingean ar a cuirlinn éilé aige. Siúd ‘n-a diaid 35
 Sanchó ar coranáirde, leir, éom géar agus bí ré
 i gcóirib an arail rite.

“Stad! stad!” a d’air Sanchó. “Ní fácais
 i n-don éor iad! Muilinn gaoite ieadó iad!”

“Fanaid uim, a fíoisir! Fanaid uim, a fíois- 40
 ir!” a d’air Don Ciocté, agus é as d’anam
 ar na fácaib ceann ar aghaidh, uair leir. “Fanaid

liom!" a d'fhealló ré. "Is náifead an fuad d'aoib
teitead ó don fuoie amáin!"

45 'Do neartuis an gaoit beasán agus do g'earuis
na feolta 'ra éarad.

"Ní'l don máit d'aoib ann!" arsa Don Ciocóte.

"Dá mbead oifead eile g'as oifaid, agus oifead
eile fúinnh leó, ní tabarfao-ra tuit ar d'aoib!"

50 'Dí baifia iasainn amuic ar an pleas, agus bioir ar
an iasainn. Táinig an bioir iasainn ar feól an
múilinn. An túirge 'n-ar teangmuis an bioir le
h-admad an treóil, do r'giobaó de'n éirinn é, agus
do cuifead as feadúiol anáirde 'ran aer é.

55 buille do buailead ar an iasainn do comáin ré an
marcaó ar an iallaic riap, trí placs riap ó'n gcapall;
agus d'fás ré rinte ar an mbán é, cómh rocair agus
d'á mbead ré marb. Cimead neart an buille rin an
capall boct gan teangamáil leir an feól. Mura
60 mbead ran bí an ceann r'giobaite de. 'Do leas an
buille é, améad. 'Do r'inead ar an mbán e i n-áice
an marcais. 'Do tuit an gnó go léir amac an fáro
a bead duine as dúnad a fúl. 'Dí an t'pleas b'ead
nua 'n-a r'lipneacaid.

65 Táinig Sanchó cómh tuig agus d'féad an t-aral é
tabairt leir. 'Dí an marcaó agus Rórinanté annróo
ar lár, agus gan cor ar an b'fean ná ar an gcapall.
An capall a táinig éirge fein ar d'túir. 'Dein ré
cúpla iasnaic ar éirge. Fé deirge do fuair ré a
70 córa do cup réi, agus d'éirig ré. Com luac agus
bí ré 'n-a fearóm do c'not ré é fein, agus bain ré
cúpla ruacó ar a ceann. 'Dí Sanchó boct as sol.
'Ceap ré go raib a máig'rtir marb. Ar ball d'orgail
an máig'rtir a d'á fúl agus d'féad ré ar Sanchó.

75 "Ó, a d'uin'uarail," arsa Sanchó, "ná d'ubairt le

t'onóir sup mUILINN SAOITE IAO?—ASUP AR NÓIN DO
 CÍOFAO AON DUINE SUP B'EAÓ, AC AMÁIN DUINE SO MBEAO
 MUILEANN SAOITE 'N-A CEANN FÉIN IPTIÓ.

"ÉIRT DO BÉAL, A SANCHÓ," ARPA DON CÍOÓTÉ.
 "NÍ TUIGEANN TURA AN TSEAL I N-AON CÖP. MUILINN 80
 SAOITE IPEAO IAO ANOIR, AC FACAIS AB' EAÓ IAO Ó
 CÍAMIB. AN FHEPTÖN ÚO NA OPAOIDEACTA, AN FEAP
 A SOIO AN FEOMPA ASUP NA LEADAIR UAIM, IPÉ A TÁINIS
 ASUP DEIM MUILINN SAOITE DE PNA FACAIB REO, LE
 FUAÓ DÖM-PA ASUP LE H-ÉAO, I OTRIO NÁ FASAINN-RE AN 85
 MÖP-CLÁ A BEAO AS DUL DOM LE CEAPC DÁ MBUAIDINN
 OPCA 'PA TPIOO. AC DEIM-RE AN MÉIO REO LEIP.
 DUADÓPÖ MO LÁM-PA ASUP MO CLARDEAM AIR FÖP,
 I N-AIMHÖEÖIN A DFUIL DE OPAOIDEACT AIGE."

"SO OTCARÖ DIA PAN!" ARPA SANCHÓ. ANHPAN 90
 CUIP RÉ A LÁM RÉ OPTAIL AN DUIM'UAPAIL ASUP TÖS
 RÉ 'N-A FEAPAM É. TAP ÉIP TAMAILL CUIP RÉ AP MUIP
 RÖPINCANTÉ AIRIP É. AP ÉIGIN A BÍ RÖPINCANTÉ ABALTA
 AP FIUBAL, DO BAINEAO A LEITÉIO DE FUAÓAO AP A
 CNÁMAMB. 95

DO CÖMÁIN AN MUIPPE ASUP A SIOLLA LEÖ SO BPEAS
 MÉIO. TUGADAP OPCÄ AN BÖTAP SO LAPIRÉ.

DO LABAIR DON CÍOÓTÉ.

"IP FEAPPA DÜINN DUL SO LAPIRÉ," AP PEIPKAN.
 "DIONN A LÁN OAOINE ANN I SCÖMNUÖDE, AP A LÁN 100
 AICEANNA, ASUP NÍ FÉIOIP DÜINN SAN TEACT PUP LE
 H-ÉACT ÉIGIN ANN. AC NÍ FEADAP AN DOMAN CAO A
 OÉANFAO SAN PLEAS. DA MÖP AN TPUSAS AN TPLEAS
 BPEAS ÚO DO BPIPEAO! IP CUIPÍN LIOM SUP LEIGEAR, I
 LEADAP ÉIGIN DE PNA LEADPAIB ÚO A SOIOEAO UAIM, 105
 CONUP MAP A BÍ AN MUIPPE SPÁINNEAO ÚO OIÉÖÖ
 PEPEP DE ÖAPISAP, AS TPIOO SO OIAN I SCAT ÉIGIN,
 ASUP SUP BPIP RÉ A CLARDEAM. NUAIR A BPIPEAO AN

claióeamh níorá deim an mroime ac zéas móri érom do
 110 rtracaó de ériann dáraige, agus leanmáint ar an
 otrioto leir an arim ran. Deim re a leitéro d'éim-
 leac an lá ran ar na móraácaib, 'zá núrzaó agus 'zá
 marbúzaó leir an ngréis dáraige rin, zup tuzaó an
 buailteóir mar lear-ainim ari, agus do lean an
 115 lear-ainim ar a fliocó. Deanrao-ra an puo céadna
 ran anoir. Cóim luac agus buailtró ériann dáraige
 umáinn, bainrao zéas de cóim maic leir an ngréis
 úo an buailteóra de dára; agus déanrao, leir an
 ngréis rin, zniómáirca do cúirtró ionznaó oir ra,
 120 a Sanchó; agus beir átar móri oir mar zéal ar tú
 beir ro' ziolia mroime az an t-é a déantró na
 zniómáirca ran."

"Molaó zo deó le Dia!" arfa Sanchó,

"Ac féac, a duin'uarail," ar reiréan, "dá mb' áil
 125 leat ruidé díreac 'ran iallaic! Táir ro' ruidé i leac-
 taoib mri. Ac b'féoiri zup zortuig an leazaó úo
 tú, agus zup b'finé cúir ná féadann tú ruidé ruar
 díreac."

"Ir fíor dúic rin," arfa Don Cíocóté. "Do
 130 zortuigead mé, agus tá teimnear oim. Ac ní'l
 ceandúigte do mroime fáin don zearán a déanamh mar
 zéal ar teimnear. Tá ceangailte ari an teimnear
 d'fulang, agus zan a leozaint ari zo mbeac don
 teimnear ari."

135 "Ocón!" arfa Sanchó, "ir éruaid an puo é rin.
 Ac ba maic liom, a duin'uarail, zo n-aipeócainn az
 zearán tú nuair a beac teimnear oir. Ca b'fíor
 dom—Dia roir rinn agus zac oic!—ná zo marbúó' an
 teimnear tú a zan fíor dom, nuair ná n-aipeócainn
 140 don zearán arat! Am' éaoó féim de, an teimnear
 ir lúza a beac oim ní féadpinn zan beir az zearán.

Cad a d'éanrao, a d'uin'uarail, má tá ceangailte ar gíolla muirne, leir, san beir ag gearán nuair a beir teinnear air?"

"Do cuir Don Cioócté saime ar mar gearall ar fim- 145
plúeáct an gíolla.

"Má bíonn teinnear ort, a Sanchó," ar peirean, "bí ag gearán éom n-áro agus ip maic leat é. Níor léigear tuam, i n-don leabair muirneácta, go raib ceangailte ar gíolla muirne san gearán nuair a beir 150
teinnear air. Dein oiread gearáin agus ip maic leat, pé'cu beir a cuir gearáin agus nó ná beir."

Comáineadar leó tamall san labhairt. Bí ocmair ag teáct ar Sanchó.

"Da d'óic liom," arsa Sanchó, ar ball, "nár 155
mírte d'uin' ar n'óinneair a caiteam."

"Tá go maic, a Sanchó," arsan máisrtaí.

"Ní'l don fonn bíd a caiteam orm-ra, ac féadfaí-re bíd d'ite má'r maic leat é."

Do focairuis Sanchó é féin ar an aral éom maic 160
agus d'féad pé é, agus tarraig pé cuise ar an mála poimnt bíd. Agus buroéal maic móir. Cíom pé ar an mbíad do ósaint agus do leosaint riar; agus, anoir a'r airí, nuair a bíod an beal ró-éim aise ó ósaint an bíd, báinead pé an coric ar an mburoéal 165
agus báinead pé ploxad ar. Do cuir an obair rin ana-fuaimnear aigne air. Bí pé ar a fártáct. D'féidair go raib an reanfocal Saelumge úd i n'aigne aise:—

"Ip bpeáig é mo fáogal, muir d'éiric a d'éiric dom. 170
Ac má' read féin ip aerac an obair í."

Muir raib an reanfocal ran 'n-a ceann, ní foláir nó bí reanfocal mar é 'n-a ceann; mar ní raib don

nuo i n-don cori as deanam don bua'darfa do. Níor
 175 b'féarri léir gno bea'd ar riubal aise 'na beit as
 gluairead't ar an gcuma ran as lois éad't.

Nuair a bí an oirde as tead't or'ta, éua'dar ir'teac
 i scoill a bí ar taob an b'ó'tair, asur focaruis'g Don
 Cíocó'té ar an oirde do cait'eam 'ra coill rin. Uain
 180 ré g'éas de ceann de rna c'annair; ac g'éas é'pion
 ab' ead' i, asur níor ríó-deacair ar fad' i b'p'ead' de'n
 é'pinn. Do glan ré i có'm maic asur d'féad' ré é,
 asur focaruis'g ré uir'e an t-iarann a bí ar an r'ead'g
 do b'p'ead'. Ua éu'mm leir, ann'ran, sur léis re
 185 i gceann d'á leab'raib' sur g'ná't, go minic, le p'ro'p'ib',
 nuair a bíod' oirde acu 'á t'abairt mar rin i scoill
 éisín uair'neac, san don néal co'dlata do tuicim
 or'ta; ac beit as cuim'neam, ran na h-oirde, ar a
 r'p'p'ir-bean. Tuig ré, d'á b'p'is'g rin, sur ceairt do féin
 190 beit có'm maic leó. D'fan ré 'n-a d'úir'eac't i gcait'e-
 eam na h-oirde, as cuim'neam ar an r'p'p'ir-bean úo
 'Dul'p'neá d'el Tobó'ró, p'p'ir b'i féin.

Níor b'ionann asur Sanchó. Do rín ré é féin as
 bun é'pinn. Ní fad'a a bí ré r'inte nuair a bí ré 'n-a
 195 co'dl'ad' go r'ám. Níor co'dail ré ac an t-don g'p'ear
 amáin; ac má 'reab' ní raib' an t-don g'p'ear amáin rin
 leat'-é'p'io'c'nuis'g'te as an b'p'ear m'bo'c't nuair a bí folur
 na g'p'éine, folur g'p'éine na Spáinne, as tait'neam,
 go b'p'ead'g b'p'oc'lalac' r'uaric, ar a ceana'caib'. Níor
 200 d'úir'is'g ran é. Bí na h-éan'laic'te 'n-a n'd'úir'eac't, asur
 1a'd 'n-a g'céad'taib' ar g'éas'raib' na g'p'ann; asur sur
 d'óid' le d'ume go n'd'úir'eó'd'oir na ma'p'ib' ar an g'p'é,
 le neairt asur le bin'neair asur le h-aoib'neair an
 cébil a bí acu 'á d'éanam, as fáil'tu'g'ad' p'oin' folur
 205 na g'p'éine, asur ná'p' cuma leó cé b'ao'p'p'oe éu'p'p'ad'
 an fáil'te. Níor d'úir'is'g'ar Sanchó bo'c't. Bí a cébil

féin aS Sanchó 'a d'éanam. Bí gac don ttríann ar, i
 'tíneó sup d'óic le duine go maib an áit lán de
 trámpalánaib. Do d'úirig a máigritir é fé deirne.
 D'oirgail fé a fúile aSúr v'féac fé 'n-a timceall. 210
 Ní maib 'fíor aise i gceart cá maib fé go dtí sup
 féac fé ar an mburoéal. Táinig a lán-meabair dó.
 Teartuis deoc uairé. Do fuS fé ar an mburoéal.
 Foraoir, ní maib re cóm tnom aSúr bí fé mde noime
 rin! Níor éitén ran le Sanchó, mar níor v'fíor cá 215
 b'raigpí caoi ar tuillead éur ann.

Ní maib don d'úil i mbiaó, fór féin, aS Don Cíocóte.
 Ní n-ar b'píreáó céalacain a bíóó na m'píirí in rna
 leab'raib aS cuimneam, nuair a bíóó oiróce caitte
 acu i scoill nó i n-uaignear. Níor móir do 'Don 220
 Cíocóte beir cóm maib leó, níó náir v'iongnáó.
 Tánadóar amac a'pír ar an mbótar, aSúr comámeadóar
 leó i 'tíneó na beáirnan ran Lapiré. Tánadóar éun
 na beáirnan timceall a trí a éloS tar éir meadóon lae.
 "Seáó, a Sanchó, a mic ó," arpa Don Cíocóte, cóm 225
 luat aSúr connaic fé uairé an beáirna, "má tá éadóca
 móra le páigail i n-aon ball táio ríad le páigail annro.
 Ac tá an méio reo aSam le máó leat, aSúr cimeáó
 ic' aighe é. Fé c'ruadótan 'n-a b'píerirí mire ann,
 ná tarraig do élardeam éun mé éoraint an fáio ir le 230
 m'píiríó a beiré mé aS t'píio. Tá fé i gcoinnib d'lighe
 na m'píiréáca d'uit-re t'píio le m'píirne go dtí go
 mberó tú féin gairmte ic' m'píirne. Ac má'r d'oirgair
 a éiríirí aS cupí oim ní'l bac oir mé éoraint, má'r
 gáó é."

235

"Tá go maib, a d'um'uarail," arpa Sanchó.
 "D'éanpáó fuó oir go n-úimáil. Go móir móir ó'r
 duine píotéánta mé, aSúr ná fuil don fuó ir lúga
 oim 'ná beiré am' fáó féin i mb'píirigín gan éur;

240 TOIRĠS A FÍOR A BEIC AGAM PÉ DUINE TÉIDEANN AR NÁ
 NÁ TÉIDEANN AR NÁ TÉIDEANN FEAR NA H-EADAR-ĠABÁLA
 AR. AC DEIRIM AN MÉID REO LEAT, A 'DUIN'UAPAIL; AN
 T-É A CUIPPIÓ OIRM CORANÓCAD MÉ FÉIN AIR, PÉ'CU
 MUIRHE É NÓ NÁC EAD."

245 "NÍ'L DON UIGE 'ĠÁ CORĠS OIT CÚ FÉIN DO CORAINC AR
 PÉ NÁMÁIO A CUIPPIÓ OIT; AC NÍ POLÁIR DUIT RĠIAN A
 CUIR LEÓ' DÍOSĠAIR, AGUR ĠAN DON IARMAÉT A 'DÉANAM
 AR MIRE DO CORAINC MÁ CÍONN CÚ AG TĠOIO MÉ LE
 MUIRIB."

250 "NÁ BÍOD EAGAL OIT, A MÁĠĠRĠIR!" AIRA SANCHÓ.
 "NÍ BĠURFAD-PA AN T-ÓRĠUGAD RAN AC CDM BEAG
 DÍREAC AGUR BĠURFINN AN TĠAOIRHE!"

AGUR IAD AG CAINT AR AN ĠCUMA RAN, DO CONNACADAR
 AG TEACÓ AN BÓCAR CÚCA BEIRT MÁNAC D'ÓRO NAOIM
 255 DENEIDIC, AGUR IAD AR MAICAIĠEACÓ AR 'DÁ MÍUÍL.
 DÍ CEALLTAR AR ĠAC MÁNAC DÍOB, I UTRIO NÁR D'FÉIOIR
 A AGAIR D'FÉIRĠINT, AGUR DÍ RĠÁILÍN ĠRÉIME ANAIRHE
 AG ĠAC DUINE ACU. DÍ AG TEACÓ, LAIRĠIAR DÍOB, CÓIRTE
 AGUR CEATHAR NÓ CUIĠEAR MAICAC, AGUR BEIRT MÍUÍL-
 260 IODIRÍ 'N-A ĠCOIR. DÍ IRĠĠĠ 'PA CÓIRTE, PÉ MAP A
 FUAIRAD AMAC 'N-A DÍAIR RAN, BEAN-UAPAL DÍRĠÁIAC A
 DÍ AG DUL ĠO SEVILLE; MAP A FAIB A FEAR AG FEITEAM
 LÉI, CUN ĠO FAĠĠOIR AR BÓRO LUNĠE CUN DUL ĠO DTÍ
 265 RIN. NÍ FAIB DON BAINC AG AN MBEIRT MÁNAC LEIR
 AN ĠCÓIRTE. IR AMÁIAD A TÁPLA DÓIB BEIC AR AN
 MBÓCAR RAN AM ĠCÉADNA. CONNAIC DON CÍOCÓTÉ IAD.
 D'FÉAC PÉ ĠO ĠEAR OITÁ. NÍ FAIB AN CÓIRTE ADĠAD
 RĠAR Ó RĠA MÁNACÁIB. DA DÓIC LE N-DOIMNE ĠUR D'DON
 270 BUIDEAN AMÁIN IAD.

"A ĠIOLLA," AIRA DON CÍOCÓTÉ LE SANCHÓ. "TÁ
 DEARMAÓ OIRM-PA NÓ TÁ AN ÉACÓ IR MÓ D'ÁR DENEACÓ

riamh le d'eanamh agham-ra anoir. Luét d'huaidéadta
 ipead an beirt d'ub ran. Tá miosan uapal éigin 'ra
 cóirte rin acu, aghur ip 'gá fuadac atáir ríad. Tá 275
 ceanfhailte oim-ra, ó'r muirne fáin mé, an miosan ós
 ran ó'fuarfhailt ó rna bíteamhnaig rin, aghur d'eanfad
 é."

"Stad, ríad, a d'uin'uarail!" aghra Sanchó. "Níl
 'ra beirt d'ub ran ac beirt manac. D'óro Naomh 280
 Beimeoict ipead íad. Le luét airteir éigin ipead
 an cóirte. Tabair aghre, a d'uin'uarail, aghur ná
 buailead an mac malladain bob oir! Ip easal
 liom sup mó an t-olc a tíoceir ar an éadé ro 'ná mar
 a táimig ar na muileannaib shaoite úo." 285

"Ní tuigeann tura shóctí muirneadta, a Sanchó,"
 aghra Don Cioócté. "Ip fíor an muo adheimh," ar
 reirean, "aghur éirfir lárneac sup fíor."

Bí an beirt manac agh teadé so bheas féir, aghur
 shan don éimhneamh acu ac ar pé shó a bí 'n-a éuram 290
 oirca féimig. Connacadar ar a n-aghair amac, ar
 lár an bócair, an marpac caol áro aghur é ar muin an
 éapail a bí cóim caol leir. 'Oo labair an marpac
 leó:—

"A beirt éimhnead!" ar reirean, "rshaoilíó 295
 amac lárneac aghur leogair uaid an miosan uapal
 acá d'á fuadac aghair 'ra cóirte rin, nó imheó'o-ra
 oiraid anóir an bár acá tuillte aghair!"

'Oo ríadadar ruar ar lár an bócair. Ní maib
 'fíor acu, so d'á sup labair an marpac, so maib cóirte 300
 ná d'ime lartair d'íob ar an mbócair.

"A muirne uapail," ar ríad, aghur rshéon ionta,
 "ní éimhneadta rinne, aghur ní luét fuadag rinne.
 Manaca d'óro Naomh Beimeoict ipead rinn, aghur
 táimíó i mbun ar nshóca féin. Má tá miosan nó 305

baintígearna 'ra éoirte rin larciaí uinn, ní l don
 ploc 'á fíor agaimne."

"Tugair 'éitead, a parzail!" arfa Don Ciocóte,
 agus le n-a linn rin éuir pé na rruir i Rórinanté, agus
 310 riúo cúca é agus an trleas úo a 'dein pé 'de'n g'éagán
 rínte amad aige, beartuigte éun gním. Ar an manac
 a labair ipeadé tug pé agaró. Nuair a éonnaic an
 manac ag 'deanamá ari é, agus an rciúir a bí ari, níor
 'dein pé ac é péin 'oo éaitéam 'de'n míúil anuar ar an
 315 mbótar. Ní raib pé ac ar an iallaic nuair a gluar
 an trleas 'de 'óruim na h-iallaic riar; i 'otred, 'da
 mbead an manac 'ran iallaic an uair rin. So ngeobad
 an trleas tré n-a ériode. Nuair a éonnaic an
 manac eile cao a bí imtígte ar a éomrádaré, níor
 320 'dein pé ac iompáil 'de'n bótar ipeadé ar an macáire,
 agus an macáire éur 'de éóm g'éar ran so mbeiread
 pé ar an ngeoit a bíod roimir, agus ná beiread an
 gaoit a bíod 'n-a 'diaró ari. Nuair a éonnaic Sanchó
 an fear ar lár ar an mbótar, 'oo éuis pé i n'aigne gur
 325 ag gíolla an rírihe ba éairt toíad an éómraic 'oo
 beit. Éait pé é péin anuar 'de'n aral, agus riúo éun
 an manais a bí ar lár é, agus 'óirig pé ar a balcuirí
 baint 'de. Bí beirt reirbíreac ag na manacáib. 'oo
 labair 'uime acu le Sanchó.

330 "Cao éuige 'uic beit ag baint an éadais 'de'n
 'uime?" ar reirean.

"'oo péir 'olige na ríriheacáta," arfa Sanchó, "ir
 liom-ra na balcuirí reo; mar 'oo rus mo máigrtir
 buad 'ra éómraic ro acá 'deanta, agus ir liom-ra
 335 toíad an éómraic."

Níor éuigeadar-ran an 'olige ná an éaint, nó an
 ag mazaó nó 'dairíuib a bí Sanchó; ac 'oo éuigeadar
 so maic, má ba mazaó é, éonur é iompáil 'n-a

ódiúiríúib. Do éonnacaóarí so maib 'Don Cioóóúé
tamall uata aú caint le muintir an éóirúe. Do 340
muáaóarí ar éúil cinn ar Sanchó, aúur do leaúaóarí
éúca é; aúur bíóóarí aú rúataó a úruaúúe, aúur aú
úabáil de éiceanaib aúur de 'óóúiríúib ann, so 'óúí náir
fáúaóarí ruibe ar a ceann, ná enám leirúan teinnear ann.

"Siné toraó an éóúruaúe aúat," arí ruáó, aúur 345
ó'fáúaóarí annrúan é, aúur úan ann éirúúe de'n bóóarí.
Um an 'óúaca rúan éáirúúú an manac éurúe réin ó'n
bpuúeib a baúneaó ar. 'Ó'éirúúú ré aúur éurí na
reiríúúirúú ar an míúil é. Connaúe ré uaró an ééaó
mánaé, 'n-a rúat ar an macáruúe, aú rúarúe ar an ngléó 350
féaócaúúú caó é an veirúe beaó arí. Súúó i n'óúaró
an ééaó mánaúúú é ar an úcoranáúruúe ééaóna. Do
éurí an veirúe an talam' vóúó i n-aonféaóúú, aúur ná
féaóruaóarí an 'óúman céú'v'é an marúcaé caol árú,
muúarí v'é an t-áúruéóúir réin é, rúóúarí na Cpuúre 355
róúir rúnn a'r é!

Le linn na n-aúruúruúe rúin bí 'Don Cioóóúé, marí a
'óúubruáó, aú caint leir an mnaóú uarúil a bí 'ra éóirúe.
"A rúóúan áluúnn uarúal," arí reiréan, "tá arí 'óú
éúmar anóúir úabáil 'óú ruóúa bóóarí. Tá buaróúe 360
aúam-ra, le neaúú na láúúe veirúe reó, arí na méúreacáúú
a bí 'úat' fúaóac. Má'r maúú leat 'féúú' a beúú aúat'
féúúre cé fúarúúúil t'ú, bíóú 'féúú' aúat úurí v'é an
ruúúruúe oúruéúúe, 'Don Cioóóúé 'óé lá Mancha, 'óú
'óéin an únúúúú! Ní'l aúam le n-íarúruáúú oúú anóúir, 365
a rúóúan, ac' so n-íompuóúá t'arí n-aúú, aúur so ruáúúá
éúnn cainté leir an rúéúú-bean éaúúúe 'n-a bpuúúúúú-re
úúúal 'óú, an rúóúan áluúnn 'Óúúruúéa 'óéú Tobóúúó,
aúur a 'ó'únnruúúú 'óú úurí múre 'óú 'óéin an únúúúú oúú-
'óéúúe reó; úurí múre 'ó'fúarúúúúil t'urúá ó rúna méúúúúúú a 370
bí 'úat' fúaóac."

Bí fear i n-donpháct leir an gcóirte. Dírcaíad
 ab' ead é. D'airis ré an camt adubairt Don
 Ciocóte. Nuair airis ré so gcaití dul tar n-air
 375 so Tobóro, d'airis ré ar buile. Siú amad é so
 ceann Rórinanté. Do mus ré 'n-a d'orin ar admad
 na pleige a bí i lámh an muirne, agus éimead ré a
 gheim.

"Imtíis leat ar ro i n-amim an diaðail! agus leos
 380 do'n óirte gluairéad ar aghaid; nó dar an gcómáct
 a éiruitis mé bairpá an t-anam arat dá mbeiteá
 ro' muirne reáct n-uairé!"

"Dá mba d'um'uairal tú, muo náe ead," arsa Don
 Ciocóte, "bead an rmaáct adá tuillte agat leo'
 385 d'hoé-camte curta agam-ra oir tar a maib leat na
 camte máirte agat; ad ní'l cearduigte dom ó dlige na
 muirneácta mo lám do fáilugad leat, a cábóis!"

"'Dá mba d'um'uairal mé,'" arsan fear eile.
 "Tugair d'éitead a cuigiolaig! Cuir uair an
 390 trleas ro agus beir ar do clairéam, agus tairbeán-
 fáo-ra duit gan puinn nígnir cé'cu cat a maíad 'ran
 uirge. 'Dá mba d'um'uairal mé!' Dá mba d'um'-
 uairal tuar bead 'pior agat conur tú féim d'iom-
 par, agus gan daime macánta do rtop ar an mbótar
 395 mar a d'éanpáob pobálarde! Tairraig do clairéam,
 a marraíl!" arsan Dírcaíad. (Díod raígar rrdóir
 acu 'ra tír rí. Do curí géal i dtaob dá cat,
 féadant cé'cu cat ba tmeire. Do beirtí ar an dá
 cat, agus do curí téad eatarra, agus cat acu ceang-
 400 aille ar gac ceann de'n téro. Annsan do curí
 cat acu ar gac taob d'adamm, agus an cat a bead
 ábalta ar an gcat eile do tairraic irtead 'ran adamm,
 bead an buad aige.)

"Cífir ran láiréad," arsa Don Ciocóte. Do

rṡaonl ré an tṡleasṡ uairṡ, asur ṡarṡais ré a 405
 élaṡdeamṡ. ṡus ré ṡoṡa ré'n mṡircáiac éun an
 anama ṡamṡ ar. ṡi an ṡircáiac ar maṡcaṡdeacṡ
 ar a miúil; asur ṡ'ṡeárr leṡ ṡeṡ 'n-a ṡearamṡ
 ar an 'ṡalamṡ; maṡ ní maṡ ṡon ionṡaṡṡ aṡe ar
 an miúil. Ar éṡm a ṡi uam aṡe ar a élaṡdeamṡ ṡo 410
 ṡarṡiac, ní áirṡim ṡárrliocan ṡe'n miúil. ṡo ṡárrla
 ṡó ṡeṡ i n-aice an éóirṡe. Níor ṡeim ré ac pillín
 ṡo ṡnarṡó ar an ṡcóirṡe, asur é éur ṡuar ṡoir a
 éeann asur élaṡdeamṡ an maṡcaṡṡ eile. Mura mbeaṡ
 a ṡaramlaéc a ṡeim ré an méirṡ ṡm ṡi a éeann 'n-a 415
 ṡá leac. ṡáinṡ an élaṡdeamṡ anuar ar an ṡpillín,
 asur ṡo éuarṡ an éeann ṡaorṡ. Siúṡ an ṡá élaṡ-
 eamṡ as carṡó asur as ṡualaṡ ar ṡuille annṡan. ṡi
 a ṡṡiac as ṡon Cíócóṡé, asur ṡi an pillín as an
 mṡircáiac, asur ṡi an ṡeṡṡ as ṡualaṡ asur as 420
 coraint ṡo ṡréan. Éear an éuir eile a ṡi láṡṡeac
 iṡṡ ṡo éur ó éeile, ac ní leosṡaṡ an ṡircáiac
 ṡ'aoimne ṡeacṡ eacṡrṡa. ṡearṡuisṡ ré ṡo n-árrṡ
 asur ṡo ṡearṡac ṡá ṡṡaṡó aoimne eacṡrṡa ṡo
 maṡṡó' ré é. Le n-a linn ṡm ṡuarṡ ré lom ar an 425
 ṡuirṡe. ṡo leos an ṡuirṡe ṡ'á ṡṡiac írrliuṡaṡ
 beasán, i ṡṡeṡ ṡo maṡ a ṡuala éle noécṡaṡe. ṡ'árrṡ-
 uisṡ an ṡircáiac a élaṡdeamṡ, asur ṡuail anuar ar an
 ṡualainn ṡuille ṡo ṡṡoilṡaṡ ṡon Cíócóṡé ṡior ṡo
 ṡṡí an iallaṡ, mura mbeaṡ an éirṡe a ṡi áirṡ. ṡo 430
 móṡuisṡ ré nearrṡ asur meáṡcaint an ṡuille ṡm. ṡo
 ṡuisṡ ré nárr ṡ'áon ṡóicéin an ṡircáiac. ṡo ṡlaorṡ ré
 ar ṡulṡinéa. Connaic ré in ṡna leabṡaṡṡ ṡur ṡnacṡ
 le ṡuirṡe ṡáin, nuair a beaṡ ré i ṡṡúnc, ṡlaorṡac ar a
 ṡṡeṡṡ-bean ré maṡ a ṡlaorṡaṡ ṡuime ar naomṡ. 435

“Ó, a ṡulṡinéa!” ar ṡeirṡean, “a ṡlúrr na ṡcúilṡíonn,
 a ṡíogan ír áilne 'ra ṡóman! ṡarṡ le cabṡarr anoir éun

“Do muíne atá annro i ngrúair ag fulang cnuadain ar
do fon!”

440 Ní maib an éaint rin ac ag teact ar a béal,
an fáro a bí ré ag cnuinnugad a nite agur ag
árougad a élaróim éun buille marbhúgthead do
bualad ar an bfeap eile. Bí an pillín anáirde ag an
bfeap eile, agur a élardeam anáirde aise, leir; agur
445 é lán-éapairde ar buille marbhúgthead do bualad ar
an muíne. Bí na mná ag sol so n-áro. Bí na rí
ag cur. Bí an capall agur an míúil ag déanam ar
a céile. Bí sac doinne veimniúthead so marbóc’ na
buillí a bí ag teact duine éigin de’n veirt, nó so
450 marbórfi iad ardon.

* * * * *

“Do rtao an ríle ar an áit rin!” Do vein an
reanaáirde muíne áirde. Do rtao ré de’n rgeal
agur o’fás ré an cómpac ar an noul ran!. An dá
gairgthead ar agad a céile, agur an dá élardeam
455 anáirde acu; agur an teine éreara ag teact a’ rúilid
sac rí acu, agur ríúir nínead ar sac fear oíob
éun an anama do éaint ar an bfeap eile leir an don
buille amáin rin! Agur do rtao an reanaáirde
gan a o’innrinc dúinn ar buailead an dá buille, nó
460 ar buailead buille acu, nó ar marbhúgthead an veirt
gairgthead, nó ar marbhúgthead duine acu, nó ar
éuadair ardon ar! ‘Dob’ áit an cnuinnugad ar an
rgeal é. Ir amlaio a veir an rgealaíde, ag gabáil
a leatrgéil féin, ná maib a tuillead de’n rgeal ‘ra
465 rgrúibinn a bí aise féin; agur, o’á brígr rin, ná maib ar a
éumar féin a tuillead do cur ríor.

Táim-re anoir ag cuapad féacaint an bfeapinn
teact ruar leir an gcuio eile de’n rgeal i n-don
rgrúibinn eile.

NOTES

I.

HIMSELF, HIS PEOPLE, AND HIS FRIENDS.

1. ποινντ . . . ἴην, 'some hundreds of years ago.'
3. Δ τυστὶ οριτά, 'they used to be called.'
11. ἀρ βιτ, 'in existence.'
12-13. σο . . . ἰνηριτ, 'wonderful stories began to be told.'
26. νιὸ νάρ β'ιονγναὸ, 'of course.'
28. λυετ . . . ἐμααὸ, 'the people who composed the books.'
32. ἐμαααρ . . . leo, 'they went to the wildest extremes with them.'
37-8. πέ . . . η-ἀνηριανταετ, 'according as the narration grew exaggerated'; ἐμαιὸ . . . μέρο, 'that class became more numerous.'
46. ιοιρ . . . ἀσυρ, 'both . . . and.'
55. ἀρ νόρ ἀν ἐ., 'like the horse.'
63. ιαρραετ οε ἐ., 'slight diarrhoea.'
73. πέ βυη, 'under.'
78. 'η-ἀ ἴυιὸε, 'up.'
96. ἔυγ . . . ηγνὸ, 'He neglected the business of.'
100. ὄρ being unaccented is pronounced ἀρ in the phrase ὄρ σιονη.
101-2. σο . . . ἐυγε, 'he used to be called to it.'
102. ἀρ . . . ἰτε, 'He scarcely gave himself time to eat it.'
103-4. ἴυιὸ . . . ἐ, 'back he went to the books.'
118. ἔυρ . . . Ὁ. Ἔ., 'that that man was D. G.'
119. ἀγ γαβάλ σο, 'devoting himself to.'
121-2. ἀσυρ . . . νά, 'without the slightest misgiving but.'
134. βρέαγ . . . ἡὸ, 'twice as big a lie.'
136. νά cannot be translated: it only serves to introduce the phrase ἴρινηε βα ὄά ἡὸ. v. line 118.
137. σο . . . ἡεαβαρ, 'his mind gave way.' The Irish conveys the idea of some commodity running short, a supply stopping; the American equivalent would be 'it petered out.'
149-50. βυαίλεαὸ . . . ὠαηγεαη, 'he became firmly convinced.'
159-60. νυααρ . . . ιαο, 'when he would meet them.'
161. τῖρ Δ ὀ., 'his native land.'
164. ὄρ being proclitic, i.e., throwing its accent forward on the following word, is pronounced ἀρ: cf. ὄρ σιονη.
171-2. ἀσυρ . . . ὅιοααρ, 'and all the rest.'
178. νάρ . . . ἔο, 'that there was no fear (lit. danger) but that'—

- 180-1. *sur . . . oe*, 'that the end of the affair would be that he would be made a king'—
185. *asá = as a* where prep. and poss. pron. coalesce and the *a* is lengthened as in *odá = oe + a* or *oo + a*. In some places the *asá* is felt as prep. only, and the pron. is repeated, e.g., *asá n-a fíean-dáir*.
186. *carraigis*: in Munster final *ng* frequently changes to *g*: so also *ruilng* for *ruilngs*.
187. *tus ré*, 'He spent.'
193. *curá i oireo*, 'put in order.'
201. *tuis . . . aigne*, 'He realized.'
- 202-3. *ruair . . . úttár*, 'he had inherited his grandfather's skull' (i.e., the shape of his skull).
206. *ríruagá munní*, 'scraggy neck.'
208. *ní . . . oeo*, 'That flail-handle would never do.'
210. *ceapáite . . . bpaonac*, 'determined to go through the wide, wide world'; lit. 'sorrowful world.' *bpaon* means 'sorrow' as well as 'drop.'
219. *oíocfadó . . . ar*, 'would fare.'
223. *c.—a—n*, 'smithereens.'
230. *Síúo* is short for *as ríúo* ('see yonder,' 'yonder he goes'), 'off he went.' The Irish is so graphic that it makes the tense a present imperative instead of a simple past.
235. *buaíte . . . céile*, 'close together,' 'touching each other.'
- 237-8. *asur . . . leir*, 'even including Alexander's Bucephalus': the *leir* refers not to Ros., but to the statement about "all the horses in the world."
240. *tus*, 'spent.'
253. *cábóg capáil*, 'a hack of a horse.'
267. *níor mór od*, 'It was necessary for him.'
- 280-1. *oíóim . . . air*, 'he had a name and surname good enough for any knight-errant that ever lived.'
- 291-3. *bá . . . beir*, 'It did not matter whether *she* knew if such a man as *he* existed at all or not.'
- 298-9. *ní . . . scailin*, 'the girl knew nothing at all about that.'
308. *gad . . . léi*, 'everyone belonging to her.'
- 313-4. *níó . . . páin*, 'a thing which is not infrequently the case with knights-errant.'
324. *Do . . . liom*, 'He spared my life.'
- 326-7. *éun . . . leat*, 'in order that you might deal with me in any way you think fit.'
- 330-1. *'n-a . . . ann*: this contraction, with the redundant use of the prep. ('*n* = in; *ann* = in it), is a combination of two constructions:—(a) *'n-a raib an cailin 'n-a cóinnúro*, and (b) *a raib an cailin 'n-a cóinnúro ann*.
331. *bá . . . ar*, 'It was a good thing for.'
- 334-5. *bá . . . patac*, 'they would be worse to him than the giant': *éuige* implies that they would attack him.

II.

HIS FIRST SORTIE.

8. $\eta\acute{\alpha}\delta\epsilon$ $\rho\iota\omicron\rho$, 'that there is no knowing.'
13. $\Delta\zeta$. . . $\epsilon\omicron\rho\iota\mu$, 'letting the time slip by.'
16. $\zeta\alpha\eta$. . . $\rho\acute{\iota}\zeta\eta\iota\tau$, 'without further delay.'
26. $\delta\upsilon\rho$ Δ $\epsilon\acute{\omicron}\mu\alpha\iota\tau$, 'before him.'
27. $\epsilon\acute{\alpha}\iota\mu\iota\zeta$. . . $\acute{\omicron}\delta$, 'his courage redoubled' (lit. 'as much again of heart came to him').
- 31-2. $\rho\upsilon\omicron$. . . $\lambda\epsilon\iota\tau$, 'a thing to which he (i.e. the horse) had no objection.'
32. $\iota\tau\acute{\epsilon}$. . . $\rho\omicron$, 'What caused the stop was this'—
36. $\tau\upsilon\iota\zeta$. . . $\Delta\iota\zeta\eta$, 'He realized.'
39. $\zeta\omicron$. . . $\beta\eta\mu\epsilon\lambda\acute{\omicron}$, 'that he would be breaking the law of knight-errantry.' The Irish is more graphic: lit. 'he would have the law of k.-e. breaking it.' $\acute{\Delta} = \zeta\acute{\Delta}$.
40. $\rho\mu\alpha\epsilon\tau\tau\iota\zeta\epsilon\lambda\acute{\omicron}$ and $\upsilon\epsilon\iota\mu\epsilon\lambda\acute{\omicron}$ are imperf. subjunct.
42. $\upsilon\delta\beta\alpha\iota\tau$ treated as an adj. is really = $\upsilon\prime\acute{\rho}\acute{\omicron}\beta\alpha\iota\tau$, 'he attempted.' $\beta\Delta$. . . $\rho\acute{\epsilon}$, 'he almost turned.'
45. $\epsilon\epsilon\alpha\eta\alpha$ $\rho\acute{\epsilon}\iota\eta$, 'even already,' stronger than $\epsilon\epsilon\alpha\eta\alpha$ alone. $\epsilon\epsilon\alpha\eta\alpha$ (O.Ir. *cenae*) is the compound of *cen* (= $\zeta\alpha\eta$) + $\acute{\epsilon}$ = lit. 'without it.' $\tau\acute{\Delta}$ $\lambda\epsilon\alpha\beta\alpha\tau$ $\Delta\zeta\alpha\mu$ $\epsilon\epsilon\alpha\eta\alpha$ = 'I have a book without it' (i.e. without the one you are offering to me)—hence 'already.'
- 58-9. $\zeta\omicron$. . . $\zeta\eta\acute{\iota}\eta$, 'until he would gain that sign as a result of action' (by virtue of knightly prowess).
63. $\beta\omicron\zeta$. . . $\epsilon\upsilon\eta$ $R.$, 'he slackened the bridle to R.' $\upsilon\omicron$. . . $\beta\acute{\omicron}\tau\alpha\iota\tau$, 'R. started on his way.'
- 67-8. $\zeta\upsilon\tau$. . . $\upsilon\tau\mu\acute{\omicron}\delta$, 'that that was the most likely plan for some exploit to come their way.'
- 72-3. $\Delta\zeta$. . . $\Delta\iota\tau$, 'interfering with him in any way.'
88. Δ . . . $\epsilon\acute{\omicron}\mu\eta\tau\alpha\iota\epsilon$, 'his match as a fighting man.'
90. $\omicron\iota\tau\acute{\omicron}\epsilon\iota\tau\epsilon$ is pronounced ' $\epsilon\iota\tau\mu\eta\tau\epsilon$.'
94. $\eta\acute{\Delta}$ ' $\acute{\epsilon}\epsilon\iota\lambda\epsilon$ = ' $\eta\acute{\Delta}$ Δ $\acute{\epsilon}\epsilon\iota\lambda\epsilon$.
- 97-8. $\Delta\zeta$. . . $\acute{\omicron}\iota\omicron\beta$, lit. 'putting the way from them,' i.e. 'travelling quickly.'
99. $\beta\iota\omicron\beta$ $\zeta\upsilon\tau$ = 'although.'
102. $\beta\upsilon\alpha\iota\lambda\tau\epsilon$ $\Delta\mu\alpha\epsilon$, 'exhausted.'
- 109-10. $\epsilon\upsilon\iota\tau$. . . $\Delta\eta$ $R.$, 'He made R. quicken his pace'; cf. American, 'he put a hustle on.'
- 127-8. Δ . . . $\upsilon\delta$, 'that was due to him.'
- 137-8. $\zeta\omicron$. . . $\epsilon\alpha\iota\tau\lambda\epsilon\acute{\alpha}\eta$, 'who owned the castle.'
140. $\rho\tau\alpha\tau\epsilon\acute{\alpha}\iota\beta$ $\epsilon\alpha\iota\tau\tau\epsilon$, 'grandiloquent style.'
150. $\Delta\zeta\upsilon\tau$. . . $\upsilon\omicron\mu\alpha\iota\eta$, 'not knowing on earth': the indirect negative $\eta\acute{\Delta}$ is more expressive of their state of mind than the direct neg. $\eta\acute{\iota}$. The distinction is difficult to convey to the English speaker. Contrast the continuous 'listening to him and not knowing, etc.' with 'listening to him, and they did not know.'

- 151-2. *καὸ* . . . *λεό*, 'what he meant by addressing them with that kind of speech.'
158. *λαίρτις* (not *ιρτελες*) implies that they were already standing *inside* the door, or *just in* the doorway.
162. , *νὶ βαοζαλ ὠαοιβ*, 'You are in no danger.'
- 164-5. *Δ* . . . *ραο*, 'The exact contrary to that.'
- 168-9. *ὁ μὐλλὰς τάλαν*, 'from top to toe': *γο* is omitted.
170. *λε* . . . *ριν*, 'Just then.'
174. *ρὀ-ὀόβαρ*, intensive of *ὀόβαρ* (v. note line 42), 'he very nearly burst out laughing.'
179. *νίον* . . . *ί*, 'It was no joke.'
186. *αζατ* = *αζ* ὠο before a word beginning with a vowel.
- 190-1. *Ὀέαρπὸ* . . . *ξνὸ-ρα*, 'Anything will do me.'
192. *νὶ* . . . *ῥάναιθεαετ*, 'the only rest I get is wandering.'
193. *καίρτιλεάνδε* = Spanish 'castellano,' which may mean either 'the owner of a castle,' or 'a Castilian.'
- 198-9. *μά'ρ* . . . *αζατ*, 'if that is the state of affairs with you.'
204. *νὶ ἀρηξίμ* (*ἀρηιήξίμ*), 'not to mention' (lit. 'I don't reckon').
206. *ζαβέτα ρυαρ*, 'cramped.'
- 215-6. *βί* . . . *ὀίοβ*, 'the two girls had recovered from their fright.'
230. *ὠο* . . . *αίρ*, 'he continued.'
- 240-1. *αζ* . . . *ορηα*, 'calling them princesses.'
247. *ὠο ρέιρ θεαβραμῆ* ('according to appearance'), 'it would appear.'
252. *ρὐίνν αου*, 'any of them': *ρ*. is very seldom used without a neg.
- 253-4. *ὠ'ά* . . . *έ*, 'the sooner we get them the better.'
287. *αέ* . . . *ορηα*, 'but that they were afraid.'
- 288-9. *βί* . . . *ζαιλίνί*, 'it was being impressed on the girls' minds,' *μυραρ ὀ'εαδ*, 'if not'; past of *μυραβ εαδ*.
290. *νάρ* . . . *έ*, 'that he was not very far from it.'
291. *λεοζαίτ* ὠο, 'allow.'
- 299-300. *Δ* . . . *ανη*, 'which gave the people of the house to understand that he was there.'
311. *αρ* . . . *ὠομῆαν*, 'perfectly beautiful.'
- 312-3. *ὠοίρξ* . . . *λείρ*, 'because he had succeeded'—in Irish the phrase is impersonal, 'it had succeeded with him.'
- 314-5. *ὀί* . . . *ρὀρ*, 'He had not been dubbed a knight yet.'

III.

HOW HE RECEIVED HIS CALL TO KNIGHTHOOD.

- 3-4. *βαζαίρ ρέ αρ ῥεαρ* . . . , *αρ ρίοιρ*. In Irish the prep. must be repeated.
6. *αζορ* . . . *βείρτ*, 'with only the two of them there.'
7. *αρ ξ* . . . *ξλύν*, 'on his bare knees'; lit. 'on the white of his two knees.'

7. Δι Δξαιό . . . ἀμαδ, 'straight in front of—'
15. Δε, 'Ach!' an exclamation of disgust or remonstrance.
28. σο φοιλε, 'your Highness.'
- 29-30. σο νοεανρά . . . μέ ξαιμ is equivalent to σο ηγαμμεα μέ.
- 30-1. ηιορ . . . μέ, 'I have not been legally knighted yet.'
- 31-2. οά . . . εδοι, 'if the opportunity should come my way.'
- 35-6. ηί . . . δι, 'there will be nothing to hinder my facing—'
47. παρ . . . μεαβαιρ, 'a little bit astray in his mind': μεαβαιρ (not αιγνε) is the word used for 'mind,' meaning 'reason.'
49. οο . . . μβοδτ, 'He humoured the poor gentleman to the top of his bent!'; lit. 'slackened his own rein to, etc.'
51. μαρ ο'εαδ = μαρ βυδ εαδ, 'as it were,' 'by the way.'
64. η-α ξόταρ, 'in need of it.'
- 69-70. εγυρ . . . είγην, 'and in which he had not been found guilty of some crime.'
- 72-3. οηεαο . . . εγυρ, 'as much . . . as.'
74. οο . . . πέι, 'he settled down.'
- 76-7. ηιορ βαο πέ . . . Δ ο'ινηρηντ —, 'He did not give himself the trouble of telling —'
- 77-8. οά . . . πέην, 'Even if he did tell.'
81. οο . . . ηυο, 'he approved of everything.'
100. λυττ . . . ηγρίοβαδ, v. note Chap. I., line 28.
103. πέαδ πέην, 'see here now.'
109. Δ ο'αοηάιλ = Δ αοηάιλ: ο' = οο is usually prefixed (in Munster) to verbal nouns beginning with a vowel or f., e.g. Δ ο'φάγαιντ, Δ ο'φάξαιλτ.
110. ο'άρ λέιξ πέ (ο'άρ = οε + Δ + ηο), 'of what he had read' = 'that he had ever read.'
117. τεανη σο μαίτ, 'well filled' (*bulging* with money).
118. Ca . . . ἀμαδ, 'How could anyone know but that an accident would happen.'
119. λ. ρίθε, 'a fairy mistress': ρίθ originally meant the abode of fairies, their 'seat': the gen. sg., so frequently used in ηεαρ ρίθε, βεαν ρίθε, has come to be felt as an adj. meaning 'fairy.' If it were an adj. we should have βεαν ρίθε.
- 121-2. ευν . . . διρ, 'to succour him.'
124. Δ ηις ό is equivalent to English 'sonny,' 'my lad.'
134. ο'ά . . . οδ, 'that he was doing for him': for construction cf. note on line 39, Chap. II.
- 139-140. ηυρ . . . ηάηαιο, 'that the enemy would have a poor chance.'
142. ο'ά . . . ηρτιξ, 'to all who were inside.'
144. δι έ., 'light-headed,' 'crazy.'
163. ό έ., 'a while ago.'
164. ηί . . . οε, 'I should not be surprised at it.'
- 166-7. δι . . . ηλαν, 'clean out of his mind.'

- 175-6. ὅδ' . . . φαινε, 'the more keenly he reflected the more keenly he kept watch.'
181. γ. β., 'a slippery thief.'
- 183-4. γινέ . . . ποινῆ, 'that is the sort of enemy he was afraid of.'
- 184-5. Ὀϊρεαδὸς . . . αἰγε, 'Just as he had that thought before his mind.'
- 196-7. ἡϊορ . . . ἐδαιτ, 'The poor carrier did not pay the slightest heed to the speech.'
198. ἦρα τῆριζε αἶρ, 'in his way.'
201. ῥέ, 'about.'
207. ἠ'ἀναμα: the *m* is aspirated, as the word is treated as an *adj.* in the vocative. In the older language *Δ* was frequently prefixed to *μο*, as *Δ μο ποπα* = 'O my father!' *Δ ἠ'ἀναμ* = 'O my soul!'
210. ἔε . . . ὄό, 'While he was uttering that speech.'
218. ἐομάιν . . . ῥείῳ, 'he proceeded to walk quite leisurely.'
- 225-6. ἀξ . . . αἶρ, 'delaying him.'
- 237-8. Σιύσ ἀμαδὸς ἰσῳ, 'Out they rushed.'
243. αἶρ β., 'brandished.'
245. ῥ . . . ἀμαδὸς, 'Keep out from me.'
246. ἦρ . . . μεαῖρα, 'it will be worse for you.'
253. μαῖε ἕο ἑόρ, 'well enough.'
258. ὄ . . . υαῖῳ, 'since they had failed to steal it from him.'
- 262-3. ἀνοῖρ . . . ἀξασ, 'now is your time.'
267. ἀξ . . . αἶρ, 'attacking him.'
- 271-2. ἰ νοσ . . . ἐύιλ, 'backwards.'
273. αἶρ . . . ἀμαδὸς, 'facing him.'
284. ἐλῆις: the *Δ*' (= *αν*) is elided after a vowel.
294. αἶρ ἀρ ῥ., 'at our ease.'
305. ὁδ λ., 'the quicker.'
- 311-12. ἀν . . . βυλε, 'that the madman was in a hurry to depart.'
315. ἡί . . . ἀδ, 'The book was only.'
322. ἰ . . . ῥῖν, 'impromptu,' 'on the spur of the moment.'
- 343-4. ἡί . . . ἕἀρῖ, 'her best efforts would not enable her to keep from bursting into laughter.'
- 357-8. ἰ . . . ἕἀρῖ, 'ready to faint from the violent desire to laugh'; βίῳ, 'although.'
- 367-8. β'έ . . . ῥυβαλ, 'he was impatient to get away.'
373. ἀξ . . . ἀ ξε, 'bidding him farewell.'
377. ἑομ ὁ . . . 'in simple earnest.'

IV.

WHAT HAPPENED TO HIM THEN.

- 3-4. ἀρῳα, 'quarters' ('airs'): ἀξυρ . . . ἐδαδαιτ, 'with nothing to prevent his facing.'
15. ἕαδ . . . ὁδ, 'every two.'
19. ἀοη . . . ἀρ, 'gather any sense from.'

- 24-5. $\lambda\epsilon\iota\tau$, 'also': $\nu\acute{\alpha}\rho$. . . $\Delta\iota\zeta\epsilon$, 'that he should have a squire.'
- 35-6. $\epsilon\acute{\alpha}\mu\iota\zeta$. . . $\sigma\acute{o}$, 'he developed such a trot.'
47. η . $\zeta\upsilon\iota\lambda$, 'vehement crying.'
61. $\lambda\epsilon\omicron\zeta$ $\sigma\omicron\mu$, 'let me alone.'
- 70-1. $\zeta\upsilon\mu$. . . $\delta\omicron\rho$, 'that he nearly collapsed,' (lit. 'fell in the direction of his feet').
74. β . $\epsilon\upsilon\mu$ ζ , 'prepared for action.'
77. λ . $\beta\omicron\mu\eta$, 'on the spot,' 'there and then.'
79. $\Delta\zeta$. . . $\epsilon\acute{\alpha}\rho\beta\alpha\lambda$, 'cleaving to the roof of his mouth.'
- 80-1. $\sigma\iota\mu\epsilon\sigma\theta$ $\Delta\zeta\upsilon\tau$, 'as much as.'
91. Δ ϵ . ρ . ! 'You churlish knight.'
96. 'n-a β . β , 'in his limbs.'
98. C. . . . $\sigma\iota\mu\epsilon$! 'Spare my life' (lit. 'the protection of my life on you'): c. is another form of $\kappa\omicron\mu\alpha\iota\mu\epsilon$.
103. ζ . $\Delta\iota\tau$, 'to trounce him.'
106. $\epsilon\upsilon\mu$. . . $\lambda\epsilon\iota\tau$, 'for not paying him his wages': $\tau\acute{\alpha}$. . . $\Delta\iota\zeta\epsilon$ 'he is a liar' (lit. 'he has a false oath').
110. $\rho\upsilon\alpha\tau$. . . $\beta\epsilon\acute{\alpha}\lambda$, 'to my very face.'
111. $\Delta\iota$ β . β , 'for two pins' (lit. 'a yellow pin').
117. $\Delta\tau\acute{\alpha}$. . . $\sigma\upsilon\iota\tau$, 'that is due to you.'
120. $\sigma\omicron$ $\rho\acute{\epsilon}\iota\eta$, 'at the rate of.'
123. $\Sigma\iota\eta$ $\Delta\mu\alpha\delta$, 'Hand out.'
- 125-6. $\Delta\mu$ ' β . μ , 'on my solemn word': $\Delta\zeta\upsilon\tau$. . . $\Delta\eta\alpha\mu$, 'as I hope to see Heaven,' ('without any evil thing on my soul').
127. $\Delta\eta$. . . $\epsilon\upsilon\zeta\upsilon\alpha\tau$, 'that oath that I swore': to 'take the book' (to swear upon) comes to mean 'take an oath.'
- 130-1. $\mu\alpha\iota$. . . $\beta\epsilon\alpha\delta\alpha\iota\omicron$, 'As I wish to live'—a mild oath.
133. $\Delta\iota$ κ , 'on credit.'
- 140-1. 'n- $\Delta\iota$. . . $\Delta\iota$, 'for letting which you gave a *real* to the barber.'
- 142-3. $\Delta\zeta\upsilon\tau$. . . $\Delta\iota\tau$, 'when he is not sick at all.'
151. $\Delta\omicron\eta$. . . $\lambda\epsilon\sigma\tau$, 'any assurance you wish.'
- 153-4. $\mu\acute{\iota}$. . . $\Delta\mu\acute{\alpha}\eta\eta$, 'The only assurance I shall ask of you in the matter is one—'
- 175-6. $\tau\acute{\epsilon}\alpha\eta\alpha\mu$. . . $\lambda\iota\omicron\mu$, 'Come along home with me': $\sigma\epsilon$ ' η , not $\sigma\epsilon$ $\eta\alpha$, the whole amount is taken as a single sum of money, not as a number of coins.
186. $\mu\acute{\iota}$. . . $\Delta\zeta\alpha\tau$, 'you will have no chance of escaping me.'
190. $\rho\epsilon\Delta\iota$. . . $\rho\epsilon\iota\lambda$, 'the man who subdues wrong-doers and traitors.'
203. $\sigma\acute{\iota}\sigma\lambda\alpha\sigma$, *pres. subjunctive*.
- 207-8. $\mu\acute{\iota}$. . . $\lambda\epsilon\iota\tau$, 'more must be added to it': $\sigma\acute{o}$ refers to the sum of money owing.
223. $\Delta\iota$. . . $\lambda\epsilon\iota\tau$, 'for breaking your promise to him.'
- 225-6. $\Delta\zeta$. . . $\sigma\acute{o}$, 'as he departed': $\Delta\zeta\upsilon\tau$. . . $\Delta\iota\zeta\epsilon$, 'and with reason.'
- 232-3. $\iota\tau$. . . $\mu\omicron\iota\acute{\upsilon}$, 'it is you who may well be proud to-day.'
- 245-7. $\eta\acute{o}$. . . $\rho\acute{\epsilon}\eta\eta$, 'or perhaps the princess had no habitation anywhere but in the imagination of the knight.'

V.

THE FIRST DRUBBING.

2. αἰ . . . θέσθονα : notice that the verbal noun is not followed by the genitive in such a phrase ; cf. αἰ ἄβδαιλ ἀν βόταρ. In fact ἀν βόταρ θέσθονα is treated as an adverbial phrase = 'in the same direction.'
6. ἡ-α ἄσθιρ, 'on foot.'
25. ἀσθιόμιθ, spoken form of ἀσθιόδαμιθ.
27. ταιρβέανδαιθ = *imperf. subjunct.* : there is an increasing tendency to use the conditional indicative instead.
33. πέ λειθ, separately.'
35. ἄσθ τ., 'not to come.'
- 41-2. ἄσθ . . . τὰβδαιρτ, 'not to swear falsely.'
45. ἄ . . . ἡδ, 'How do I know but.'
- 50-1. αἰ . . . ἡθ, 'making for him at full speed.'
53. αἰρ . . . ἀρ, 'with a venomous poise of body.'
- 59-60. ὄο . . . μαρκαθ, 'R. stumbled, and down went both horse and rider.'
63. βδ . . . ἀρ, 'It was fortunate for.'
65. ἄσθ τ., 'from coming.'
- 67-8. βδ . . . ἡθιθ, 'his cervical vertebrae ('bone of his neck') would very probably have been broken.'
72. ἀρ . . . ὄρομα, 'on the broad of his back' : ἄρ . . . ἔρῃθ, 'he attempted to rise.'
73. ἄρ ἀρ ἔρῃθ, 'he fail to rise' (lit. 'rising failed on him').
75. ἀ ὄαρῃθ, 'to try' : the ἀ is adventitious as in ἀ ἄσθ ἄρ.
76. ἡ . . . ἀθ, 'It was no use' : lit. 'there was no profit for him in it,' i.e. in the attempt.
81. ἀρ . . . πέι, 'face downwards.'
88. ἀρ ἀ ὄίθελλ, 'as hard as he could.'
91. ὄαρῃθ πέ, 'he reached for and seized' : ἀρῃθ combines two ideas ; so in ὄαρῃθ πέ ἄε ἄσθ ε = 'he aimed at it with a gun and hit it.'
97. ἄσθ, 'completely.'
105. ἀν . . . αἰθ, 'every single one of you,' 'every man Jack of you' : the force of the ἡθ cannot be accurately rendered in English.
110. ἀσθαρτ, 1st pers. sing. past indic., coming from the O. Ir. perfect ἀρῃθ (I have said) as distinct from the preterite ἀρῃθ (I said) ; ἀσθαρτ is a later formation.
113. ἄσθ = ἄσθαρτ = ἀσθαρτ from O. Ir. perf. ἀσθαρτ : the ἀσθαρτ comes from the same root as ἀσθαρτ.
115. ἡθ . . . πέθ, 'Only for the stumble you would have been (lit. 'were') done for.' Note this use of πέθ ; cf. τὰθ πέθ ἀσθ, 'all is over with me now.'
- 123-5. ἡ . . . ἔρῃθ, 'he had no chance of being able to

- rise.' $\eta\iota\omicron\rho$. . . $\epsilon\upsilon\iota\zeta\epsilon$, 'He did not attempt it.' $\mu\alpha\rho$
 Δ $\rho\alpha\iota\beta$ $\Delta\iota\zeta\epsilon$, 'just as he was'— $\mu\alpha\rho$ Δ $\rho\alpha\iota\beta$ $\rho\acute{\epsilon}$, would mean
 'where he was.'
127. $\iota\eta\rho$. . . $\beta\epsilon\alpha\epsilon\alpha$, in every one of his limbs.
 129. Δ . . . $\Delta\mu\alpha\epsilon$, 'which had befallen.'
 136. τ . . . $\rho\acute{\epsilon}\mu$, 'recovering.'
 144. $\eta\epsilon\omicron\rho\eta\eta$ = $\iota\eta\eta\epsilon\omicron\rho\eta\eta$, *condit. auton.* of $\iota\eta\eta\iota\mu$.
 147. $\eta\delta$. . . $\upsilon\omicron$, 'In the course of his conversation.'
 150. $\mu\omicron$. . . $\delta\upsilon\tau\epsilon\delta\alpha\rho$, 'my hereditary lord.'
 151-2. $\epsilon\acute{\epsilon}$. . . $\beta\omicron\tau\epsilon\alpha\rho$, 'who should travel along the road.'
 155. $\epsilon\acute{\epsilon}$ h - $\acute{\epsilon}$ $\tau\upsilon\rho\alpha$, 'Who are you?' (lit. 'Who is he that you
 are?'); $\epsilon\alpha\sigma$. . . $\omicron\rho\tau$, 'What has happened to you?'
 169. Δ . . . $\rho\tau\iota\zeta$, 'my dear Sir.'
 176. $\epsilon\omicron\mu$. . . $\acute{\epsilon}$, 'as well as he could': note the use of $\acute{\epsilon}$ which
 refers to the operation of loosing the armour.
 182. $\Delta\epsilon$ $\epsilon\omicron\mu$ $\beta\epsilon\alpha\zeta$, 'either': lit. 'but as little (as he found on
 his back).'
 183. $\epsilon\upsilon\iota\zeta\epsilon$ implies that he "stowed him away" in the load of
 wheat.
 191. $\epsilon\alpha\sigma$. . . $\rho\upsilon\theta\alpha$, 'What infernal thing.'
 197. $\epsilon\alpha\sigma$ $\tau\acute{\alpha}$ $\omicron\rho\tau$, 'What is wrong with you?'
 203. $\epsilon\alpha\rho\iota\phi\alpha$: Xarifa or Jarifa (Spanish x and j are pronounced
 alike as Irish aspirated \acute{c}) was the heroine in the romantic
 tale of Abindarraez and Xarifa. The name is Arabic,
 and means a 'palm-tree.'
 216. $\Delta\eta$ n . $\omicron\rho\theta\epsilon\iota\mu\epsilon$, 'the Famous Nine.'
 219. υ ' . . . $\epsilon\iota\lambda\epsilon$, 'The other man remained silent.'
 229. $\beta\iota$. . . $\epsilon\eta\rho\epsilon\iota\mu$, 'The house was in confusion.'
 235-6. $\lambda\epsilon$, 'for'; $\lambda\epsilon\iota\rho$. . . $\Delta\iota\mu\eta\rho\epsilon$, 'during that period of
 time.'
 244-5. $\zeta\upsilon\rho\alpha\beta$. . . $\lambda\epsilon\iota\rho$, 'May the devil carry off those books'
 (lit. 'the son of malediction'): $\Delta\eta$. . . $\Delta\iota\zeta\eta\epsilon$, 'the
 gentleman with the finest intellectual capacity.'
 249. $\lambda\omicron$, older form of dative case of $\lambda\acute{\alpha}$, retained in this phrase
 and in $\lambda\omicron$ $\zeta\omicron$ n - $\omicron\iota\theta\epsilon$ (a day and a night).
 255. $\eta\delta$. . . $\lambda\epsilon\iota\rho$, 'that it was not perspiration that was
 dripping from him': note this force of $\lambda\epsilon$; it is also used
 of a woman's hair flowing down loose.
 280. $\rho\alpha\eta\alpha\iota\omicron$. . . $\rho\iota\alpha\rho$, "Keep back, all of you!"
 281-2. $\zeta\omicron$. . . $\lambda\epsilon\iota\zeta\epsilon\alpha\rho$, 'until he examines and heals my
 wounds': note this use of $\upsilon\epsilon\iota\eta\iota\mu$ with the verbal nouns.
 $\upsilon\epsilon\iota\eta\iota\omicron$ is *pres. subj.*
 283. $\mu\omicron$. . . $\rho\acute{\alpha}\iota$, 'How well I knew!' Lit. 'my affection
 is my eye,' i.e. I congratulate my eye for having detected
 the cause of the trouble.
 296-7. $\mu\upsilon\rho\alpha$. . . R ., 'only that R. stumbled.'
 299. $\zeta\epsilon\iota\theta\lambda\epsilon$. . . $\lambda\epsilon\alpha\beta\mu\alpha\iota\beta$! 'Confound them for books!'

171. 'nǵín = inǵean.
 172. βεαρραρό, *pres. subj.*
 182. η. αν ἑ., 'knight-errantry.'
 184. τὰς αὐτῶν . . . 'n-α ἑ., 'The priest used to oppose him.'
 193. ἀς . . . λείψ, 'pressing him to go along with him.'
 196. να ἡ-υἱρε δ' ἄρ να ἡ-αἱρε (a proverbial expression), 'any mortal thing; anything under the sun': υἱρε means 'pigs,' and there is a word εαρε meaning 'heifer,' but more probably the last word is only a jingle on the υἱρε.
 ἀέ οὐλ, 'provided that he went,' 'if he would only go.'
 201. 'νά μαρ, 'than'; note this use of μαρ: ραναό, *imperf. subj.*
 203. φεαρρα, form of φεαρρα used before a word beginning with a consonant: cf. πέ νοεάρ ἐ, but πέ νοεαρα οὐτ.
 206. οε ἑ., 'as the result of.'
 208-9. ἰ στροό . . . ρί, 'so that you would be like a king.'
 212. νίον βεας ραν, 'That was enough.'
 220-1. ἑυρ . . . νγεαλλ, 'He pawned some other things.'
 231. νί . . . λιον, 'It does not agree with me.'
 233. νάε μόρ, 'almost.'
 239. αρ m. α., 'mounted on an ass.'
 256. λυετ c., 'search party': αρ α στ., 'in pursuit of them.'
 257-8. ό'η . . . ραν, 'free from that danger: cf. ό βαοξαλ, 'out of danger': νίβα ρείθε, past of νίον ρείθε (νίον = νίθ + ιρ): αρ α ἑ., 'at his ease.'
 261-2. εὔς . . . αἱρ, 'D. C. had gone in the same direction.'
 284-5. ἀς . . . ἡ-δοιρ, 'getting old.'
 289-90. νί . . . ἀσατ, 'Perhaps you would only have passed one week.'
 294-5. ρυοάι . . . λεό, 'things which are quite unexpected': ράινεόδ' = ράινεόδαό, 3rd sing. *condit.* of ρυοίμ, 'I reach; come about, happen.' It is a new formation developed from the past tense ράινις which contains the same root as εάινις and τῖς (ρo + άν + ις, τo + άν + ις, τo + ις). For new present v. line 298.
 305. ααο . . . ἀρσοό? 'Why so?' ααο is only an etymological spelling: the pronunciation is αα, and the word probably is αα which means 'what' as well as 'where.' ἀρσοό = ιρ σοίξ.
 307. ευν b., 'for a queen.'
 309. ιρ . . . ἑ, 'She was reared as Siobhán.'
 310. οειντά, 2nd sing. *imperf. subjunct.* of οεινίμ: the n- prefixed to υαίρε originally belonged to ρεαετ which was once *septm.*, cf. Lat. *septem*.
 314-5. νί . . . οί, 'You could not possibly make a queen of her.'
 316. ράς . . . ρεαό, 'Leave her to God, then.'
 318. φεαρ νίο ρίος, 'a viceroy' (lit. 'a man of the place of a king').
 320-1. ό . . . ἀσαμ, 'Since I have such a distinguish man as you for my master.'

VII.

THE WINDMILLS.

1. Δξ . . . όίοβ, 'travelling quickly.'
- 6-7. τά . . . λινν, 'fortune is prospering us.'
10. μαρβό'ο = spoken form of μαρβόόεο.
- 12-3. Δη . . . όρεαό, 'to the victor belong the spoils.'
- 16-7. Δξ . . . ορη, 'challenging me to combat.'
30. ο. Δη ρ., now that they are 'giants'; contrast οείό ζοιηη ρίεεο, l. 3. βίοό ζο βρην; 'although there are.'
36. λειρ = 'also.'
42. εεηηη Δη Δξάίο, 'straight ahead.'
48. Όά . . . ορηίβ, 'If ye had as many more arms.'
49. ηί . . . οαοίβ, 'I will not give you a chance to escape.'
- 52-3. Δη . . . τρεόίλ, 'The instant the point encountered the wood of the sail: ερηηη, 'shaft' (of the lance).
- 59-60. μηρη μβεαό ρην, 'Only for that': βί, 'would have been,' cf. βίρ ηέίο, l. 115, Chap. V.
69. οο . . . ρέ, 'he contrived.'
- 71-2. βαιη . . . εεηηη, 'he moved his head a few times.'
89. ι η-Δ . . . Δίξε, 'in spite of all the wizardry he possesses.'
90. ζο . . . ρην! 'God grant that!'
- 94-5. οο . . . εηάηαιβ, 'his bones had received such a shaking.'
97. εηζαοαρ . . . λαιίρε, 'They took the road to L.'
101. ηί . . . λε, 'we cannot fail to overtake.'
110. λεηηήαιητ Δη, 'to continue.'
114. βυαιτεοιρ, *Machuca* in the Spanish, from *machucar* 'to pound.'
137. εα βριορ οοη, 'How do I know.'
140. Δη' . . . οε, 'For my part.'
152. ρέ'cu . . . βείο, 'whether you have cause for complaint or not.'
- 155-6. ηάρ . . . όύιηη, 'that it would be no harm for us'; 'we should be none the worse for.'
158. ροηη . . . εαιτεεηη, 'desire to eat food': note βίο in *gen.* as though Δ εαιτεεηη were added as an afterthought. ροηη βίο Δ εαιτεεηη is also permissible, where ροηη governs the whole phrase in *gen.*
159. ό'ιτε, for Δ ό'ιτε: the Δ disappears by elision after the final vowel sound of βίοό (βίο). When οο is prefixed to verbal nouns commencing with a vowel or ρ, the ο is elided and the ο is felt as part of the word; so that a fresh οο (sometimes reduced to Δ) is prefixed which aspirates the ο'; cf. Δ ό'όίλ, Δ ό'ράξαιλ.
167. βί . . . ράρεαετ, 'He was quite comfortable.'
170. μηρη . . . οοη, 'if it (my way of living) does not bring me to beggary.'
- 172-3. ηί . . . βί, 'there must have been.'

- 174-5. *νίον* . . . *'νά*, 'There was no other business he would rather be engaged in than.'
186. *νυκτῶν* . . . *ἐσθλαίης*, 'when they used to be passing the night.'
- 187-8. *ζῶν* . . . *οὐτά*, 'not to allow a wink of sleep to fall on them.'
192. *πέ'η β'ί πέιν*, 'whoever *she* might be': the addition of the *πέιν* makes it jocose.
193. *νίον* . . . *S.*, 'It was not so in Sancho's case.'
201. *'ν-α ζς.*, 'in hundreds' (lit. 'in their hundreds').
204. *ροίμ*, hardened from *ροίμ*, probably under the influence of *ροίμρι*, *ρόμρα*.
- 205-6. *νάρι* . . . *φαίτε*, 'they were by no means indifferent as to who might express the welcome the loudest.'
207. *δον τρησαν*: the spurious eclipsis of *τ* after words which aspirate other consonants is due to analogy with the *def. art.*, e.g. *σο'η ἐπαλλ*, but *σο'η τρησοξαι*, where the *τ* belongs to the art. and the *τ* is really aspirated.
211. *ζο σοί*: *οί* is really *pres. subjunct.* of *τιζοίμ*, but from phrases like *ζο σοί νοσλαίς*, 'until Christmas come'—'until Christmas,' the *ζο σοί* has become stereotyped as meaning 'until' or 'to.'
- 214-5. *ροίμει ριν*: from this phrase, falsely divided as *ροίμρι ριν*, the form *ροίμρι* has arisen.
- 215-6. *νίον* . . . *δον*, 'there was no knowing where an opportunity might be got of putting more into it.'
225. *Σεαό!* 'Well!'
226. *δονναίς* . . . *βέδρνα*, 'he saw the gap in the distance.'
234. *νί'λ* . . . *ἐορμαίς*, 'there is nothing to prevent your defending me.'
237. *ὄεανταο ρυο οητ*, 'I will obey you.'
- 238-9. *νά* . . . *οίρι*, 'that there is nothing I detest more than to be thrusting myself into a quarrel without cause.'
δμ' = οομ'.
- 240-2. *τοιρζ* . . . *αρ*, 'because I know that, whoever escapes or does not escape, the man who interposes does not escape.'
- 243-4. *πέ'ου* . . . *εαό*, 'whether he be a knight or not.'
252. *αν τρηοίης*, 'the Sabbath.'
262. *μαρι* . . . *φορι*, 'where her husband was.'
269. *θα* . . . *η-δοννε*, 'anyone would think.'
- 271-2. *τά* . . . *νό*, 'Unless I am mistaken.'
- 279-81. *νί'λ* . . . *μαναό*, 'Those two in black are only two monks.'
λε . . . *οίρις*, 'The coach belongs to some travellers.'
- 282-3. *νά* . . . *οητ*, 'do not let the Devil play a trick on you.'
- 290-1. *πέ* . . . *πέιμζ*, 'whatever business they themselves were responsible for.'
295. *α βείηςτ εὐιρπέεαό*, 'You pair of rascals.'
305. *ι μβun*, 'in charge of.'
- 306-7. *νί'λ* . . . *αγαίμνε*, 'we know nothing at all about it.'

308. ὕψαιρ ὀείθεαδ, 'You are a liar!' (lit. 'You gave your false oath').
- 321-2. ἀη... ὀε, 'to make off rapidly across the field'; ὄο... ἀη, 'that he would overtake the wind before him, and that the wind behind him would not overtake him.'
324. ὀο... ἀἴνε, 'he realized.'
330. εἰο... βαιρ, 'What do you mean by stripping?'
- 336-7. ἀη... εἰο, 'whether S. was joking or in earnest.' ὀαἴρῃβ is really a phrase containing ὀε + εἰρῃβ (*dat. pl.* of εἴρε, 'truth') = 'of its truth' — 'in truth.' εἴρε βῃβ is also found with the same meaning, and the simple ὀε εἴρ, 'of a truth.' The first ρ is not easy to explain. It has been suggested that εἴρῃβ is for ὀε-εἴρῃβ (which is doubtful). More probably ὀα εἴρῃβ developed into ὀαἴρῃβ by assimilation, as εἰοεἰόε became εἰοεἰόε. In the modern language it is treated as a single noun at times, hence 'η-α ὀ., l. 339.
340. εἰοεἰόε, 'some distance away from them.'
- 342-3. εἰο... ἀη, 'belabouring him with kicks and fists.'
346. εἰο... βόεα, 'incapable of rising from the road.'
350. 'η-α εἰο, 'standing still.'
354. ἀη ὀοἴαν is for 'ε'η ὀ. = ὀε'η ὀ. εἰρ'β'ε = εἰρ + ὀε + βῃ + ε.
360. ὀο ὀεεἰόε, 'your choice of roads,' — 'any road you please.'
362. 'εἰο' = εἰοε' = εἰο ὀο.
- 367-8. 'η-α... ὀι, 'whom I serve.'
374. ὄο... ὀυ, 'that a return to T. would have to be made': εἰοεἰόε is auton.
375. ὀείρῃε... βῃε, 'he grew furious.'
382. εἰοεἰόε η-εἰο, 'seven times; εἰο εἰοεἰόε is usually added when εἰο means 'hour.'
383. ὀο εἰοεἰόε, 'which is not the case.'
391. εἰοεἰόε εἰο, 'which of the cats,' 'which cat.'
400. εἰοεἰόε, 'each end.'
409. ὀι... ἀη, 'he had not confidence in.'
411. ὀι εἰοεἰόε, 'I do not count' = 'not to speak of.'
- 414-5. εἰοεἰόε... εἰο, 'Only for the rapidity with which he did that'; βῃ, 'would have been.'
416. ὀο... εἰο, 'the head escaped.'
425. εἰοεἰόε... ἀη, 'he got a chance at,' εἰο = 'an unprotected spot.'
432. εἰοεἰόε... β., 'that the B. was no joke.'
451. 'ὀο... εἰο': a proverbial saying, when a reciter comes to a stop through lapse of memory; as when street singers excused themselves by saying "There's a hole in the ballad."
453. ἀη... εἰο, 'in that way,' 'at that juncture.'
455. εἰοεἰόε, 'flying sparks,' such as are struck from steel and flint.
- 461-2. ἀη... ἀη, 'whether both of them escaped.'
- 463-4. εἰο... εἰο, 'excusing himself.'

VOCABULARY

- ἄβα, *n.f.* = river.
 ἄβας, *n.m.* = dwarf, pigmy.
 ἄβαστα, (with ἀπ) = able.
 ἀσάρμας, *a.*, knotty, entangled, quarrelsome.
 ἀσμαιμεάστ, *n.m.*, nearness; ἰ-ἀσμαιμεάστ ὄο = near to.
 ἄσ, *n.m.*, good luck, good fortune.
 ἄσας, *n.f.*, horn.
 ἄσβαν, *n.m.*, material, reason, cause, matter, stuff, "makings."
 ἀσμάιλ, *n.f.*, act of admitting, confession, acknowledgment.
 ἀσμάιγim, *v.*, I admit.
 ἀσμάς, *a.*, weird, uncanny; gay, pleasant, fond of pleasure.
 ἀσάρ, *n.f.*, face; ἡ ἀσάρ (with gen.) for; ἰ-ἀσάρ († gen.) against.
 ἀσε, *n.f.*, proximity; ἰ-ἀσε = close by me; ἰ-ἀσε, ἡ ἰ-ἀσε = beside me.
 ἀσε, *n.f.*, a sort or kind, a class of people, a race.
 ἀσπερεάς, *a.*, droll, absurd, ridiculous.
 ἀσπε, *n.m.*, and *f.*, the mind, intention, desire.
 ἀσπερ, *n.m.*, dispute, quarrel, argument.
 ἀσπερ ὄο ἔπ ἀπ = to pick a quarrel with.
 ἀσ, *f.*, pleasure, desire; ἡ ἀσ ἡ ἰ-ἀσ, I wish to.
 ἀσπυ, *n.f.*, time, weather, era.
 ἀσπερί, *n.m.*, trickster, "play-boy," practical joker.
 ἀσπερί, *n.f.*, unwillingness; ὄ' ἀσ, ὄ' ἰ-ἀσ, in spite of him.
 ἀσπυγim, *v.*, I aim at, procure, find out, "make off"; ὄ' ἀσπυγim ἡ ἰ-ἀσ = He seized the stick.
 ἀσπερ, *a.*, untidy, awkward.
 ἀσπυ, *n.f.*, name.
 ἀσπε, *n.f.*, care, attention.
 ἀσπερεάς, *n.m.*, act of caring, attending to.
 ἀσπυγim, *v.*, I feel, hear, notice.
 ἀσπυ(ἡ)γim, *v.*, I count, reckon, consider.
 ἀσπερ, *n.m.*, enumeration, computation.
 ἀσπερί, *n.m.*, ἡ ἰ-ἀσ, the Devil.
 ἀσπε, *n.f.*, a favour, gift, boon; ἰ-ἀσπε, for nothing, free.
 ἀσπερ, *n.m.*, a journey; ἰ-ἀσ, = in vain; ἡ ἰ-ἀσπε, travellers.
 ἀσ, *a.*, strange, comical, undesirable.
 ἀσ, *n.f.*, place, locality.
 ἀσπυ, *v.*, I beg, ask, beseech.
 ἀσπε, *n.f.*, acquaintance, experience.
 ἀσπε, *n.f.*, commandment.
 ἀσπυγim, *v.*, I recognise.
 ἀσπε, *n.f.*, wildness, amazement, astonishment.
 ἀσπυ, *n.m.*, sweat, perspiration.
 ἀσπυ, *a.*, beautiful.
 ἀσπυ, *adv.*, tomorrow.
 ἀσπυ, *n.m.*, doubt, suspicion.
 ἀσπυ, *conj.*, however, indeed.
 ἀσπυ, *adv.*, astray.
 ἀσπυ, *n.f.*, and *m.*, soul, life.
 ἀσπυ, *a.*, rare, seldom.
 ἀσπυ, *a.*, ungainly, awkward, absurd.
 ἀσπυ, *adv.*, to-night.
 ἀσπυ ἡ ἰ-ἀσ, *adv.*, to and fro, hither and thither.
 ἀσπυ, *n.m.*, misery, distress, hardship.
 ἀσπυ, *v.n.*, herding.
 ἀσπυ, *n.f.*, Friday.

- αὐτοῦ, *n.m.*, anyone; *with neg. particle* = none; *m-αὐτοῦ* αὐτοῦ, *adv.*, together.
 ἀμαρ, both, two together.
 ἀρῖον, *n.m.*, corn.
 ἀψοχίον, *n.m.*, lofty position, dignity, the M.A.
 ἀρῖον, *n.m.*, vessel.
 ὄρα, *n.m.*, hindrance, impediment.
 βακά, *adj.*, lame; *subst.*, beggar.
 βακίον, *v.*, I hinder, mind, take pains about.
 βασιλεῖον, *v.*, (with ἀρ), I sign to, threaten.
 βασιλ, *n.f.*, success, prosperity. ἵπματι ἀν βασιλ οἶον ἐ σο, etc.= It is well for me that.
 βαίνει, *v.*, I cut, reap; βαίνειν ὄ= I take from; βαίνειν τε=I relate to, belong to, touch, interfere with.
 βαίον, *n.m.*, town, village, home.
 βαμ-τιγεαίον, *n.f.*, countess, lady.
 βαλνι, *n.f.*, garment, rag.
 βάλλ, *n.m.*, limb, place, implement; ἀρ βάλλ=By and by, presently.
 βάν, *n.m.*, mead, plain, level sward.
 βαντιαῖον, *coll. n.f.*, womenfolk.
 βασίον, *n.m.*, danger.
 βάσιον, *n.m.*, top, summit. ὄ ἀ βάσιον, as a result of it. ἐαρ βάσιον=excellent.
 βασιλεῖον, *n.m.*, stumble.
 βασιλεῖον, *v.a.*, maimed, wounded, battered.
 βασιλεῖον, *n.m.*, cudgelling.
 βαν-τιγε=housekeeper, housewife.
 βασιλεῖον, *n.m.*, barber.
 βασιλεῖον, *v.*, I shear, clip, shave.
 βασιλεῖον, *n.f.*, gap.
 βασιλεῖον, *adj.*, shaved, shorn.
 βασιλ, *n.f.*, deed, plan, post.
 βασιλεῖον, *v.*, I brandish, poise; conjecture, imagine, plan, decide.
 βεάον, *n.f.*, life, food, existence; ἄ ρέ m-α βεάον=he is alive.
 βεάον=well-fed, well-conditioned, stout.
 βεάον, *n.f.*, shout.
 βεάον, *n.m.*, meal.
 βεάον, *n.f.*, belt.
 βεάον τε, *v.*, I take, carry.
 βεάον ἀρ, I seize.
 βεάον ὄ, *v.*, I give, offer.
 βεάον, *n.f.*, couple, pair (persons only).
 βεάον, *adj.*=alive, quick.
 βεάον, *n.m.*=food.
 βεάον σο, *conjunc.*, although.
 βεάον, *adj.*=having a pointed nose, pointed.
 βεάον, *n.m.*, rascal.
 βεάον, *n.m.*, morsel.
 βεάον, *n.* βεάον βεάον ἀρ=I play a trick on.
 βεάον, *n.m.*, churl.
 βεάον, *v.*, I move, stir, soften, slacken.
 βεάον=sole of the foot, ὄ βεάον σο βεάον=from top to toe.
 βεάον, *n.m.*, hut, cabin.
 βεάον, *adj.*, bleary-eyed.
 βεάον, *adj.*, tearful, dewy.
 βεάον, *v.n.*, expecting; ἄς βεάον ἀρ σο=expecting that, depending.
 βεάον, *n.m.*, trout.
 βεάον, *n.f.*, lie.
 βεάον, *adj.*, fine, handsome.
 βεάον, *n.f.*, frieze.
 βεάον, *n.f.*, increase, addition.
 β. † *gen. of n.*=extra.
 βεάον, *v.n.* act of giving, carrying.
 βεάον ἀρ, seize, catch. .ní'λ δον βεάον ἄς ἀρ ἀρ=you have no chance of doing it.
 βεάον, *adj.*, ill; sick.
 βεάον, *n., m. and f.*, power, vigour, meaning, sense.
 βεάον, *n.f.*, quern, millstone.
 βεάον, *n.m.*, rush, blade of grass, a tuft.
 βεάον ἀρ, *v.*, I give, bestow, present with.
 βεάον, *v.*, I hasten, incite, stimulate

βηροταιξ ορη! Hurry!
βηροταλ, *n.m.*, sultriness, heat,
comfort.

βηυαc, *n.m.*, brink, edge.
βηύιξτε, *adj.*, crushed, bruised.
βηυιξεαν, *n.f.*, quarrel.
βυαδάcταιπ, *v.n.*, act of winning.
βυαc, *n.f.*, top, pinnacle. ιρέ το
βυαc έ=It is your best course
to pursue.

βυαcιόρηc, *n.f.*, trouble, grief.
βυαcιόη, *v.* I win.
βυαcιόη αη, *v.*, I defeat, surpass.
βυαcτε αμαc, *v.a.*, exhausted.
βυcρεαν, *n.f.*, host, company,
group, band.
αη βυcτε, mad, in a rage.
βυη, *n.m.*, foundation, cause,
bottom.

ιμβυη, † *gen. of n.*, attending
to.
βυη όρ cιονη, *adv.*, upside down.

cαβαλ, *n.f.*, the body, the trunk.
cάβoς, *n.f.*, rustic, an old hat.
cάβoς έραυιλ, *n.f.*, nag.
cαβηυιξηη ιε, *v.*, I assist, aid.
cάη, *n.f.*, fame, reputation.
cαηήη αημρηcε, *n.m.*, servant girl.
cαηηηη, *v.*, I lose.
cαηηηη αη, *v.*, I disappoint, fail
to assist.

cαηέαηαcιόη, *n.m.*, a carman.
cαηέαηη, *v.n.*, act of spending,
using, throwing.
cαηέηη, *v. intrans.*, I must; *trans.*,
I spend, use, eat, throw.
cαηέηη, *temp. conj.*, when.
cαcαηαcτε, *adj.*, hardened, stiffened,
jammed.

cαη, *adj.*, crooked.
cαοη, *n.m.*, opportunity, means.
cαοηη-πέοη, *n.f.*, mutton.
cαοηη, *n.f.*, sheep.
cαρηβαλ, *n.m.*, palate.
cάρηναη, *n.m.*, heap, pile.
cαρηη, *v.*, I turn; *trans.*, I twist.
cαρηη αη=I meet.
cαc, *n.m.*, battle, *some.* battalion.
cαcβαρηη, *n.m.*, helmet.

cαc-βυαcάc, *adj.*, victorious
(epithet).

cάcο, a hundred.
cεαυηυιξηη, *v.*, I allow, wish,
permit.
cέαλαcαη, *n.m.*, fast from mid-
night.
cεαηηcαη, *n. m. and f.*, visor.
cεαηηcαηη, *v.*, I fasten, bind, tie.
cεαηηηαc, *n.f.*, halter.
cεαρηη, *v.*, I think, conceive,
invent.

cεαcρηηαηάc, *n.f.*, quarter.
cέηη, *n.f.*, step, degree.
cέαρη, *or* cέρη, *n.f.*, trade, art.
cεηρηcιάcαη, *v.n.*, continual ques-
tioning.
cεό, *n.m.*, fog, mist, c. bóαηη=

dust.

cεόη, *n.m.*, music.

ό cιαηαηβ. }
ό cιαηαηβ, } a little while ago.

cιαηη, *n.f.*, sense, meaning.
cιηέάcοαηη, *v.*, I keep.

cιηηη-α-ηηάηηηη ηεηηηηη cιηηη-α-ηη.
ηε, I break into pieces.
cιηη, *n.m. and f.*, race, generation,
όρη cιονη, *prep.* taking *gen.*
above.

cιηηηαc, *n.m.*, *coll.*, fragments.
cιρηέηη, *n.m.*, tumult.
cιύηηηηηη, *v.*, I calm, appease,
grow calm.

cιαοιόηηη, *p. part.*, cιαοιόηη,
v., I defeat, destroy, subdue.
cιάρ, *n.m.*, level surface, plain,
board.

cιέ, *adj.* left.
cιεαρηαcηόη *n.m.* trickster, clever
performer.

cιεηcη, *n.m.*, feather, quill.
cιεηc, *n.f.*, wattle, stick.
cιί, *n.f.*, ribs.

cιιαc, *n.m.*, breast, ribs; also a
basket.

cιιαcάη, *n.m.*, flank, side.
cιόc, *n.f.*, stone.

cιόηcεαηη, *n.f.*, skull, headpiece.
cιόρη, *n.m.*, enclosure, yard.
cιύ, *n. m. and f.*, fame, reputa-
tion, renown.

- clúim, *n.m., coll.*, feathers, down.
 cnap, *n.m.*, lump.
 cneas, *n.f.*, grunt.
 cneasó, *n.f.*, wound.
 coólaim, *v.* I sleep.
 cozaó, *n.m.*, war.
 cogaint, *v.n.*, act of chewing.
 coilg-íearaím, *n.m.*, erect attitude.
 coil, *n.f.*, a wood.
 coimíteas, *adj.*, wild, foreign, for-
 bidding.
 coimírgeas, *n.m.*, quarrel, fight.
 comne, *n.f.*, appointment, expect-
 ation.
 † gcomnib, *prep.*, against (*gen. of*
noun).
 coim, *n.f.*, crime.
 coimce, *n.m.*, oats.
 cor, coimeasó, *v.n.*, act of tiring.
 coirim, *v.*, I tire.
 coicéiam, *adj.*, general, common,
 public.
 colpa, *n.m.*, calf of leg, shank,
 handle of flail.
 colúr, *n.m.*, dove.
 cómaect, *n.f.*, power.
 comáim, *v.*, I drive.
 comáim liom, *v.*, I proceed, go
 along.
 comairce } *n.f.*, protection, mercy.
 comairce }
 cómairle, *n.f.*, advice, counsel.
 comairanaect, *n.f.*, neighbour-
 hood.
 comairta, *n.m.*, sign.
 comparáio, *n.f.*, comparison.
 comluadar, *n.m.*, company.
 cóimniúeas, *n.*, act of dwelling.
 coimrac, *n.m.*, conflict.
 coimrac doimíir, single combat,
 duel.
 cóimráó, *n.m.*, conversation.
 comráoairde, *n.m.*, comrade,
 companion.
 cor, *n.m.*, a move, stir, twist.
 coranáiríoe ar c., at a gallop.
 core, *n.m.*, check, prohibition,
 restraint.
 congnaim, *n.m.*, help.
 contabairtae, *adj.*, dangerous.
 coziúim, *v.*, I feed, maintain.
- cmaob, *n.f.*, branch, hence "the
 palm."
 cmaraite, *adj.*, cramped and
 stiff.
 cmé, *n.f.*, clay.
 cméas, *n.f.*, plunder.
 cméasct, *n.f.*, wound.
 cmeasra, teime cmeasra=sparks of
 fire.
 cmeasán, *n.m.*, trembling.
 cmereim, *v.*, I believe.
 cmíochnuisim, *v.*, I finish.
 cmíon(Δ), *adj.*, withered, old.
 cmíóda, *adj.*, valiant.
 cmoiceann, *n.m.*, skin, hide.
 cmomaim(Δr), *v.*, I begin to, I bend
 down.
 cmomán, *n.m.*, hip-bone.
 cmorairíe, *n.m.*, cross-roads.
 cmócaim, *v.*, I shake, sprinkle.
 cmuáóctan, *n.m.*, hardship, diffi-
 culty.
 cmuicéneasct, *n.f.*, wheat.
 cmuimniúzaó, *n.m.*, gathering,
 meeting.
 cmúrza, *n.m.*, jug.
 cmócuisim, *v.*, I shape, mould.
 cumair, *n.f.*, visit, circuit, round
 of visits.
 cuallaect, *n.f.*, company, retinue.
 cumraoisim, *v.* I search.
 cuibe, ir cuibe óom, it is meet
 that I, etc.
 cuizioiae, *n.m.*, a tall, lanky
 fellow.
 cuimnisim (Δr), *v.*, I remember.
 cuimpreae, *n.m.*, culprit, rascal.
 cúim, *n.f.*, court.
 cúir, *n.f.*, reason; cause.
 cuirle, *n.f.*, pulse, arm; diarrhoea.
 cúl, *n.m.*, back of the head, hair
 on back of head.
 cuma, *n.f.*, way, condition, state.
 cumaim, *v.*, I invent, compose.
 cumairta, *adj.*, perfumed, fra-
 grant.
 cumair, *n.m.*, power, influence.
 ar mo c.=in my power.
 cúinntar, *n.m.*, account, descrip-
 tion.

τεσσαρ, *num.*, forty.
 τεταρτην, *adj.*, firm, fixed; *v.*
 τεταρτην, embedded in it.
 τεταρτην, *v.*, I make fast, con-
 firm.
 τεταρτην, *adj.*, truly, indeed, in
 earnest.
 τεταρτην, *n.m.*, τεταρτην an heir
 apparent.
 τεταρτην, *n.f.*, boldness.
 τεταρτην, *adj.*, human.
 τεταρτην, *v.*, I condemn.
 τεταρτην, } *n.f.*, oak-tree.
 τεταρτην, }
 τεταρτην, *v.*, in their opinion.
 τεταρτην, *n.m.*, colour; hence proba-
 bility of a story, etc.
 τεταρτην, *adj.*, handsome, comely.
 τεταρτην, *adj.*, good-looking,
 likely.
 τεταρτην, *adj.*, difficult.
 τεταρτην, *adj.*, healthy,
 enjoying good health.
 τεταρτην, *n.m.*, appearance;
 hence of a story—probability.
 τεταρτην, *v.n.*, act of swearing,
 confirming.
 τεταρτην, *n.m.*, mistake, forget-
 fulness.
 τεταρτην, *adv.*, ο τεταρτην, southwards.
 τεταρτην, *num.*, ten persons.
 τεταρτην, *n.f.*, difference.
 τεταρτην, *adj.*, sure, certain.
 τεταρτην, *n.m.*, end.
 τεταρτην, *v.*, I mend, tidy.
 τεταρτην, *n.m. or f.*, drink, draught.
 τεταρτην, *n.m.*, tube, pipe for
 drinking or for playing.
 (50) τεταρτην—for ever.
 τεταρτην, *v.n.*, act of sucking drink.
 τεταρτην, *n.m.*, tear, drop.
 τεταρτην, *adj.*, hard, severe, strict.
 τεταρτην, *n.f.*, ditch, grave.
 τεταρτην, *n.m.*, revenge.
 τεταρτην, *v.n.*, act of avenging.
 τεταρτην, *n.f.*, zeal, affection,
 fervour.
 τεταρτην, *adj.*, ill-flavoured.
 τεταρτην, *n.f.*, equal, match.
 τεταρτην, *n.m.*, rabble, mob, set
 of low fellows.

τεταρτην, *adj.*, straight.
 τεταρτην, *n.f.*, loss, want, destruction.
 τεταρτην (τεταρτην), *n.f.*, tear, drop.
 τεταρτην, *n.f.*, law, regulation.
 τεταρτην *v. auion*—was initiated
 duly, dubbed.
 (βα) τεταρτην, I almost.
 τεταρτην, *v.*, I burn.
 τεταρτην, *n.f.*, darkness.
 τεταρτην, *n.f.*, sufficiency.
 τεταρτην { ní h-aon τε. é = He is
 τεταρτην } no joke.
 τεταρτην, *n.m.*, world.
 τεταρτην, *n.m.*, misfortune, ill-luck.
 τεταρτην, *adj.*, brown, dun.
 τεταρτην, *n.m.*, fist (*gen. in M.*
 τεταρτην).
 τεταρτην, *adj.*, churlish, inhos-
 pitable, forbidding.
 τεταρτην, *n.m.*, magician.
 τεταρτην, *n.f.*, magic, witch-
 craft.
 τεταρτην, *n.m.*, brother.
 τεταρτην, *prefix*, bad.
 τεταρτην, *n.m.*, hump on the back.
 τεταρτην, *v.*, I move, approach.
 τεταρτην, *n.m.*, law, nature. ιη τε.
 τεταρτην é=It is my right.
 τεταρτην, *n.m.*, duty, privilege.
 τεταρτην, *gen.*, -man, *m.*, the
 Creator.
 τεταρτην, *n.f.*, act of awaking.
 τεταρτην, *n.f.*, district, estate,
 county, country.

τεταρτην, *n.m.*, steed.
 τεταρτην, *n.m.*, wonderful deed.
 τεταρτην, *n.m.*, jealousy.
 τεταρτην, *n.m., pl.*, clothes.
 τεταρτην, *adj.*, light.
 (αρ) τεταρτην, = mad,
 τεταρτην, touched, crazy.
 τεταρτην, *n.f.*, injustice.
 τεταρτην, *v.*, I steal away, elope.
 τεταρτην, *n.f., coll.*, birds.
 τεταρτην, *n.m.*, bishop.
 τεταρτην, *n.f.*, dishonour, insult.
 τεταρτην, *n.m.*, clothes. é. κατα=
 armour.
 (αρ) τεταρτην, scarcely.

- ζαημελό μα προηε έ=He was dubbed knight.
 ζαοϋ, *n.f.*, wind, empty talk.
 ζά(β)ταρ, *n.m.*, want, privation.
 ζέας, *n.f.*, branch, limb, arm.
 ζεαλαάν, the knee cap.
 ζεαλλ, *n.m.*, promise, pledge;
 ι ηζεαλλ λε=as security for.
 ζεανναϋ, *adj.*, snubnosed.
 ζέαρ, *adj.*, sharp.
 ζεαράν, *n.m.*, complaint.
 ζεαρς, *n.pl.*, spells, hence obligation.
 ζιολια, *n.m.*, male attendant, youth.
 ζιολιαϋ, *n.f.*, attendance, guiding, management of horses.
 ζιορριαϋ, *n.f.*, nearness, shortness.
 ζιύηλέροί, *n.pl.*, instruments, tools.
 ζλααό, *v.n.*, act of taking, accepting.
 ζλαορόιμ, *v.*, I call.
 ζλαν, *adj.*, clean, clear, clear-skinned.
 ζλεικ, *n.f.*, struggle.
 ζλεό, *m.*, strife, battle, tumult, noise.
 ζλόη, *n.m.*, voice, noise.
 ζλυαρεαϋ, *v.n.*, act of moving, marching.
 ζλύν, *n.f.*, knee, generation.
 ζνάτ, *n.m.*, custom.
 ζηίοιμ, *n.m.*, deed.
 ζηό, *n.m.*, business.
 ζοροίμ, *v.*, I steal.
 ζορλίμ (αρ), I prey upon, affect.
 ζορκυζίμ, *v.* I wound, hurt, injure.
 ζοι, *v.n.*, act of weeping.
 ζηάμ, *n.f.*, disgust, horror.
 (μο) ζηαρόν! (*exclam.*), love! dear! dearie.
 ζηάμμα, *adj.*, ugly.
 ζηεαρ κοοατα, *n.m.*, a spell of sleep.
 ζυαλα, *n.f.*, shoulder.
 ζαλλατ, *n.f.*, saddle.
 ζαρραν, *n.m.*, iron.
 ζαρριαϋ, *n.f.*, attempt, effort; a bit, a touch of.
 ζαρριαρ, *v.n.*, act of asking.
 Δ ο' ζαρριαρ=trying to.
 ιμτέαϋ, *v.n.*, act of departing.
 ιμεαο, *n.m.*, place.
 ιμζεαν, *n.f.*, daughter, girl.
 ιμζίοη, *v.n.*, act of grazing.
 ιμρηντ, *v.n.*, act of relating.
 ιομλάν, *n.m.*, the whole.
 ιομλάν, *adj.*, whole, complete.
 ιομλορϋιμ, *v. intrans.*, I roll, wallow.
 ιομραρ, *v.n.*, act of carrying.
 ιοηανη, *adj.*, equal, similar, level.
 (ρ)ιοηρϋαηε, *n.f.*, coolness (of weather).
 ιοηζαηταϋ, *adj.*, wonderful.
 ιοηζηαό, *n.m. and f.*, amazement, a wonder, marvel.
 ιοηηταοιβ (αρ), *n.f.*, trust, confidence (in).
 ίρλιζίμ, *v.*, I lower.
 ιύι, *n.m.*, knowledge. ζυη ρέ ιμ-ιύι τοοι έ=He made it known to me.
 λαζ, *adj.*, weak. ιρ λαζ τειρ έ Δ ο'έαηαη=He thinks it unworthy of him to do it.
 λαζε, *n.f.*, weakness.
 λαίρεαϋ, *adj.*, and *adv.*, present, immediately.
 λάμυζίμ, *v.*, I handle.
 λαοϋ, *n.m.*, warrior, hero.
 (αρ) λάη, laid low, prostrate.
 (αρ) λαραό, a-light, flaming.
 λαρμυιϋ (οε), *adv.*, outside.
 λάταρ, *n.f.*, place, presence.
 λεαβαρό, *n.f.*, bed.
 λεαδαη, *n.m.*, book; hence an oath.
 λεαόβος, *n.f.*, rag, strip, whack.
 λεαηαιμ, *v.*, I follow. ι. οε=I continue at.
 λεανμάν, *n.m.*, lover.
 λεατ, *n.m.*, half.
 λεατ-ζεανη, *n.m.*, side of the head. ζυη ρέ λεατ-ζεανη αιη ρέιμ=He cocked his head.

- λεάταιμ, *v.*, I widen, spread (as report).
 λεάταν, *adj.*, broad.
 λεάταρ, *n.m.*, leather, hide.
 λέιζεάο, *v.n.*, act of reading.
 λέιζεάντα, *adj.*, learned.
 λέιζτέόρμεάτ, *n.f.*, reading.
 λείζεαρ, *n.m.*, cure, remedy.
 léimτ, *v.n.*, act of jumping, leaping.
 léme, *n.f.*, shirt.
 leogaim (oo), *v.*, I let, allow.
 l. oym, I pretend.
 leite, *n.f.*, porridge.
 leitéro, *n.f.*, like, kind, sort;
 Δ l.=his equal.
 leit-rséal, *n.m.*, excuse.
 leáápmáiz, *v.n.*, act of shrieking.
 leiaz, } doctor, physician.
 leáz, } P. O'L.,
 linn, *n.f.*, time, period; tena-
 linn rin=at that time.
 lionn, *n.f.m.*, beer, ale, liquor.
 léúg, *n.m.*, shout.
 loct, *n.m.*, fault.
 loitim, *v.*, I wound, damage.
 loiróin, *n.f.*, lodgings.
 lom, *adj.*, bare, gaunt.
 lompiácta, *adj.*, naked.
 loπs, *n.m.*, trace, act of following,
 seeking, asking.
 loirgim, *v.*, I burn (*trans.*)
 luac, *adj.*, quick, early.
 luap, *n.m.*, speed, palpitation.
 o'á luacáct=However quickly,
 etc.
 lúbaim, *v.*, I bend (*trans.*)
 luro (éaoiaz) *n.f.*, a "stitch" of
 clothes.
 luiže, *v.n.*, act of lying down.
 lupg, *n.m.*, leg, shank-bone; club.
 luiťmeac, *n.f.*, coat of mail.

 mac malláctam, *n.m.*, the devil.
 mácail, *n.f.*, stain, disfigurement.
 macáime, *n.m.*, plain.
 macánta, *adj.*, honest, harmless,
 honourable.
 macctnam, *v.n.*, act of reflecting,
 meditating.

 maipum, *v.*, I exist, live.
 maire-řeóil, *n.f.*, beef.
 maláime, *n.f.*, change, exchange.
 Δ maláime=its opposite.
 malluiže, *adj.*, wicked, bad,
 cursed.
 manać, *n.m.*, monk.
 maoróim (ap), *v.*, I boast (of).
 maol, *adj.*, bald, blunt.
 maipuižim, *v.*, I kill.
 maicać, *n.m.*, horseman.
 mařla, *n.m.*, insult.
 meabair, *n.f.*, mind, intelligence.
 cuaró o'á in.=He lost his mind.
 meáóćamτ, *n.f.*, weight.
 meáoon, *n.m.*, middle. m. tae
 =midday.
 meanma, *n.f.*, spirit, courage, in-
 tellect.
 meap, *adj.*, quick; *comp.* mipe.
 meapacal, *n.m.*, confusion, error,
 doubt.
 meap, *n.m.*, opinion, judgment,
 esteem.
 meáctac, *adj.*, cowardly, degene-
 rate.
 méro, *n.f.*, size (of something).
 meio, *n.m.*, size in general.
 meipg, *n.f.*, rust.
 meipgeac, *adj.*, rusty.
 méipleac, *n.m.*, rogue, rascal,
 rebel.
 miánać, *adj.*, desirous.
 miánać, *n.m.*, material, character,
 mineral.
 mí-ćáoσtać, *adj.*, annoyed, dis-
 gusted.
 mí-ćéill, *n.f.*, foolishness, non-
 sense.
 mí-líteac, *adj.*, discoloured,
 sickly, pale.
 mí-meap, *n.m.*, contempt, poor
 opinion.
 mí-řeán, *n.m.*, misfortune.
 millim, *v.*, I destroy.
 míogaimiaz, *v.n. dat.*, act of
 dozing.
 miomn, *n.m.*, an oath.
 mipe, *n.f.*, passing madness, ex-
 citement, speed. bí Δ čporóe
 ap mipe=beating rapidly.

- μῆνεαδ, *n.m. and f.*, courage, energy.
 ní mῆτε liom=I feel no objection to.
 μῆνι, *n.m.*, mule.
 ἄο μοδ, *adv.*, early.
 μοδαιμ, *v.*, I praise, congratulate.
 μοδαιμ, *v.*, I feel, perceive.
 μόριαι, *n.f.*, pride, vanity.
 μόριαι, *n.m.*, haughtiness, self-conceit, elation.
 μὸν, *n.f.*, pig.
 μῆλεαν, *n.m.*, mill.
 μῆν, *n.f.*, back.
 μῆνεαδ, *adj.*, friendly, intimate.
 μῆνεαδ, *n.m.*, neck.
 μῆνεαδ, *n.f.*, people.
 μῆνεαδ, *n.m.*, summit.

 νάμῆ, *f.*, shame.
 νάμῆ, *n.f.*, enemy.
 νάμῆ, *adj.*, holy.
 νῆα, *n.m.*, cloud.
 νῆα-ἀετῆραδ, *adj.*, pitiless.
 νῆα-ῤῥεαδ, *adj.*, independent; "easy."
 νῆα, *n.m.*, thing.
 νῆα, *adj.*, poisonous; hurting sharply.
 νῆα-ἄδ, *n.*, bitter weeping.
 νῆα, *v.*, I lay bare, unsheathe, reveal.
 νῆα, *n.f.*, noon.
 νῆα, *n.m.*, custom.

 Οἰβῆαδ, *n.*, working, exercising.
 οἰβῆαδ, *adj.*, sudden, rash. ἄο h-o=suddenly.
 οἰβῆαδ, *n.m.*, island.
 οἰβῆαδ, *adj.*, skilled, trained in.
 οἰβῆαδ, *adj.*, suitable, close-fitting.
 οἰβῆαδ, *n.m.*, fame, illustriousness, chivalry.
 οἰβῆαδ, *adj.*, ready.
 οἰβῆαδ, *v.*, I prepare.
 οἰβῆαδ, *v.n.*, act of preparing.
 οἰβῆαδ, *n.f.*, reptile, monster.

 ὄμο, *n.m.*, order, degree, rank (also sledge).
 ὄμο, *v.*, I order.
 ὄμο, *n.m.*, inch.
 ὄμο, *n.pl.*, ornaments.
 ὄμο, *n.m.*, hospitality. τῆς ὄμο=inn, tavern.

 ὄμο, *n.m.*, pass, permit; space of time; a "bit."
 ὄμο, *n.m.*, animal or person abnormally big.
 ὄμο, *n.m.*, pack-saddle, cushion.
 ὄμο, *n.m.*, scalp of head.
 ὄμο, } act of bursting.
 ὄμο, }
 ὄμο, *n.f.*, husk, shell; skull.
 ὄμο, *n.m.*, hole.
 ὄμο, *n.m.*, tune; bank of a river.
 ὄμο, *n.f.*, jump, start.
 ὄμο, *n.f.*, root, origin.
 ὄμο=many, much.
 ὄμο, *n.m.*, point.

 ὄμο, *n.f.*, generosity, lavishness.
 ὄμο, *adj.*, generous, lavish.
 ὄμο, *n.m.*, rake; rack.
 ὄμο, *n.m.*, fit, transport ὄμο ἄμο.
 ὄμο, *v.*, I throw violently, fling.
 ὄμο, *n.f.*, nonsense.
 ὄμο, *n.f.*, quarter (season).
 ὄμο—happens.
 ὄμο, *n.f.*, sixpenny piece, sixpence.
 ὄμο, *n.m.*, prosperity.
 ὄμο, *adj.*, ready, smooth, gentle. ὄμο ὄμο—according (to).
 ὄμο, *adj.*, necessary.
 ὄμο, *n.f.*, rule.
 ὄμο, *n.m.*, knight. ὄμο ὄμο=knight errant.
 ὄμο, *n.m.*, delay, slowness.
 ὄμο, *n.m.*, shape, condition, state, guise.
 ὄμο, *adj.*, kingly, royal, noble.
 ὄμο, *n.f.*, queen, noble lady.

- ροβάιλ, *v.n.*, act of robbing
 ροζα, *n.f.*, choice. το ροζα μου
 = whatever you like.
 ρομμη, *n.f.*, portion; act of
 dividing.
 ροραιμε, *n.m.*, rascal, cut-throat.
 ρυβε, *n.m.*, hair, scrap of wool.
 ρύν, *n.m.*, secret; resolve.
 ρύρζαδ, *n.m.*, act of beating.
- Σαζαρ, *n.m.*, kind, sort.
 ραινη, *n.f.*, greed, covetousness.
 ράιλ, *n.f.*, heel.
 ραλιυζαδ, *v.n.*, act of soiling,
 dirtying.
 ράιτ, *n.f.*, sufficiency.
 ραλαδαρ, *n.m.*, dirt, filth.
 ράμ, *adj.*, pleasant, tranquil,
 composed.
 ραοιμε, *n.f.*, freedom, obligation
 to observe the Sabbath and
 holidays of obligation, *i.e.*, free
 from work.
 ραοζαλ, *n.m.*, life, the world.
 ραοζαλταδτ, *n.f.*, worldliness,
 worldly goods.
 ραοταρ, *n.m.*, labour, laboured
 breathing.
 ράρυζαδ, *v.*, act of surpassing,
 violating, supplanting, counter-
 acting. μηλ α ράρυζαδ λε ράξ-
 αιλ=He is matchless.
 ραμαλλ, *n.m.*, cloud.
 ρεαριμ λε, *v.*, I part from.
 ρεορνάν, *n.m.*, throat-piece.
 ρεριουζαδ, *v.n.*, act of examining.
 ρεααην! beware! mind! look out!
 ρεαλβ, *n.f.*, possession. ζαδ ρε
 ρεαλβ ανη=He took possession
 of it.
 ρεαρβ, *adj.*, bitter, sour.
 ρεαν, *n.m.*, prosperity.
 ρεανουρ, *n.m.*, history, story-
 telling, chatting.
 ρεροιμ, *v.*, I blow. ρεροιμ ρε=I
 incite.
 ρεμμη, *v.*, I play (music).
 ρεμβιρεαδ, *n.m.*, servant.
 ρεολαιμ, *v.*, I sail, steer, direct,
 send.
- ρεολ, *n.m.*, sail; rapid movement.
 ρζάλαν, *n.m.*, sunshade, umbrella.
 ρζαδ, *n.m.*, shade, shelter, appre-
 hension, nervousness.
 ρζατάν, *n.m.*, mirror.
 ρζεαδ, *n.f.*, bush; hawthorn bush.
 ρζεμλε, *n.f.*, bickering, torturing.
 ρζεμλε ορη! confound you!
 ρζεον, *n.f.*, terror, panic.
 ρζηουρ, *n.m.*, destruction, plun-
 dering; scraping off the upper
 surface.
 ρζηυζαλ, *n.m.*, long neck.
 ρζηυαιμ (οε), *v.*, I desist from,
 I dismiss.
 ριαρ, *adv.* of motion, westward,
 back, backwards.
 ριό ζαοιτε, *n.*, whirlwind.
 ριμη, *v.*, I stretch. ριμεαρ ταρη
 =I lay down.
 ριουα, *n.m.*, silk.
 ριοτταντα, *adj.*, peaceful, peace-
 fully disposed.
 ριυράλτα, *adj.*, sure.
 ριάν, *adj.*, safe, uninjured, full,
 complete.
 ριάντε, *n.f.*, health.
 ριλαζ, *n.f.*, spear.
 ριλαμμηζιμ, *v.*, I slip.
 ριλαμνάναιουε, *n.m.*, sly, plau-
 sible fellow.
 ριζε, *n.f.*, way, road.
 ριμηεαν, *n.m.*, shoulder blade.
 ριουετ, *n.m.*, race, tribe, descend-
 ants.
 ριριμε, *n.m.*, chip, a slice. ριρι-
 νεαααιβ=shivered.
 ριουζιρζ, *n.*, rabble.
 ριουμνε, *n.m.*, surname.
 ριουζιμ, *v.*, I swallow, gulp back.
 ρμαατουζαδ, *v.n.*, act of control-
 ling, punishing.
 ρμαοιμεαν, *v.n.*, act of thinking.
 ρμυααδ, *adj.*, flat-nosed, short,
 stunted.
 ρνεαατα, *n.m.*, snow.
 ροααρ, *adj.*, still, quiet, settled,
 determined on.
 ροταρ, *n.m.*, trot. αρ ροταρ=
 trotting.
 ροζλιυρτ, *n.m.*, dainty.

ποίλλη, *n.f.*, light, brightness.
 ἄ ποίλλη! your majesty! your
 honour!
 ρόλαρ, *n.m.*, consolation.
 ρολάειμι, *v.*, I provide, pro-
 cure.
 ρολμαντα, *adj.*, solemn.
 ρράσας, *adj.*, disproportionately
 long-legged.
 ρραμάν, *n.m.*, purse.
 ρρεαλ, *n.f.*, scythe.
 ρρέιρ-βαν, *n.f.*, beautiful
 woman.
 ρρῖονύκάν, *v.n.*, act of abusing,
 reviling.
 ρρῖονναδῶ, *n.m.*, access of strength;
 vigour.
 ρρῖο, *n.f.*, village, street.
 ρρῖαν, *n.m.*, snore. ρρῖαν ὅο
 ἔαρμασ=to take a nap.
 ρρῖαν, *n.m.*, bridle, restraint.
 ρρῖαν ὅο ἔμρ τε=to restrain,
 curb.
 ρρῖε, *n.m.*, stream, current.
 ρρῖαιθεαδε, *n.f.*, high flow lan-
 guage; rant, humbugging.
 ρρῖαίβ, *n. pl.*, ἱμρ να ρρῖαίβ
 =in fits, transports. ἱμρ να
 ρρῖαίβ καμντε=in high flown
 passages.
 ρρῖαδῶ, *v.n.*, act of tearing,
 pulling.
 ρρῖαλλαιμ, *v.*, I squirt; splash;
 fling.
 ρρῖιμρ νειμ, *n.*, vicious appear-
 ance.
 ρρῖακαίμ, *v.*, I tear.
 ρρῖαμῶς, *adj.*, steady, dignified,
 sober-minded.
 ρρῖαμνεαρ, *n.m.*, peace, quietness.
 ρρῖαρσά, *adj.*, insignificant, miser-
 able, small.
 ρρῖαδῶ, *v.n.*, act of mixing,
 shaking; kneading.
 ρρῖαδανταρ, *n.m.*, coat of arms,
 blazonry, knightly device.
 ρρῖζαιμ, *v.*, I suck up.
 ρρῖρζε, *v.n.*, courting, love-
 making.
 ρρῖμ, *n.f.*, care, heed; a good
 amount of anything.

ρρῖρτε, *n.m.*, flail.
 ρρῖρτε, *n.m.*, pleasure, mirth, fun
 ταιμθε, *n.m.*, profit, advantage.
 ἢ ταιμθε θείτ εδζ καμντε=it is
 no use to talk.
 ταιμθίεανν ρέ λιμ, *v.* I like it.
 ταιμθ, *n.m.*, a space, a while.
 τ-αρ ρο=a little distance from
 here. ταιμθ ὅ ροιμ=a while
 ago.
 ταιμ, *n.m. and f.*, a side.
 ζο ταιμθ, *adv.*, quickly.
 ταιμ, *n.m.*, bull.
 ταιμειρνε, *n.f.*, contempt, insult.
 ταιμ είρ (*with gen.*) *prep.*, after (of
 time).
 ἔαρμλα (ζο), *v.*, it happened that.
 ταιμθ ορ ταιμ, *num. a.*, second.
 ταιμρ(αι)ζιμ, *v.*, I draw; pull.
 ἔαρμρ ρέ εῖρζε ἄ ρῖν=He dis-
 closed his secret.
 ἔαρτ, *prep.*, beyond, past.
 ταιμτ, *v.n.*, act of urging, in-
 ducing to, persuading to, press-
 ing to.
 ἄν τέ, *pron.*, he who.
 ταιμ, *n.m.*, house.
 τέανμ ορτ, *v.* come along.
 τεανμθαιμ (τε), act of meeting,
 coming in contact with.
 τεανμ, *adj.*, strong, firm; hence
 of purse, well-filled.
 τεαρτμθίεανν υαίμ, *v.*, I want . .
 τεμνεαρ, *n.m.*, illness, soreness,
 pain.
 τειρεανν ορμ, etc., *v.*, I fail to.
 ἔιμρ, *adv. of place*, west, behind.
 βί ἔιμρ ορμν=we suffered,
 were at a loss; were in a bad
 way.
 ταιμθεαλλ, }
 ταιμθαιμ } *prep.*, about, around.
 ταιμθίρ, *n.*, accident, mishap.
 ταιμθίρ, *n.m.*, tyrant, oppressor.
 ταιμθίρτεαδ, *adj.*, disastrous, pro-
 ducing dire effects.
 ταιμθ, *n.m.*, well.
 ταιμθίμ (ἔμ), *v.*, I consent to,
 agree to.

τόρρηεαδ, *n.m.*, thunder, loud noise, storm of thunder and lightning.

τοίης, *n.f.*=because.

τόν, *n.f.*, bottom, foundation.

τόν εδρ έεανν=head over heels.

τορρηιζιμ (αρ), *v.*, I begin to.

τράετ, *n.m.*, act of mentioning, treating of.

τρωοεαδ, *v.n.*, act of overcoming, exhausting.

τράε, *n.m.*, time, occasion, season.

τράεταρ, *n.m.*, gimlet, auger.

τρεαδ, *n.f.*, tribe, habitation.

τρεαλαμ, *n.m.*, trappings, military equipment, armour.

τρεαν, *adj.*, strong.

τρεαρζαίρ, *v.n.*, act of overthrowing, prostrating, levelling.

ι οτρεό, *conj.*, so that, in such a way that.

τριάλαδ, *v.n.*, act of trying.

τρίμάδ, *num. adj.*, third.

τριομουζιμ, *v.*, I dry.

τριο, *n.f.*, fight.

τρωαζιμέιεαδ, *adj.*, pitiful.

τρίμπάλάν, *n.m.*, flying beetle.

εναδ, *adv. of place*=north.

τυαίριμ, *n.f.*, opinion, guess.

τυαρηατα, *n.m.*, wages, reward.

ρεαρ τυαεα, *n.m.*, country-man, rustic.

τυίε=straw, thatch. τής εινν ε.=thatched house.

τυιζιμ, *v.*, I understand, think, feel.

τυιζιμ ιμ'αίζνε, *v.*, I realise, conclude.

τυιλλεαδ, *n.m.*, increase, more.

τυιλλιμ, *v.*, I earn, deserve.

τύιρλιμζιμ, *v.*, I alight, descend, swoop down.

τυίρε, *n.f.*, weariness, fatigue.

τυίρε, *n.m.*, hinge; stumble (also βαρηατυίρε).

νί τυίρεζε=no sooner.

τυιτιμ, I fall. ετιτ ρέ αμαδ=it happened.

υαμ, *n.f.*, time, opportunity.

υαίρ, *n.f.*, hour, time.

υαίρε, *n. m. pl.*, nobles.

υαλαδ, *n.m.*, burden.

υαρηα, *adj.*, noble, high-minded; splendid.

υαεβάραδ, *adj.*, terrible, extraordinary.

υιρε—ζεαλι ρέ να η-υιρε ιρ να ηαιρε οο=he promised him "anything and everything."

ύιρλιρ, *n.f.*, tool, instrument, implement.

υιρεζε, *n.m.*, water. υ. ρέ-ελαμ =insidious mischief, underhand plotting, intrigue.

υμαλ, *adj.*, humble, submissive, dutiful, owe allegiance.

υμαρ, *n.m.*, trough; fount. ι-υμαρ να η-αιμιλέιρε=in dire misfortune.

υιρλιζιμ οο, *v.*, I pay respect to, salute, make an obeisance to.

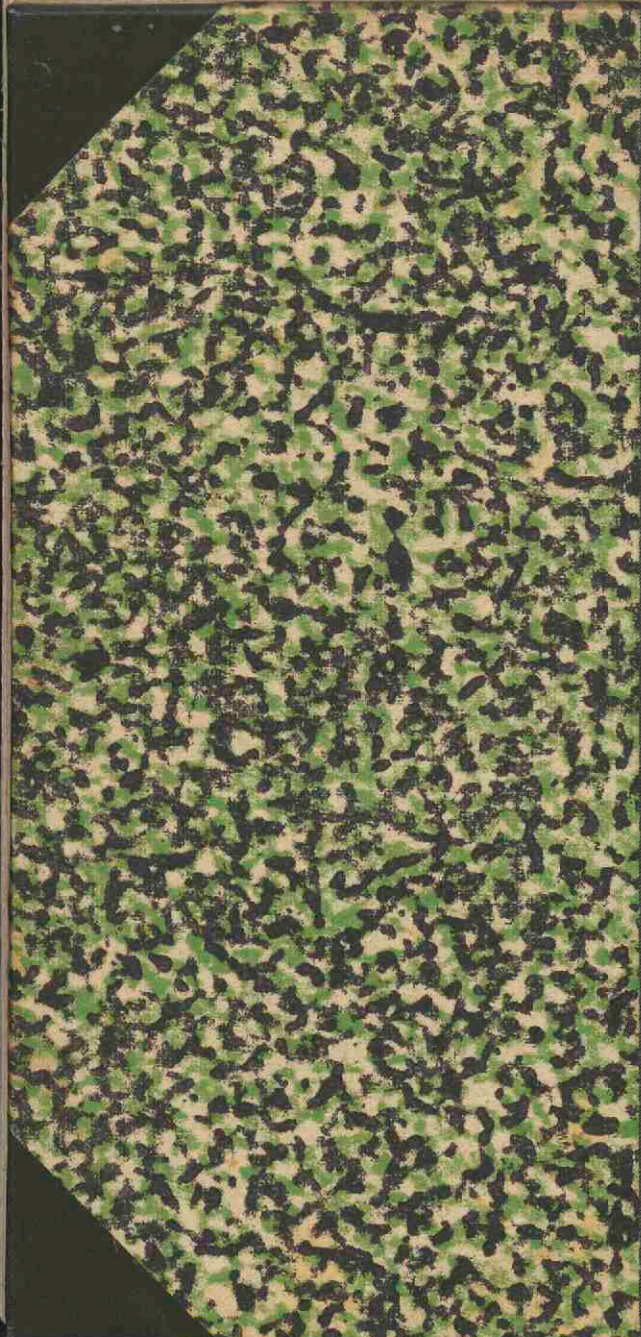
ύρηαίρ, *v.n.*, act of rolling, turning violently.

υρηαιόεαδ, *n.f.*, security, bail, pledge. ουλ ι-υρηαιόεαδ αρ οιυνε=to go bail for.

υρηαμαίαι, *adj.*, respectful.



၈၅၈



VAN